

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opggericht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, *Arts* te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, *Vice-President van de Rechtbank* te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, wnd. secretaris en redacteur; Dr Ph. A. Coppens, *Apotheker* te Rotterdam; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, *Apotheker* te Amsterdam, penningmeester; G. E. Windemuller, *Arts* te Vaassen.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Van der Wijk en Tijn Uilenspiegel

(oftewel: Kwakzalvers van vroeger en nu)

*Uit het aardig leven van
Tijn Uilenspiegel:*

Hoe Uilenspiegel op een tijd al de zieken genas die te Neurenberg in 't Gasthuis waren:

Op ene tijd als Uilenspiegel te Neurenberg kwam gaf hij hem uit voor een groot Genees-meester, die zieken genezen konde. In 't nieuw Gasthuis waren veel zieke lieden, daar men mede overladen was. Doen den Gasthuis-meester dit hoorde, ging hij bij Uilenspiegel en vraagde: oft hij alle zieken genezen konde?

Uilenspiegel zeide: wilt gij mij twee honderd guldens geven ik zal U kranke genezen en ik wil geen geld hebben ten zij dat eerst alle de zieken genezen en uit het gasthuis zijn. Dit behaagde den Gasthuis-meester, en hij gaf hem eenig geld op de hand, en Uilenspiegel kwam 's anderdags in 't Gasthuis met twee knechten, en hij vraagde elk bijzonder wat ziekte hij hadde en een iegelijk moest zweren, datze niemand openbare zouden de woorden, die hij haar zeggen zoude: zoude ik u allen gezond maken (zeide hij) dat is mij onmogelijk, oft ik moet eerst eenen van u te polver verbranden en van dat polver moet ik eenen drank maken, en daar af moet ik alle andere ziekten te drinken geven, met meer andere Medicijnen; die niet gaan en kan en 't krankste is, die zal ik verbranden; morgen zal ik hier komen, en ik zal in de poorte staan bij den Gasthuis-meester, en ik zal roepen: die niet ziek is, die komt haastelijk hier, niemand verslape hem, want den lesten moet het gelag betalen. Doen den dag kwam alle de zieken waren in roeren, den eenen zette zijn

krukken gereed, den anderen kroop van de bedde, elk maakte hem gereed. En als Uilenspiegel begost te roepen, liepen alle zieken weg, ja die in tien jaren van hun bedde niet geweest hadden liepen uit.

Als de zieke lieden weg waren, kreeg Uilenspiegel zijn geld, en daar mede trok hij voort, en drij dagen daar naar kwamen de zieken veel erger wederom na 't Gasthuis. Doen hoorde den Gasthuis-meester dat hij bedrogen was.

* *

Hoe Van der Wijk de zieken, die bij hun dokter geen baat vonden op wonderbaarlijke wijze geneest van chronische ziekten en kwalen:

In de twintigste eeuw, ook wel de verlichte eeuw genoemd, geeft Van der Wijk zich uit voor een wondergenezer, van wiens medicijnen wonderbare kracht uitgaat. Let maar eens op de schare dankbare genezen mensen, die getuigen van zijn wondergeneesmiddelen, die een Tijn Uilenspiegel jaloers zouden maken!

Duizenden eertijds zieke mannen, vrouwen en kinderen herwonnen na gebruik van de geneesmiddelen van Van der Wijk hun vitaliteit (vroeger schreef hij: fitaliteit, maar dat zal wel een stomiteit van de drukker wezen), arbeidskracht en lopen thans in de rijen der gezonden.

Van der Wijk heeft zijn standplaats niet in Neurenberg, nee, hij komt in meerdere plaatsen zitting houden, onder andere in Arnhem, Winschoten, Apeldoorn (waar zijn concurrent Leugemors woont!), Amersfoort, Almelo, Zwolle, Emmen en Leeuwarden.

Officiëel

NIEUW LID:

A. J. Poot, Koemarkt, Purmerend.

**MEDEDELINGEN VAN DE
REDACTIE**

De gebruikelijke inhoudsopgave van de artikelen zal verschijnen in het Decemernummer van 1949, in welke tevens de jaargang 1948 verwerkt zal worden.

Voor de liefhebbers heeft hij een versterkingspreparaat, dat zenuwen geeft als staaldraad en zo'n verschrikkelijke kracht, dat de gebruiker ervan op den duur een stier op den nek kan nemen.

Al deze wijsheid staat in een krant, die Van der Wijk heeft geschreven en het gehele land rondstuurt om aldus de nodige bekendheid te geven aan zijn grootmeesterschap op het gebied der geneeskunde. Met prijslijst maar liefst, waaruit men kan zien, dat zijn wondermiddelen te koop zijn voor prijzen, variërend van f 2,50 tot f 17,50!

In deze krant, vol wonderverhalen en schone beloften is ook nog te lezen hoe de medicijnen werken, maar nog uitvoeriger hoe zij niet werken. Laat ik daarom met het laatste beginnen:

„Het systeem werkt zonder kunstmatige preparaten, verfstoffen of specialité's, zonder verdovende tabletten, exaïne, opium of morfine (dat zal wel, anders had hij al lang in de gevangenis gezeten!) zonder arsenicum, belladonna, poeders of injecties zonder modderpakkingen, chiropathie, of oogdiagnose, zonder bloed (dat wel vernieuwd wordt, maar dat staat een eindje verder) sputum of radiumpreparaten, zonder kwartslampen of

Aardstralen

Uit Het Parool van
Zaterdag 20 November 1948

Enige tijd geleden heeft U in Uw blad een foto opgenomen van de heer Mieremet, die op initiatief van de burgemeester van Zandvoort, A. Fenema, bezig is met een onderzoek naar z.g.n. aardstralen te doen. In zoverre deze onderzoekingen op „occulte” krachten van de heer Mieremet zouden berusten, zouden zij zich aan iedere controle onttrekken. Al wat hij over deze stralen zegt, is absolute nonsens. De heer Mieremet pretendeert echter door middel van het door hem te koop aangeboden toestel, dus langs fysieke weg, de euvelen van zijn „aardstralen” te kunnen compenseren. Voor deze voorspiegelingen aan goedgelovige bijgelovigen bestaat slechts een lelijke naam en „waardeloos” is al het minste wat men van dit toestel kan zeggen.

Amsterdam. Prof. Dr J. CLAY

(Vervolg van pag. 1)

lichtkasten, armbanden of gordels, bekertjes of kussens, zonder verdovende of verslavende middelen (belangrijk!), maar..... langs de weg der bloedvernieuwing en celontgiftiging. ¹⁾

Zij (waarschijnlijk de middelen) brengen U niet alleen genezing, kracht en levenslust, maar bovendien 15 tot 25 jaar aan Uw leven toe.

Dat is niet mis! Wie zou dat niet willen: lang leven en nooit meer ziek? En dat kunt ook U krijgen, ondanks de doktoren dank zij Van der Wijk, die de wonderbare krachten voor U onder de kurk heeft liggen of in een doosje.

Sterker worden dan een stier, zonder nochtans met horens op het hoofd rond te lopen en zenuwen, staaldraden gelijk.

Het maakt ons nieuwsgierig wat die Van der Wijk toch voor wonderen in flesjes doet en reuze kracht onder een stop in bedwang houdt.

Hier volgt de analyse van enkele „geneesmiddelen”, die Van der Wijk had verstrekt aan een patiënte uit Zwolle en waarbij bleek, dat het waardeloze ding zijn, n.l.: een fles met rode inhoud „voor de zenuwen” bevatte een zuur reagerende rode vloeistof, die zoet-zuur en zwak bitter smaakt. Aangehouden werden alcoholreducerende suiker, saccharose, citroenzuur en tannine. Droogrest was 13 %, asgehalte 0,29 %. Kortom: een prulding van het soort „baat het niet het schaadt ook niet”; een bruine drank „voor de benen” bevat een bruine gekleurde vloeistof die naar valeriaan ruikt en een bezinksel, dat donkerbruin gekleurd is en waarin geen karakteristieke elementen herkend konden

Populaire Praatjes

BAAT HET NIET, DAN SCHAADT HET NIET?

Achter dit bekende gezegde heb ik met opzet een vraagteken gezet, omdat ik, in verband met de strekking van ons maandblad, dit gezegde wil betrekken op het gebruik van middelen aanbevolen ter genezing van ziekten, ziekelijke afwijkingen, kwalen en ter verbetering der gezondheid.

Laat ik eerst een ogenblik stilstaan bij de wil van het publiek voor allerlei werkelijke of vermeende bezwaren, hun gestel betreffend, genees- of afweermiddelen ter beschikking te hebben.

Voor hoofdpijn, een z.g. bedorven maag, voor pijn in de rug, voor last van de zenuwen, enz. enz. koopt men, vraagt men, eist men: *het afdoende middel*, want men is er van overtuigd, dat dit bestaat en ook altijd te vinden is — zelfs zonder dat men zijn verkeerde levensgewoonten ook maar enigszins behoeft te wijzigen.

Ook meent men dat men ieder verschijnsel van zich minder wel te bevinden, het best direct de kop kan indrukken door het een of ander middel te slikken.

En ja, het publiek is modern! Men weet zelf dat voorkomen beter is dan genezen en deze wetenschap wordt ijverig gevoerd door de reclame, die niet aflat van allerlei aan te prijzen ter voorkoming van ziekten. Denkt U maar eens even aan de reclame die gemaakt wordt voor het gebruik van *vitamine n*; „als de R is in de maand” — neen, dan is het niet de tijd om bepaalde dingen te eten; dat is uit de tijd — nu heet het: dan is het tijd om elke dag *vitamine-tabletjes* te verorberen (de ene reclame noemt ze: C, een andere weer D, een derde neemt maar een heel rijtje te samen). En doet men dat niet, welnu

worden. Ook in deze drank is niets van wonderbare kracht te ontdekken. ²⁾

De waarde van die twee middelen, voor welke de naam „geneesmiddelen” veel te mooi is, staat in geen verhouding tot de prijs, die er voor betaald is. Van der Wijk doet het met gekleurde watertjes. Uilenspiegel speculeerde op de angst van de zieken om verbrand te worden. Beide zijn bedriegers, van welke Tijn Uilenspiegel nog de minst slechte is.

Jammer genoeg zijn er in deze tijd nog mensen, die de onzin van een of andere moderne Uilenspiegel geloven.

R.

¹⁾ De spelfouten geef ik ter beoordeling van de lezer.

²⁾ Zie ook dit Maandblad No. 2, Aug. 1948

dan heeft men het aan zichzelf te wijten dat men van de ene verkoudheid in de andere valt, om van de complicaties maar niet te spreken.

Er worden tegenwoordig bepaalde *maagtabletjes* verhandeld en bij duizenden verkocht. Ja, eigenlijk moet iedereen deze dingen in zijn zak (of tasje) bij zich dragen om ze, bij 't minste verschijnsel van zuur in de maag, in te nemen. Ook dat is natuurlijk „afdoende.” Tussen twee haakjes moet hier worden opgemerkt, dat deze maagtabletjes een doodgewone samenstelling hebben en onder meer een bismuth-verbinding bevatten, ook in een tijd dat deze stof als geneesmiddel niet of nauwelijks te krijgen was. Den werkelijk zieke kon daardoor niet worden voorgeschreven, wat iedere willekeurige koper over de toonbank heen zich kon verschaffen. Doch dit zal een merkwaardige zijsprong der distributie geweest zijn.

Maar men stelle zich voor dat Jan en alleman maar met dit goedje in zijn vestjeszak loopt, bijna hopende op een zure oprisping, om dan haastig naar het beschermende tabletje te grijpen.

Heeft iemand zich wel eens rekenschap gegeven van de enorme verkwisting van geneesmiddelen en van geld? Vermoedelijk niet, immers dan zou het geweten toch ook wel eens de aanklacht hebben uitgesproken, dat aan deze verkwisting paal en perk diende te worden gesteld en het publiek tegen zichzelf diende te worden beschermd.

Natuurlijk slikt men niet al die, op reclame, gekochte middeljes en dat is maar goed ook, doch het laat den fabrikant en zijn handlangers, die de middeljes verkopen, volkomen koud. Zelf behoeft hij ze niet in te nemen, dat is duidelijk en zijn enige doel is zijn zaak te doen bloeien. Een nobel streven op zichzelf beschouwd, doch onder voorwaarde, dat het product dier zaak gebruikt wordt door hen, die het nodig hebben. Maar, ware dit het geval, dan zouden de winsten wel eens heel wat minder kunnen zijn dan de eigenaar nodig acht.

Met talloze voorbeelden zou dit betoog kunnen worden toegelicht; couranten en tijdschriften bieden in hun advertentiekolommen daarvoor telkens weer de bewijzen.

Een enkel voorbeeld: onder allerlei namen wordt tegenwoordig aspirine, dat zelf een fabrieksnaam is voor een bekend geneesmiddel, aan de man gebracht. De ene maal wordt er wat aan toegevoegd — krijgt bijvoorbeeld — om een minder plezierige eigenschap van aspirine te bestrijden. Een

Beschouwingen

door Arts G. E. WINDEMULLER III

Vele van de dingen, die ik hier te berde breng, zijn al zó vaak gezegd, dat misschien menig lezer denkt: „dat weten we nu well!”

Ik wil daarom hier nog eens herhalen: het blijkt ten zeerste nodig, deze dingen steeds weer te herhalen, omdat ook nog steeds en waarschijnlijk in de toekomst zonder kans op beter inzicht van degenen, die het nooit eens ernstig grondig horen uitéenzetten, altijd weer opnieuw, met dezelfde afgezaagde schijn-argumenten wordt gewerkt tegen de officiële wetenschap en haar beoefenaren. En ten tweede: ons blad dient onder de ogen te komen van het grote publiek; en hoewel dat helaas in mindere mate het geval is dan wij wensen, richten wij ons toch in hoofdzaak tot hen, waarvan wij moeten aannemen, dat onkunde hen bevatlijker maakt voor het fluiten van de vogelaars, die hen op het terrein der gezondheid belagen.

Ons gehoor is dan ook zeer wisselend in samenstelling; het verspreiden en overnemen van onze artikelen moge zovelen mogelijk bereiken en bij voorkeur telkens weer anderen, juist dáárom kan zonder vrees voor te veel herhaling nu en dan hetzelfde worden belicht!

Gedachtig aan de laatste zin van onze vorige Beschouwing willen wij thans aandacht vragen voor de plaats van de geneesheer tussen de wetenschap en het publiek, een positie, die veel moeilijker en verantwoordelijker is dan die van de onpersoonlijke „wetenschap”.

In deze laatste is vastgelegd, wat in honderden jaren door duizenden onderzoekers aan kennis en techniek is verzameld, om, na grondige bestudering en toetsing, te worden aangewend ten bate van de lijdende mensheid. En mocht iemand menen, dat al dit vastgelegd materiaal dogmatisch wordt gekoesterd en door dik en dun verdedigd als het enig ware en mogelijke..... dan dient hij deze mening direct te herzien na onze uitdrukkelijke verklaring, dat wel in geen wetenschap zq-zeer rekening wordt gehouden met

nieuwe waarnemingen, nieuwe vondsten, nieuwe onderzoekingen en nieuwe technieken als in de geneeskundige wetenschap. Al dit nieuwe moet grondig en door verantwoordelijke instanties worden beproefd, omdat de praktische toepassingen eerst dan naar kennis en geweten kunnen worden vrijgegeven voor de uitvoerders van de resultaten — dat zijn dus de geneesheren — wanneer daarvoor de officiële verantwoordelijkheid kan worden gedragen in volle omvang. Het zou toch een mooie boel worden, wanneer de op eigen verantwoordelijkheid onder de bevolking werkende deskundigen niet konden beginnen met de deugdelijke, hechte steun van het instituut, dat hun de kennis en handigheid tot uitoefenen van de geneeskundige practijk heeft meegegeven!, een steun, die permanent aanwezig blijft door publicatie van het nieuwe, dat in deze variabele, want levende wetenschap, steeds te leren blijft!

Maar de geneesheren hebben nog een andere grote verantwoordelijkheid te dragen. Zij zijn mensen, met menselijke feilen en vooral: met grote verschillen in handel en wandel en talenten, om hun kennis en persoonlijk inzicht toe te passen!

Het is dan ook volkomen begrijpelijk, dat men bij de resultaten van ziektebehandeling in de practijk van het dagelijks leven kijkt naar wat „de dokter” bereikt. Wanneer deze nu zijn volle persoonlijkheid inzet voor zijn zieken, mag hij zich steeds beroepen, bij welslagen zowel als bij falen, op de grenzen, die de wetenschap hem gesteld heeft; zonder twijfel zijn deze bij de één wijder dan bij de ander, door het beter verwerken van het geleerde, door meer handigheid en tact, door geestelijke eigenschappen, die het „vertrouwen” dat in hem wordt gesteld groter doen zijn..... kortom, de individuele geneesheer vertegenwoordigt de wetenschap slechts naar zijn eigen aard van verstand en gemoed. Dit moet ieder bedenken, vooral ook de geneesheer zelf. En deze dóet dit ook. Hij mag „eigen-wijs” zijn op zijn terrein, omdat hij vergeleken bij de leek, inderdaad „wijs” is op „eigen” terrein, dat der hem bijgebrachte geneeskundige kennis. Maar hij zal niet „eigen-wijs” zijn, zodra hij inziet, dat misschien eigen wijsheid om welk reden ook te kort gaat schieten, zodra de mogelijkheid bestaat, dat de wetenschap, zijn oude en blijvende steun en toeverlaat, misschien bij één van zijn mede-beoefenaren een andere kijk op

een geval, een groter vaardigheid toelaat.

Het is dáárom zo'n geruststelling en vertrouwenwekkend feit bij de geneeskundige verzorging van ons volk — wij weten alléén voor óns land met stelligheid, dat dit zo is, maar twijfelen niet aan het bestaan van dezelfde toestand elders — dat de huidige Nederlandse geneesheer niet meent de wijsheid in pacht te hebben, maar gaarne zich slechts beschouwt als deel van een geheel, dat andere delen zo nodig te hulp kan roepen, om wat de wetenschap leert ten volle uit te buiten.

Wij willen dus hiermee dit zeggen: wanneer de leek critiek uitoefent op de artsen — en de kwakzalver helpt hem hierbij meestal danig, natuurlijk! — dan worden daarvan in de eerste plaats de personen dier artsen het slachtoffer; deze critiek kunnen zij, voorzover het de resultaten der wetenschap betreft langs zich heen laten gaan, wanneer hun zélfcritiek maar sterk is óntwikkeld. En dat is in onze tijd van specialismen waarlijk genoeg.

Doch men kome niet aan de „schoolse” wetenschap, de „officiële” wetenschap! Elke critiek daarop, elke ondeskundige bemoeienis daarmee is uit de boze en brengt slechts leed en rampen.

Wij zullen later zien, in hoeverre en waarom en waardoor.

Wij zijn met het totaal onjuiste oordeel van leek en kwakzalver over de officiële wetenschap nog niet klaar.

Men hoort steeds weer bijvoorbeeld het volgende verwijt: „waarom wordt nooit iets goeds uit ondeskundige kringen aanvaard en in het arsenaal van hulpmiddelen opgenomen? Waarom kan een volksmiddel nimmer genade vinden in de ogen van de dokters? Waarom worden geen „wondergenezingen” erkend of nader onderzocht? Hoe verklaren de dokters de successen (???) van kwakzalvers?” En dan komen meestal dezelfde doorgewinterde voorbeelden op de proppen, waarvan met name het Priesnitz-verband van de schaapherder met grote voorkeur wordt vermeld.

Een even geliefd chapter is de ziekenbehandeling buiten elke wetenschappelijke kennis om, dus zonder enige rekening te houden met kennis van het gezonde en zieke lichaam, door algemene invloeden van „krachten” die zich niet behóeven bezig te houden met zulke futiliteiten als lichaamsbouw en verrichtingsleer en ziektekunde enz. enz.!

Over de wijze, waarop de kennis in onze wetenschap moet worden verkregen en over de laatstgenoemde geheimzinnige buitenwetenschappelijke kwakzalverij de volgende maal een verdere beschouwing.

(Vervolg van pag. 2, kolom 3)

andere maal wordt het ons — natuurlijk weer onder een andere naam en voor duurgeld — aangeboden in een bepaalde verpakking, die de lucht afsluit en daardoor alweer de kracht van het middel zou bevorderen. De waarheid is dat alleen de fabrikant — een buitenlandse notabene, dus één die ons de v i e z e n kost — er zij bij spint.

Aardstralen

Uit Medisch Contact (1 Dec. 1948)

Het Hoofdbestuur heeft d.d. 26 November 1948 de volgende brief gestuurd aan Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland:

Het Hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst verzoekt eerbiedig Uw aandacht voor het volgende:

Het Hoofdbestuur heeft kennis genomen van berichten in de pers over een onderzoek, dat door de burgemeester van Zandvoort naar de gezondheidstoestand in de gemeente is ingesteld door middel van een roedelooper, in verband met de invloed van „aardstralen”.

Het Hoofdbestuur heeft overwogen:

1. dat, geheel in het midden latende of het bestaan van „aardstralen” als bewezen moet worden beschouwd, in elk geval voor de invloed er van op het verloop of ontstaan van ziekten geen steekhoudende bewijzen zijn aangevoerd; (zie Ned. Tijdschrift v. Geneeskunde, 1939, I, blz. 52);
2. dat het middel, dat door de heer Mieremet ter afwendig van deze invloeden wordt aangewend: een instrument (een kistje), waarvan de samenstelling geheim wordt gehouden en dus niet openlijk kan worden bediscussieerd, en dat tegen hoge prijs wordt verkocht, het typische karakter draagt van kwakzalverij;
3. dat tegen dit middel reeds eerder is gewaarschuwd in het Maandblad van de Verg. t. Bestrijding der Kwakzalverij, 59e Jaargang, No. 11, November 1939 en meer recentelijk: 63e Jaargang, No. 4, October 1948.
Op grond van deze overwegingen, is het H.B. van oordeel, dat:
 - a. het afkeuring verdient, dat door een Overheidsinstantie een dergelijk onderzoek op deze kritiekloze wijze wordt ingesteld;
 - b. het niet verantwoord zou zijn voor een dergelijk onderzoek gelden op de begroting toe te staan;
 - c. er ernstig gevaar dreigt, dat, door op deze wijze misstanden op het gebied der volksgezondheid zogenaamd te bestrijden, het aanwenden van verantwoordelijke middelen ter vaststelling van eventuele misstanden, resp. hun bestrijding, achterwege wordt gelaten;
 - d. een dergelijk optreden een slecht voorbeeld oplevert en voor de bevolking uit een oogpunt van volksgezondheid in het algemeen en geestelijke volksgezondheid in het bijzonder, tot zeer ongewenste gevolgen kan leiden.

Om deze redenen verzoekt het Hoofd-

**Kruidkundige met goede reputatie
zoekt Arts
voor samenwerking op het gebied
der natuurgeneeskunde.**

Bovenstaande advertentie, aange troffen in het Algemeen Handelsblad van 16 November 1948 geeft wel aanleiding tot het maken van enige opmerkingen in ons blad.

Wat is een kruidkundige?

Het is zonder meer duidelijk, dat men onder kruidkundige zou moeten verstaan degene, die door zijn studie, die hij gemaakt heeft van planten en dan in het bijzonder van de geneeskrachtige werking van die planten, een uitgebreide kennis van die planten heeft verkregen en die van deze kennis op een examen heeft doen blijken en daarop het recht kreeg de titel van kruidkundige te voeren.

In ons land zijn het de apothekers, die door hun studie aan de Universiteit een degelijke kennis hebben gekregen van de kruiden en hun geneeskrachtige werking en die daardoor aan de gestelde voorwaarden voldoen. Hun kennis van de kruiden is echter slechts een gedeelte van de totale kennis, die zij als apotheker hebben vergaard ten behoeve van de uitoefening van hun beroep, reden waarom zij dan ook geen prijs stellen op het praedicaat kruidkundige, doch zich als „apotheker” tussen hun medemensen in de maatschappij bewegen en hun taak uitoefenen.

Wie is het dan, die zich kruidkundige noemt? Wel, dat is degene, die van enkele kruiden de geneeskrachtige waarde kent, hetzij door het lezen van een of ander boek over kruiden, hetzij door mededelingen van derden. Met hun geringe kennis trachten zij nu met een geleerd gezicht danwel met veel omhaal van woorden, zich zelf en hun kruidenkennis op een zeker voetstuk te plaatsen en de goedgelovigen liefst tegen grof geld, hun kruiden te verkopen. Zij zijn dus beunhazen in de ware zin van het woord, zij zijn leden van het beruchte kwakzalversgilde, waartegen de mensheid, die nu eenmaal vaak slechts een beperkt begrip heeft, beschermd moet worden.

Het is mij zeer wel bekend, dat velen menen, dat in de oude kennis van de kruiden, veel goeds zat en zij, die van de kruidenleer studie hebben gemaakt zullen dit ook stellig toegeven. Dit is

bestuur U, Uwe aandacht aan deze zaak te willen schenken en zo mogelijk maatregelen te willen nemen om voortzetting of herhaling van dergelijke handelingen te voorkomen.

F. WIBAUT, Secr.-Peningmeester.

dan ook de reden, dat regelmatig en dagelijks de artsen in hun recepten kruiden voorschrijven. Dat dit niet veel meer gebeurt en dat dit stellig veel minder gebeurt dan vroeger, behoeft niemand te verwonderen daar tal van kruiden in hun geneeskrachtige werking zijn overschaduwed door andere preparaten waarvan een beter en veelal meer constante werking bekend is. De geneeskundigen hebben dus stellig veel kruiden uit hun artsenijschat laten vallen, zij deden dit bewust op grond van nieuwere inzichten, van grotere ervaring en ter verbetering van de geneeskundige hulpen behoeve van hun patiënten.

Als men dit bedenkt begrijpt men niet, dat er nog steeds mogelijkheden blijken te bestaan voor kruidkundigen, die in feite trachten onbevoegd geneeskunde uit te oefenen.

Dat de kruidkundige in bovenstaande advertentie zich maar al te goed hiervan bewust is, blijkt ook alweer uit de advertentie zelve, immers ondanks het: „met goede reputatie”, zoekt hij een arts om zijn minderwaardige praktijken mogelijk te maken. Dit „met goede reputatie” geeft ernstig te denken, hieruit toch blijkt, dat hij al lang zijn vuig beroep uitoefent, mogelijk kwam hij met de strafrechter in aanraking, dat hij nu een arts vraagt om zijn handelingen te dekken. Deze kruidkundige is in zekere zin te vergelijken met de dief; de arts, die hem zal dekken, of zoals het er fraai staat „die dient voor samenwerking op het gebied der natuurgeneeskunde” met de heler, beiden in feite strafbare figuren, omdat beiden trachten geld te verdienen door minderwaardige handelingen. De medicus, die op deze advertentie ingaat, moet wel aan lager wal zijn geraakt; helaas ook dezulken zijn er onder de artsen.

Bijzonder pijnlijk doet het aan, dat een groot dagblad, dat een goede naam te verliezen heeft, een dergelijke advertentie heeft opgenomen. Wij hopen en verwachten, dat deze uiteenzetting ertoe zal mogen leiden, dat de leiding van dit blad in de toekomst scherper zal toezien op de inhoud van de te plaatsen advertenties. Mocht de leiding in twijfel zijn, welaan, late dan die leiding advies vragen bij deskundigen, hetzij bij onze vereniging, hetzij bij de Keuringsraad op de aanprijzing van geneesmiddelen, waarmede alle grote bladen immers toch regelmatig contact hebben! Thans zullen wij maar aannemen, dat onvoldoende oplettendheid van degene, die verantwoordelijk is voor de advertentiekolommen, de oorzaak is, dat deze advertentie geplaatst werd.

Dr H. H. FUNKE

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij; Dr C. J. Brenkman, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, Vice-President van de Rechtbank te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, Apotheker te Purmerend, wnd. secretaris en redacteur; Dr Ph. A. Coppens, Apotheker te Rotterdam; mej. E. H. Hengeveld, Arts te Zwolle; Mr G. van Itallie, Rechter te Dordrecht; Mr P. Frima te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, Kantonrechter te Middelburg; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, Apotheker te Amsterdam, penningmeester; G. E. Windemuller, Arts te Vaassen.

Lidmaatschap der Vereniging . . . f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Dr C. J. BRENKMAN

RHEUMATIEK II

Over de gevaren, die speciaal hen bedreigen, die niet weten te wachten, zou ik nog eens schrijven en dus zal ik mij hier van deze taak trachten te kwijten. In verband met hetgeen voorafging wordt bedoeld, dat men gewaarschuwd wordt om niet overhaast of op eigen houtje, wetenschappelijk niet verantwoorde behandelingsmethoden te gaan toepassen.

„Geduld en nog eens geduld zal van iedere rheumaticus gevraagd worden,” aldus heb ik het de vorige maal gezegd en ik heb daar voorbeelden van gegeven. Maar het is geen wonder als dat geduld eens uitgeput raakt en vooral niet wanneer men telkenmale leest van de schitterende successen, die met allerlei middeltjes worden bereikt.

De lijder aan een geduldziekte, zoals reumatiek er een is, heeft het niet gemakkelijk; ook niet en bovenal niet wanneer „goede-raad” gevers hem ter zijde staan met zo iets als: „als je dan niet horen wilt, moet je maar voelen” in hun ogen en in hun houding. Zij kennen toch de voorbeelden van de schitterende werking van vele kruiden en van andere bijzondere middeltjes. Anderen weten weer te vertellen van de overweldigende resultaten die het gevolg waren van een onderzoek op aardstralen; want ook deze ziekte wordt volgens hen veelal veroorzaakt door die geheimzinnige krachten, die sommige „begaafden” weten te ontdekken door de hun gegeven kracht.

En nu moge men er tegen waarschuwen, men kan niet ontkennen, aldus deze zegslieden, dat verscheidene lijders aan reumatiek weer kern-

gezond zijn geworden, nadat ontdekt was dat zij geleefd hadden onder de invloed van deze „stralen”.

Men weet het: een simpele verplaatsing van het bed of van de stoel is voldoende en, als dat soms nog niet helpt, dan is er een apparaat te koop voor een zacht prijsje, dat de aardstralen dwingt om een andere kant op te gaan.

Dat de wetenschap hier geen raad mee weet is duidelijk, zo zeggen de aanhangers van deze mening, maar de tijd zal wel komen dat men de leiders op dit gebied zal leren begrijpen en dat men zal moeten toegeven dat zij gelijk hadden.

Natuurlijk hoort de zieke alleen van deze zaken de gunstige kant; dat er ook lijders zijn, die met het voor duur geld gekochte apparaat later de kachel aanmaken, krijgen zij niet te horen. Wie wil hier ook graag voor uitkomen? Het is niet plezierig eigen domheden te erkennen. En zo zijn er ook zo weinig reumatieklijders, die hun andere ongelukkige ervaringen aan vrienden en kennissen vertellen.

Zij vertellen dan meestal ook niet dat zij, toen ze later eens grondig door een speciaal deskundig arts werden onderzocht, moesten horen dat het wel jammer was dat zij zolang gewacht hadden met het inroepen van goede hulp of dat zij de reeds toegepaste behandeling hadden afgebroken en nu weer helemaal van voren af moesten beginnen.

Rheumatiek uit zich heel vaak in een aantasting van verschillende gewrichten; soms heeft de leefwijze daar-

OfficiëelALGEMENE
LEDENVERGADERING

op Zaterdag 12 Maart in het
American Hotel, Leidseplein,
Amsterdam - Aanvang 3 uur n.m.

AGENDA:

1. Opening
2. Notulen
3. Ingekomen stukken
4. Bestuursverkiezing, aftredend zijn
Dr C. J. Brenkman, Mr M. D. K. S. van Lier, Dr Ph. A. Coppens, Mej. E. H. Hengeveld, Mr G. van Itallie, Mr P. Frima, Mr J. Moolenburgh, E. Mijnaerends, H. J. A. ter Wee en G. E. Windemuller.
Behalve Dr Ph. A. Coppens zijn alle leden herkiesbaar.
Voor de drie overige plaatsen in het Algemeen Bestuur worden voorgesteld:
 1. Dr H. H. Funke
Dr M. G. Neurdenburg
 2. Dr N. A. Roozendaal
M. P. H. Sitsen
 3. F. C. Reijers
Mej. Mr G. Veth
5. Wat verder ter tafel zal worden gebracht
6. Rondvraag
7. Sluiting

bij een belangrijke invloed; soms ook moet men er zich bij neerleggen dat de aandoeningen niet geheel genezen kunnen worden, maar steeds is het de moeite waard en is het aan te raden om medische hulp en bijstand in te

roepen. Een grondig onderzoek zal dan uit kunnen maken op welke wijze deze rheumatische aandoening het best kan worden aangevat.

Onttrekt men zich aan de deskundige adviezen dan dreigt het gevaar dat de aantasting der gewrichten en van het hele gestel verder gaat en afmetingen gaat aannemen, die zodanig zijn dat nu een verbetering bijna niet, of in het geheel niet meer, bereikt kan worden omdat sommige organen ten dele vernietigd zijn.

Gelukkig worden in ons land steeds meer consultatiebureau's opgericht ter bestrijding van reumatiek en er is geen twijfel aan dat deze instellingen langzamerhand even populair zullen worden als andere medische consultatiebureau's dit reeds lange jaren zijn.

De „goede raad” van de onverstandige buurvrouw vindt tegenwoordig heel wat minder gerede oren bij de jonge moeders, dan dat dit vroeger het geval was. Verreweg de meesten weten nu wel dat het Consultatiebureau voor zuigelingen zorg gereed staat om het gezond geboren kind gedurende zijn eerste levensjaar gezond te houden.

De hele bevolking weet het dat de Consultatiebureau's voor tuberculosebestrijding er niet voor niets zijn, doch dat zij een onmisbare hulp en steun zijn voor lijders aan tuberculose en hun gezinnen en, daarnaast, voor allen die door deze ziekte bedreigd worden. Slechts een beperkt aantal, zeer hardleersers, zal zich nog toevertrouwen aan hen, die bijzondere middelen tegen tuberculose aan de markt brengen. Helaas, wordt echter op dit gebied zelfs nog meer geknoeid dan men zou verwachten.

Evenals de verstandige opvatting het heeft gewonnen, die er toe geleid heeft dat de tuberculosesterfte in de loop der jaren zeer sterk is gedaald en nu nog maar ongeveer 3.5 op 10.000 inwoners bedraagt, tegen ruim 21 in 1900 (om maar een enkel cijfer te noemen); evenzo zal de verstandige opvatting bij de reumatieklijders op den duur ook veld winnen. Deze verstandige opvatting luidt dan dat ook deze groep zieken en lijdenden met hun klachten bij hun dokter moeten zijn en dat deze, als het nodig is, hen wel om raad en bijstand zal sturen naar degenen, die zich in het bijzonder op de reumatiekbestrijding hebben toegelegd.

Dat op dit gebied vele adders onder het gras schuilen, of wel vele klippen moeten worden omzeild, is de arts voldoende bekend en is hem toe- vertrouwd.

Verzoekschrift

aan de Minister van Sociale Zaken

Het hierna volgende verzoekschrift is gezonden aan de minister van Sociale Zaken. Voor zover nodig verwijzen wij belangstellende lezers naar het analoge verzoek van 17 December 1937.

AAN ZIJNE EXCELLENTIE
de MINISTER van SOCIALE ZAKEN

te

's-GRAVENHAGE.

Geeft eerbiedig te kennen:

De Vereniging tegen de kwakzalverij, laatstelijk goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 18 Juli 1930 (Ned. Staatscourant No. 170) ten deze vertegenwoordigd door het Dagelijks Bestuur,

dat verzoekster dd. 17 December 1937 een request heeft ingediend bij de toenmalige Minister van Sociale Zaken om te komen tot instelling van een van regeringswege ingestelde Commissie van controle op de aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen, naar welk request verzoekster verwijst, onder bijvoeging van een gedrukt exemplaar daarvan;

dat de in het request bedoelde particuliere commissie na de oorlog vervangen is door een eveneens particulier lichaam, genaamd Keuringsraad Aanprijzing Geneesmiddelen en Geneeswijzen;

dat, ofschoon het werk van deze Keuringsraad eveneens met zekere waardering genoemd mag worden, deze toch in de vorm waarin zij is samengesteld niet in voldoende mate onafhankelijk is, dat althans de resultaten er op wijzen dat deze Keuringsraad niet in voldoende mate invloed kan uitoefenen;

dat de toenmalige Minister van Sociale Zaken in zijn antwoord van 7 April 1938 verzoekster deed weten, dat hij er de voorkeur aan gaf voor deze materie een regeling te treffen bij het wetsontwerp tot uitoefening der artsennijbereidkunst, hetwelk in bewerking was;

dat verzoekster van mening is, dat aangezien de wet van 1865 nog steeds vigerend is, het des te meer noodzakelijk is dat de hierboven vermelde Keuringsraad vervangen dient te worden door een van regeringswege ingesteld lichaam, hetwelk op onafhankelijke en onpartijdige wijze controle uitoefent op aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen;

dat verzoekster in het belang van de volksgezondheid Uwe Excellentie zou willen verzoeken Uwe medewerking te willen verlenen bij het instellen van een gereorganiseerd lichaam, bestaande uit twee artsen, één aangewezen door de Nederlandse Maatschappij voor Geneeskunst en één door het Bestuur van de Vereniging tegen de kwakzalverij, twee apothekers, één aangewezen door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie en één door het Bestuur der Vereniging tegen de kwakzalverij, één tandarts vanwege de Nederlandse Maatschappij ter Bevordering der Tandheelkunde, één dierenarts aan te wijzen door de Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, één of meer leden vanwege de Nederlandse Pers, één lid aangewezen door de grootste organisatie van handelaren in pharmaceutische artikelen, c.q. eveneens een vertegenwoordiger van een enkele andere groep belanghebbenden, geleid door een Voorzitter, aangewezen door de Minister;

dat verzoekster van oordeel is dat op deze wijze een representatief en deskundig lichaam zou kunnen worden gevormd, waarvan de zo nodige autoriteit zou kunnen uitgaan;

dat verzoekster desgewenst nog steeds gaarne bereid is tot het verstrekken van meer gegevens, welke Uwe Excellentie van belang mocht achten,

redenen waarom verzoekster Uwer Excellentie eerbiedig, doch met aandrang verzoekt te willen bevorderen, dat een commissie zoals door verzoekster is geprojecteerd of op de wijze waarop het Uwe Excellentie het meest wenselijk voorkomt, worde ingesteld,

Hetwelk doende, enz.,
voor de Vereniging tegen de
kwakzalverij,

het Dagelijks Bestuur

w.g. C. J. BRENKMAN,
voorzitter

M. D. K. S. VAN LIER,
vice-voorzitter

F. C. REIJERS,
wnd. secretaris

*) Het eerste artikel over reumatiek is opgenomen in No. 5, 1948 - November.

Beschouwingen IV

door Arts G. E. WINDEMULLER

Priesnitz en Behandelings-methoden van Leken

Het z.g. Priesnitz-waterverband, één der wel algemeen bekende behandelings-wijzen met in water gedrenkte doeken of lakens, wordt zeer dikwijls aangehaald als voorbeeld van het feit, dat niettegenstaande de tegenwerking der officiële „school-geneeskunde” toch uitvindingen en ontdekkingen van niet-deskundigen grote waarde blijken te hebben en het tot algemene succesvolle toepassing kunnen brengen.

Dit wordt dan beschouwd als een reden, om niet zo streng op de bres te staan, waar het geldt, de officiële wetenschap overal en altijd de voorkeur te geven, ja, alleen met haar rekening te willen houden; en als reden de bestrijding der kwakzalverij voor belachelijk te houden.

Priesnitz was een landbouwer te Gräfenberg, in Silezië, geboren in 1799. Hij opende in 1826 zijn eerste inrichting voor koudwaterkuren, die spoedig grote vermaardheid kreeg; en hij is als de grondlegger der water-geneeskunst te beschouwen. Dat men ten onrechte het waterverband en de natte inwikkeling op zijn naam heeft gesteld, doet hier, bij het onderwerp dat ik ga behandelen, niet ter zake: door zijn werkzaamheid en goede successen op dit later tot de geneeskunde gerekende gebied, heeft Priesnitz als niet-deskundige zijn triomfen behaald en dus blijven bovenstaande verwijten van kracht uit het gezichtspunt van hen die ze lanceren en evenzeer de belangrijke bedenkingen der deskundigen.

Het is onjuist te beweren, dat de officiële wetenschap en haar adepten, de artsen, niets willen weten van wat uit lekenkringen aanbevolen wordt tegen enige ziekte; zij willen alléén niet in een bepaald geval, zonder dat uit nadere ervaring en grondig onderzoek door bevoegde instanties de betrouwbaarheid en ongevaarlijkheid van enig geneesmiddel of enige behandelingsmethode onomstotelijk is gebleken, de verantwoordelijkheid dragen voor welke raad ook van lekenzijde.

Wanneer men toch eens even zou willen nadenken over deze aangelegenheid! Ik geloof, dat ieder ten slotte grif zou toestemmen, wat een mooie boel zou het worden, als de dokter gehoor gaf aan al de onzin die hem verteld wordt, toestemming gaf, om al de heilzame (?) middeltjes van burens en bakkers en tantes en grootmoeders te laten slikken!

Stel u eens voor: een kind is ernstig ziek, met moeilijk te ontwarren ver-

schijnselen; er is tijd nodig om de aard der ziekte goed te leren kennen; er is deugdelijk overleg nodig, om uit het geneesmiddel-arsenaal, dat hem door studie en ervaring bekend is en met zorg wordt doorlopen in zijn gedachten om het voorlopig nuttige, het direct nodige en het wellicht afdoende uit te kiezen, het beste klaar te maken of vóór te schrijven. Dit alles naar leeftijd en algemene toestand van de patiënt, naar de eisen van het bijzondere geval en naar het plichtsbefef en de zware verantwoordelijkheid die gedragen wordt!

Het blijft het publiek verborgen, hoe dikwijls de arts dagen en nachten de bezorgdheid om een ernstig geval met zich ronddraagt en een zucht van verlichting slaakt, wanneer de toestand opgehelderd wordt of het effect der behandeling zich begint af te tekenen! Hij verheugt zich voor zijn patiënt en dier familie..... maar neem van mij aan, dat hem-zelf evenzeer een pak van 't hart is genomen! Het zal steeds een diepe teleurstelling blijven, als onze moeite vergeefs, onze kennis ontoereikend blijkt; het blijft altijd een grote voldoening te mogen beseffen, naast het onschatbare en niet te schatten aandeel van Moeder Natuur in een voorspoedige behandeling naar kennis en geweten te hebben bijgedragen daaraan.

En als nu zóveel ernstige factoren rondom een geval — en het geval vertegenwoordigt in mijn betoog het gehele beginsel! — de sfeer scheppen waarin het nodig is het optreden van de bevoegde deskundige te zien, dan wordt de goede raad en het goede geneesmiddel van de goede opoe niets minder dan ridicul; maar het bedrijf van de kwakzalver behalve ridicul ook misdadig.

Historisch bekeken is natuurlijk alle geneeskundige kennis en ervaring gegroeid op de bodem van door leken bijeenverzamelde gegevens; leken die blijkbaar als liefhebberij meer notitie namen van de werking van plantendelen b.v. dan de gemiddelde bewoner van zijn geboortestreek.

Zodra zich aan deze liefhebberij ging paren de behoefte of ook maar aanvankelijk de neiging om uit naastenliefde bij voorkomende gelegenheden hulp te verlenen, door verkregen persoonlijke ondervinding en kennis daartoe wat meer in staat dan een ander, ontstond langzamerhand een reputatie; en met deze een kostwinning, geheel vrij van de in onze huidige

samenleving geleidelijk gegroeide beperkingen, te danken aan de toename van het weten en kunnen, maar tevens aan het verantwoordelijkheids-besef daaraan annex: het werd noodzakelijk, met zekere waarborgen die handelingen te omringen, waarbij gezondheid en leven moesten worden toevertrouwd aan de be-oefenaren van wat uit toevallige „wetenschap” en routine was geboren: een Kunst en een Kunde! En waar meer en meer van vergiften en snijdende werktuigen werd gebruik gemaakt, die uiteraard in handen van willekeurige lieden gevaarlijk zouden kunnen worden, zijn de begrippen: „deskundig” en „bevoegd” langs de weg van veel charlatannerie en wonderdoenerij vastgelegd.

Deze gang van zaken, slechts kort aangeduid, heeft het betrekken van lekenkennis in officieel gewaarborgde takken van wetenschap — want dit alles geldt niet voor geneeskunde en pharmacie alleen — wettelijk uitgesloten. Maar het spreekt van zelf, dat oprechte belangstelling, bezorgdheid en helaas veelal slechts bemoeizucht ook, vele familie-leden en kennissen noopt, een duit in 't zakje te doen. Dat de enige, die verstand heeft van de zaak, de dokter en al wie deze zelf zo nodig te hulp roept, zich niets kan en mag laten gelegen liggen aan al die losse raadgevingen van onschuldige maar ook dikwijls onverantwoordelijke, dwaze aard, is na het bovenstaande hoop ik duidelijk.

Het gaat waarlijk niet om het onschuldige hoest-stroopje, dat opoe van ouds-her als onfeilbaar aanbeveelt; het gaat om het beginsel.

En welke plaats neemt Priesnitz en nemen vele vermeende nieuwe Priesnitzen nu in deze beschouwing der dingen in?

Wel, dat is heel eenvoudig.

Evenzeer als bij de boven oppervlakkig geschetste ontwikkeling der incidentele geneeskunst tot wetenschappelijk systeem, tot „school”, zal een enkel serieus bedoeld en grondig getoetst en deugdelijk bevonden hulpmiddel voor behandeling van zieken, uit lekenkringen opgekomen, kunnen worden opgenomen binnen de grenspalen der officiële vak-beoefening. Maar het zal de schuld zijn van de leek-zelf, indien dat hulpmiddel, ongecontroleerd, zijn weg versperd ziet door de rechtmatige tegenzin van de bevoegde instanties en van verstandige mensen, om bij de huidige stand van zaken: het hoge peil der geneeskunde en het ernstige streven, in het zuiver belang der mensheid, het kaf van het koren gescheiden te houden, maar klakkeloos alles te aanvaarden en toe te passen wat door Jan en alleman wordt aanbevolen!

Een markt-kwakzalver

Op de wekelijkse markt te Purmerend had de heer N. M. van Arend, zich noemende „chemiker”, zijn waren tentoongesteld onder welke: een citroen, een knolselderij, prei, een ui van behoorlijke afmetingen, eikels, kastanjes en heel onopvallend een doos met kleine flesjes, gevuld met 5 gram van een aromatisch riekende vloeistof „Mentholine” genaamd.

Zo op het eerste oog leek het geheel eerder op een groentenwinkel dan op de uitstalling van een „chemiker”.

Toen er voldoende mensen verzameld waren om de bonte verscheidenheid van plantaardige producten, begon de „chemiker” zijn verhaal af te steken, tot groot vermaak van het aandachtige publiek. Het deed ook wel vreemd aan dat een „chemiker”, die een laboratorium blijkt te leiden (zie later), zoveel enthousiasme toont voor de genezing door middel van kruiden.

Voor diegenen, die niet konden profiteren van de „wijsheid” van Van Arend heeft onze chemiker een vlugschriftje laten drukken, waarin allerlei „wijze” raad wordt gegeven en dat de alleszins aanmoedigende titel draagt „De natuur, die U geschapen heeft, kan U ook genezen.”

Aan de binnenkant op blz. 2 komt het verhaal:

Als U dit leest, waarde lezer van dit vlugschriftje, probeer dan eens door te denken wat dit betekend. Hoevele mensen sukkelen niet al jaren met dezelfde gebreken en z.g.n. kwalen.

Laat ons nu eerst vaststellen, dat zeer vele kwalen, verbeelding zijn of wel suggestie.

Maar ook heel dikwijls is het bittere ernst. Begint men met kwalen, dan is het meestal zo, dat men met de genees-

middelen, die men gebruikt niet het gewenste doel bereikt, n.l. het gezond worden.

Talrijke z.g.n. patent geneesmiddelen zijn er in de handel, maar hoeveel keer blijkt het niet, dat het middel erger is dan de kwaal.

In de vroegere tijden, gebruikte men veel minder chemische, d.w.z. geneesmiddelen die uit alkaliën zijn samengesteld maar veeleer kruiden. Tot deze kruiden behoorden ook groenten en fruit.

Is het niet zo, dat het belangrijkste geneesmiddel van dit ogenblik is Peniciline. Peniciline een schimmelproduct, komt dus van natuurproducten, die reeds aan het rotten zijn.

Ik hoef hier niets te zeggen van de in honderden guldens lopende bedragen, uitgegeven om reumatiek ischias etc. te bestrijden en de resultaten... dit invullen laat ik U geachte lezer. Laat ik U hier aanbieden een dertigtal kruiden en hun hoedanigheid, maar bovenal hun dosering waarmede zij reeds honderden jaren geleden werden gebruikt. Het zijn veelal plantjes, die in de volksmond genoemd worden „onkruid”.

Onkruid bestaat voor mij niet, daar het voor mij bij ervaring vaststaat, dat elk plantje gebruikt kan worden.

Eris geen kwaal, of er is een kruidje voor gewassen.

Eigenaardig doet het aan, dat de „chemiker”, die wat je noemt „weg is van de kruiden”, eindigt met een praeparaat in een flesje. Hij zegt zelf, dat er voor elke kwaal een kruid is gewassen, heeft een afschuw van chemicaliën en het is dus te verwachten, dat hij het kruid zal noemen, dat hoofdpijn, kiespijn, verkoudheid, griep, zwaar gevatte koude (hij bedoelt zeker: zware kou) zal genezen.

Maar nee, hier houdt hij op en ontpopt zich als „chemiker”, biedt flesjes Mentholine aan met gebruiksaanwijzing.

V.A.B. MENTHOLINE

Bij verkoudheid of hoest neemt men een suikerklontje of een schepje suiker met 6 tot 8 druppels mentholine.

Bij griep of ernstig gevatte koude, waarbij het slijm op de borst vastzit, maakt men een „Mentholine” stoombad. Een bakje met kokend water, daarin 10 druppels Mentholine, goed inademen en direct komt er verlichting, de slijm komt los.

Voor kleine kinderen maakt men er zelf van. Neem 10 gram vaseline, daarin 25 druppels Mentholine, meng dat goed door elkaar, waarna men het op het borstje wrijft.

Bij maagpijn 10 tot 12 druppels op lauwe melk.

Hoofdpijn enige druppels masseren op het hoofd, bij kiespijn enige druppels Mentholine op een watje in de kies.

Dit is een product van het
Chemisch Laboratorium
onder leiding van

N. M. v. AREND, Chemiker, Hilversum,
Eekhoornstraat 58, tel. int. 4146.

Groningen: J. W. Frisostraat 10

Koopt V.A.B.-producten onder garantie

Aardstralen

en hoe het Concertgebouw
er over denkt

Het Concertgebouw is een instelling die met haar tijd meegaat: klassiek en modern, naar gelang de diverse smaken.

Er waren — waardoor was niet direct uit te maken — enkele persooneelsleden, die zich in dat gebouw — en alleen maar in dat gebouw — steeds maar weer niet helemaal fit voelden. Dat zou natuurlijk op een ramp neerdraaien.

Maar, gelukkig, iemand die met zijn tijd meer in het bijzonder meegaat, dacht aan de meest natuurlijke oorzaak van alle indisposities. En zo kwam Mieremet en hij ontdekte dat het Gebouw van onze nationale kunstinstelling — onze Nederlandse Kunsttempel par excellence — onder de invloed stond van de door hem zo succesrijk bevochten, aardstralen.

De stoel van de burealist stond bijvoorbeeld juist in een kruising van deze ellendige stralen. Of de man nu daardoor in zijn lange dienstperiode kaalhoofdig was geworden, of dat zijn humeur er wel eens onder leed, valt niet te zeggen. Maar zeker is het, dat de bureaustoel nu verplaatst werd. Wat er verder gebeurde is beroepsgeheim, maar muziekminnend Nederland kan gerust zijn. De aanval der aardstralen op onze tempel der muziek is bedwongen.

Ook wij voelen ons weer veel beter.

Hulde aan het vooruitstrevende Bestuur!

De gebruiksaanwijzing eindigt met: „Dit is een product van het Chemisch Laboratorium onder leiding van N. M. van Arend te Hilversum.” (Planten hebben in eens afgedaan!)

Veel chemisch begrip heeft de man niet getoond. Zijn gehele betoog is dan ook te noemen de typische wartaal van een kwakzalver, die met allerlei mooi klinkende woorden de goe-gemeente bedriegt, allerlei onzin uitkraamt, de doktoren tussentijds hekelt, zichzelf bij herhaling tegensprekt, de titel „chemiker” voert zonder van scheikunde het minste benul te hebben en zijn waren voor veel geld verkoopt.

Die uitstalling van allerlei planten en plantendelen dient dan ook nergens anders toe, dan om de waarheid te bedekken, de geneeskundige raadjes in zijn vlugschrift vindt hij zelf onbelangrijk, hoe lang hij er ook over praat.

Hij staat te venten met zijn praeparaat Mentholine, een vloeistof die o.a. Menthol bevat en naar Eucalyptus riekt, bereid in zijn „laboratorium” onder zijn „deskundige leiding”, krijgt wekelijks de kans om zijn wanpraktijken uit te oefenen en klinkende munt te slaan uit de goedgelovigheid van het publiek. Hoe lang zal dat nog duren?

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, *Arts* te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, *Vice-President van de Rechtbank* te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima te Hilversum; Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam; Mr. J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; G. E. Windemuller, *Arts* te Vaassen; Dr. N. A. Roozendaal, *Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid* te 's-Gravenhage; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, *Apotheker* te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging . . . f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Bloedarmoede

In de Libelle van 17 Maart 1949 staat te lezen:

Verzwakte vrouwen,
neemt deze proef.

Door deze eenvoudige kuur: in acht dagen komt de eetlust terug, de gezondheid verbetert in een maand.

„Als U zich „op” voelt, als U „slap, bleek en futloos bent, doordat „Uw bloed verarmd is door een „tekort aan rode bloedlichaampjes, „dan is het hoog tijd, om een versterkingskuur te gaan doen, b.v. „door een bijvoeding en verhoogde „ademhaling door bij iedere maaltijd „versterkend ijzer in te nemen, dat in „Pinkpillen in zo pittig geneeskrachtige vorm is geconcentreerd, dat „een maand voldoende is om U meer „dan 500.000 rode bloedlichaampjes te doen terugwinnen. Aldus wordt „het bloed evenals na een kuur met „krachtvoedsel en buitenlucht, zo „danig verrijkt, dat het heel wat meer „profijt trekt van de versterkende „bestanddelen der spijsen en van de „opwekkende zuurstof uit de lucht, „zodat de levenskracht toeneemt in „alle cellen van het organisme. Uw „eetlust krijgt U in de eerste week al „terug; de krachten nemen met de „dag toe. Geeft Uw kinderen ijzer! „Bij iedere maaltijd een Pinkpil, die „het versterkende ijzer bevat dat ook „in spinazie zit; het kind doet weer „de volle maat aan veerkracht op, „het groeit beter, het krijgt zijn „gezonde kleur terug. Pinkpillen in „iedere apotheek”.

Als ik het goed begrijp, heeft de lijder of lijdere aan bloedarmoede niet naar de dokter te gaan. Men voelt zich niet fit, moe, slap en akelig en stelt de diagnose zelf maar, die luidt: bloedarmoede.

Volgt het geneesmiddel: Pinkpillen, die zo rijk zijn aan ijzer.

We mogen ons gelukkig prijzen, dat in onze tijd veel lijdere aan bloedarmoede genezen kunnen worden, maar dan ook uitsluitend door deskundige hulp, dus door de dokter.

Soms krijgt zo'n patiënt staalpreparaten voorgeschreven, maar dat gebeurt lang niet in alle gevallen. De alleenheerschappij van de ijzer- of staalpreparaten bestaat sinds jaren niet meer, vandaar dat het ter beoordeling van de medicus is het geneesmiddel te kiezen voor een patiënt, die bloedarmoede heeft.

Wie zich moe en slap voelt, moet zijn huisarts consulteren en niet zelf de diagnose stellen, ook niet als in een of andere mededeling in krant of tijdschrift het woord „bloedarmoede” genoemd wordt. Laat de dokter uitmaken of ge bloedarmoede hebt, die kan dat beoordelen!

Dergelijke advertenties doen juist veel kwaad, doordat zij een ziekte of kwaal suggereren, die ge meent te hebben na het lezen

Officiëel

NIEUWE LEDEN:

Mej. A. Attema, Amsterdam.
Mej. Mr G. Veth, Amsterdam.

van een reeks verschijnselen, die er in worden genoemd.

De bedoeling van dergelijke annonces is slechts de omzet van een bepaald middelje te vergroten, in dit geval van Pinkpillen, een staalpreparaat dat totaal overbodig is.

Staalpreparaten zijn er in overvloed. Zij worden ook door de artsen voorgeschreven, maar er zijn veel gevallen van bloedarmoede, waarbij ijzerpreparaten niets baten en de dokter andere middelen kiest, waarvoor hij dan ook reden heeft. Door op eigen houtje staalpillen te slikken zal menige patiënt zijn kwaal verwaarlozen en de kans op genezing laten voorbijgaan. De enige die er baat bij vindt is in zo'n geval de fabrikant, die met zijn onverantwoordelijke manier van adverteren de mensen er van terughoudt bijtijds naar de dokter te gaan.

Het kopen van Pinkpillen is geld in de sloot gooien; wij kunnen die slecht verteerbare staalpillietjes best missen en geen apotheker, die zijn beroep hoog houdt, geeft zich af met dergelijke middelen, die ternauwernood de naam „geneesmiddel” kunnen dragen en waarmee op een misleidende manier wordt geadverteerd. R.

Populaire Praatjes II

Men vraagt ons nogal eens welke vorm van kwakzalverij wij nu eigenlijk wel de ergste vinden, of dat wij alle vormen over één kam scheren.

Het beantwoorden van deze vraag is niet mogelijk in een paar woorden; immers wij moeten onze mening zo goed mogelijk verduidelijken, anders heeft het geen zin om deze te uiten. En zo gebeurt het dan nogal eens dat een goed plan, om een onderwerp als dit te behandelen, enige maanden liggen blijft, totdat..... er een aanleiding is om ons deze vraag nog eens te binnen te brengen en om er nu op te reageren.

Zo ging het ons na lezing van een doodgewoon blad, bestemd voor de handel, nl. het blad „de Drogist”.

Het is bezaaid met advertenties, waarvan verschillenden van bekende groothandels in pharmaceutische artikelen; allerlei reclamezinnen komen er in voor:

„er gaan heel wat buisjes à 50 stuks bij mij de deur uit. Het gaat hard in deze griep-tijd. 'n Pracht van een winterartikel”.....

„al die blaffende klanten zijn mijn kopers..... heel wat meer dan een gewoon dropje..... populair geprijsd.

„inhaleren en inwrijven; dat is wat je noemt een artikel met dubbele werking; voor mij driedubbel; het verkoopt zo gemakkelijk.....

„wapent u tegen griep met..... tabletten (dit in de vorm van een „raambiljet”: „in verband met de thans heersende griep-epidemie gelieve u dit biljet een goede plaats te geven aan uw etalage-venster”).

„beproefd medicijn, tegen griep en kwellende pijn.

„kunt u voldoen aan de steeds toenemende vraag naar — (volgen 5 middeltjes) —; wij steunen uw verkoop met een intensieve advertentie-campagne.

„griepoeders, griepoeders extra sterk; influenzapoeders — (alle drie van één fabrikant).

Gelukkig zijn er ook leveranciers, die hun waren op rustiger wijze aanprijzen, maar de bovenstaanden geven toch wel de toon aan. Onze lezers kunnen nu ook eens zien hoe drogisten op hun beurt worden bewerkt: kopen en verkopen, speculeren op angst, overdreven verwachtingen wekken — zo worden doodgewone huismiddeltjes tegen hoest of hoofdpijn tot kwakzalversmiddelen gedegradeerd.

En daar ligt dan het antwoord op de vraag welke vorm van kwakzalverij wij de ergste vinden.

Juist de grove en opgeschroefde methode om het publiek te doen wijs

maken dat het in griep-tijd, verkoudheidstijd, reumatiektijd of..... vult u maar in, noodzakelijk van alles moet slikken om zich tegen de ziekten te wapenen, juist deze methode is hetgeen zo stuitend is, zo onwaarachtig, zo alleen gericht op het maken van geld ten koste van goedgelovige mensen. Speculeren op angst — och het is zo eenvoudig, maar het stempelt zijn aanhangers tot lieden, die zich niet ontzien typische kwakzalversmethoden toe te passen.

Een enkele aanhaling uit het „redactioneel gedeelte”; naar aanleiding van het artikel over Natuurgeneeskunde, geschreven door onze redacteur in het December-nummer van ons Maandblad en dat geheel is overgenomen, wordt gezegd dat: de volksgezondheid in Nederland de beste is van geheel Europa en verder: „Misschien kan de goede volksgezondheid in Nederland ook wel het gevolg zijn van het feit, dat Nederland in het bezit is van een zeer goede en op hoog peil staande drogistenstand. Denk slechts aan de verkoop van sterkwerkende geneesmiddelen door apothekers, van welke verkoop de drogisten zich onthouden.” Na een raad om samen eens te gaan praten, eindigt dit stuk met: „Allen moeten leven ook de kwakzalvers, gediplomeerd, gestudeerd of niet.”

In onze eenvoudige „praatjes” zouden wij alleen willen vragen of de auteur van dat stuk het ook nodig vindt dat genoemde lieden blijven kwakzalveren. En wat die „op hoog peil staande drogistenstand” betreft, het is altijd goed zichzelf niet te kort te doen.

Maar in ernst, er zijn verschillende zeer behoorlijke drogisten, die hun lang niet makkelijk beroep op respectabele wijze uitoefenen. Ook zij verkopen over de toonbank allerlei ongerechtigheden aan het publiek, dat er nu eenmaal behagen in schept zich vol te proppen met geheime middeltjes, met nou juist eens wat anders dan de dokter voorschrijft — dat zal vast beter helpen. Maar deze drogisten omzeilen zoveel mogelijk de opgeschroefde reclame. Tussen drogisten en drogisten is een belangrijk verschil; ook tussen beoefenaars van andere beroepen onderling. Maar dit vak is steeds op de gevaarlijke helling en gaat, o zo gemakkelijk, glijden. En je glijdt nu eenmaal alleen naar beneden.

Alles heeft de mond vol van „volksgezondheid”, te pas en te onpas wordt met dat begrip geschermd, heel vaak: te onpas. Zo ook weer hier. Wat weet de drogist van de stand der volksgezondheid? Hij praat maar wat na, van wat krant of radio vertellen. Zeker, we

leven hier onder niet al te slechte omstandigheden; maar is dat een reden om — als die volksgezondheid dan zo goed is — het publiek benauwd te maken en het de maag te laten bederven met allerlei rommel, die men altijd nog beter kan laten staan?

Een bekende reclame-fabrikant van ook al weer „pharmaceutische artikelen” (die staan nu eenmaal in een slecht blaadje) beweert ergens:

„Hoe staat het thans met onze vitaminereserve? Sinds de bevrijding is er veel verbeterd, doch ons voedsel is gerantsoeneerd gebleven en ook belangrijke voedingsmiddelen, die vroeger een geregeld bestanddeel van onze kost uitmaakten, zijn nog steeds niet verkrijgbaar. Het lijdt dan ook geen twijfel of de meesten van ons hebben geen gelegenheid gehad hun vitaminereserve weer op te bouwen, die bij een eventueel komende nieuwe periode van verscherpte rantsoenering de stoot zal moeten opvangen. In zo'n geval zal de bevolking van ons land veel sneller aan uitputting toe zijn dan in de vorige oorlog.

Tot zover; men zou kunnen denken dat hier een deskundige aan het woord was; 't is echter de heer W. Smits uit Putten, die schrijft in een verkoopblaadje dat hij rondstuurt o.a. aan apothekers. En het doel is dan om een Vitamine-tablet in de handel te brengen, waarin naar zijn zeggen 6 vitamines zijn opgenomen. Koopt ze in flinke hoeveelheid:

„Een ieder kan dus een reservevoorraad aan vitamines aanleggen, hetzij in zijn lichaam door dagelijks een tablet in te nemen, hetzij in zijn provisiekast, door een aantal flessen op te slaan.

Als men maar koopt! Mensen denkt er aan, 't kan wel weer eens gaan spoken en houdt je dan gereed, hamster vitamines en hamster ze ook in je lichaam!

Het is alleen maar jammer dat dit nu eenmaal niet zo gemakkelijk gaat, omdat die stoffen de eigenschap hebben het lichaam weer schielijk te verlaten.

Daarenboven zullen die „V 6” tabletjes (je zou bijna aan de laatste oorlog denken) van deze fabrikant het ten dele niet al te best doen, ze bevatten nl: 5 mgr. vitamine-C, terwijl de normale hoeveelheid per tablet 10 maal zo veel bedraagt. Doch ook dit is van weinig belang..... als men maar koopt!

En daarom vinden wij deze vorm van kwakzalverij: het speculeren op angst en het wekken van overdreven verwachtingen, zo buitengewoon erg.

Beschouwingen V

door Arts G. E. WINDEMULLER

Genezen zonder Wetenschap

Eén van de dingen, waarmee de schrijvers van een betoog ter bestrijding van de Kwakzalverij steeds weer — en volkomen terecht — op de prop-pen komen, is de eis, wetenschappelijk onderlegd te zijn en daarvan proeven te hebben afgelegd voor competente beoordelaars.

Geneeskundigen moeten kennis hebben van de bouw van het gezonde en zieke menselijk lichaam; en moeten de theorie en de practijk van zieken-behandeling naar de stand van de wetenschap op het tijdstip van hun werkzaamheid beheersen; over de gehele linie of meer in het bijzonder voor enig onderdeel.

Apothekers moeten aan dezelfde eisen voldoen voor de wetenschappen, die hun terrein van werkzaamheid en daaraan voorafgaande studie betreffen.

Buiten deze eisen om wordt door de „schoolse” wetenschap geen uitoefening van deze beide beroepen ernstig genomen; en buiten het afleggen van proeven van bekwaamheid voor beide beroepen wordt door de overheid niemand tot de uitoefening van die beroepen toegelaten.

Natuurlijk geldt deze eis in alle cultuurlanden voor elk belangrijk wetenschappelijk beroep; en evenzeer voor aanverwante beroepen van de beide, waarmee ik in deze beschouwing te maken heb, als Tandheelkunde, Diergeneeskunde, Ziekenverpleging en andere hulpwetenschappen, — dit ter completering.

Deze eis steunt voor het gezond verstand op de stevigste basis. Hoe kan iemand zonder die kennis een deugdelijk onderzoek instellen? — hoe zieken behandelen? — hoe geneesmiddelen bereiden en de bestanddelen ervan controleren?

Maar alle mensen zijn het met deze eis en met de logische inzichten van hen, die deze eis hebben opgesteld, — tot heil der mensheid — niet eens!

Het is mogelijk, denken zij, of zeggen zij, of handelen daarnaar, ziekte te genezen zonder enige kennis.

Het menselijk organisme wordt dan in zijn geheel van stoffelijke en geestelijke functies onderworpen aan een z.g. behandeling, die zich van de onderscheiden delen niets aantrekt; op verschillende manieren wordt een op ziekelijke afwijkingen werkende invloed voorgetoverd, die het ganse wezen van de mens heet te kunnen omvormen en daardoor de ziekte van welk orgaan

ook op te heffen. Kwakzalvers van beroep — en kwakzalvers uit naasten-liefde — beweren op die wijze, soms met behulp van enige geheimzinnige „methode” als magnetisme, natuur-geneeswijze, suggestie, aardstralen-hocus-pocus als het nieuwste, en andere, geen enkel inzicht in de details van de ziekte en de aangetaste organen nodig te hebben; zij generaliseren eenvoudig het ziektebegrip — iets wat de deskundigen nimmer doen!

De deskundige behandelt ook de gehele mens, maar in geheel andere zin; hij weet, dat de mens geestelijk en lichamelijk een fijn georganiseerd geheel is, waarvan de delen en functies ten nauwste samenhangen; maar de mens lijdt meestal slechts aan één orgaan en mogelijk aan een met dit orgaan in het bijzonder samenhangend ander orgaan. In de overblijvende gevallen lijdt hij aan een samenstel van afwijkingen, dat de „constitutie” genoemd wordt; en van deze constitutie-ziekten (gestelsziekten) is er één, die het z.g. „Zenuwgestel” betreft, die het meest ontvankelijk is voor algemene behandeling zonder dat dikwijls een ander orgaan als ziek op de voorgrond treedt en krachtdadige hulp, anders dan als bijkomstigheid, vereist. Waar nu ook de ziekten van het zenuwgestel in de latere jaren vooral herkend zijn als uitingen van verschillende organen of orgaanfuncties en hun storingen, zal het duidelijk zijn, dat de ondeskundige knoeier niet in staat is, werkelijk zieken te genezen door toepassing van geheimzinnige methoden, die alles onaangeroerd laten behalve in sommige gevallen die hij niet kan selecteren maar toevallig onder handen krijgt, n.l. die gevallen, waar bij uitzondering het zenuwgestel een suggestieve behandeling toelaat.

Ik behoef hier niet te wijzen op de gevaren, die deze „behandeling” meebrengt; hoe vaak wordt een ziekte verwaarloosd, die bij tijdig ingrijpen van deskundige hulp wellicht te genezen was geweest!

Het zijn dan ook in de meeste gevallen lijders aan afwijkingen van hun zenuwgestel, die soms bij een suggestieve behandeling tijdelijk worden gebaat.

Het komt in deze gevallen aan op de ontvankelijkheid voor deze invloed in de eerste plaats; op het geloof aan het goede resultaat; en op het vertrouwen in de macht van de uitvoerder der „behandeling”.

Ik kan kort zijn met de afdoende

Onbehoorlijke reclame

De reclame voor allerlei middeltjes, bij ziekte en vermeende ziekte, neemt steeds groter omvang aan. Een enkel geval vinde hier, als leerzaam voorbeeld, plaats:

De magere en de dikke dame, die men overal ziet afgebeeld, trekken het oog van argeloze lezeressen en wellicht ook wel van lezers, die hun vrouwen of meisjes wel wat slanker zouden wensen. Natuurlijk komt het niet in aanmerking om eens wat minder te snoepen of zich wat te beperken met eten en drinken; daaraan mag niet worden getornd, maar om er nu wat marsil-bonbons bij te eten, nog wel met chocolade, dat kan men toch allicht eens proberen en of er nu middelen in zitten, die op den duur een schadelijke invloed op het gestel hebben, doet er ook minder toe. Daarmee hebben zij die zo praten, eigenlijk nog gelijk ook, want er is zoveel dat op den duur een schadelijke invloed heeft, zo bvb. dat overdadige snoepen en op alle uren van de dag maar wat in die arme maag stoppen. Die vermageringsbonbon kan er nog wel bij.

Maar dat in de advertentie ongehinderd te lezen staat: „volkomen onschadelijk”, „vraag uw dokter”, „alleen verkrijgbaar bij apothekers en erkende drogisten” — dat is erg. Waar haalt men die onschadelijkheid toch vandaan? Moet iedereen, die dik is, maar middeltjes innemen? Wat zegt een dokter, die zich werkelijk rekenschap van de vraag geeft? Welke apotheker verkoopt, als zodanig, dergelijke middeltjes? Is hij, als hij dat doet, eigenlijk nog wel „apotheker”?

B.

argumenten, die zijn aan te voeren tegen de behandeling ook van deze soort lijders door niet geneeskundig onderlegde lieden.

Niemand maakt mij wijs, dat een deskundige, zo nodig in samenwerking met andere speciale deskundigen, het uitsluitend op zenuwlijden berustend karakter van een ziekte ooit niet herkent. Den niet-deskundige interesseert het niet, wat hij behandelt; óók niet wat hij maar laat voortwoekeren; hij en het publiek zien alleen het eventueel resultaat dat soms bereikt wordt wanneer een suggestie door wie ook krachtig genoeg is.

De mislukkingen en de on-ontvankelijke gevallen wil men niet zien! En zo komen dan de wondergenezingen in de wereld, tot groot onheil van talloze lichtgelovigen, die à priori niet in aanmerking komen voor de vermeende zegeningen van genezing zonder wetenschap!

Ieder weet, dat geest en lichaam in voortdurende wisselwerking met elkaar staan; het spreekwoord: Mens sana in corpore sano, corpus sanum in mente sana (zoals het volledig zou moeten luiden, en inderdaad, misschien in enigszins andere vorm voor het tweede deel, geluid heeft) houdt veel waarheid in! Maar — het geldt alléén voor ieders twee-eenheid-zelf! Met nóg zo

(Vervolg op pagina 4)

te goeder trouw gehouden praatjes, met nóg zo brutaal opgediende smoesjes, manipulaties, suggesties — kan geen resultaat worden bereikt bij stoffelijke afwijkingen, welker constatering-met-begrip slechts deskundigen gegeven is!

Ik behoef niet te zeggen, dat bij zenuwlijders evenmin óndeskundigheid kan worden getolereerd; er zijn behalve suggestie enz. nog behandelingswijzen, die in handen van deskundigen alleen zijn toe te passen zonder gevaren en met succes! Alweer een reden, om bij genezing van zieken geen eenzijdigheid, geen generaliseren en bovenal geen on-deskundigheid te dulden.

In dien er „wondergenezingen” mogelijk zijn, dan kan de wetenschappelijke geneeskunde-beoefenaar die beoordeelen naar eigen inzicht, dat echter zijn verstandelijk inzicht niet raakt; het occulte behoort niet tot zijn geneeskundig terrein — hoezeer het zijn menselijke belangstelling moge trekken!

Naar mijn persoonlijke mening bestaan wondergenezingen niet; wanneer ik dan ook er toe over ga, een verklaring te zoeken voor deze „genezingen”, waarover wij zo dikwijls worden geïnterpelleerd, dan kan dit slechts een poging tot verklaring zijn van de oorzaken, die aan deze valse schijn ten grondslag kunnen liggen.

Kwakzalvers — en alleen met de practijken van dézen hebben wij in ons blad te doen! — buiten natuurlijk hun vermeende successen op alle mogelijke manieren uit; en als zij niet werken met schijn-wetenschap, met onfeilbare geneesmiddelen en overbluffende hocus-pocus, — dan zijn het wondergenezingen die zij bewerkstelligen door de suggestie die zij bereiken! Suggestie, dat is: sterke geestelijke invloed uitoefenen in die mate, dat wie die invloed ondergaat, haast onbewust de inhoud van het gesprokene voor waarheid aanneemt en aanvaardt. Nu bezit de kwakzalver meestal grote mensenkennis; en die gebruikt hij handig, om de geschikte suggesties aan te wenden met die methode en die woorden, waarvoor hij meent de ontvankelijkheid bij zijn slachtoffers te hebben vastgesteld. En dat brengt de successen bij overgevoelige zenuwlijders.

Tweede belangrijke oorzaak. De geneeskunde en haar beoefenaren zijn niet onfeilbaar! Het kan voorkomen, dat er iemand ziek is, en geen diagnose, geen afdoend oordeel over de plaats en aard van de ziekte te geven is; dat is zeer teleurstellend; en het is zeer moeilijk, in die gevallen te beslissen: welk advies gegeven moet worden! Vooral welk gééstelijk advies! Maar zowel als er onvoorzichtig wordt aangeraden: afwachten; het heeft niets te

betekenen, als wanneer uit voorzorg wordt gezegd: het kan blijken, dat er wat achterzit; en als wanneer een zeer ernstig oordeel te voorbarig wordt afgegeven — zullen velen het vertrouwen gaan ontberen dat zo noodzakelijk is bij elke patiënt; en zij zoeken nieuwe, wonderdadige suggesties bij de magnetiseurs enz. Overall, waar dan overgevoeligen zonder lichamelijk lijden baat vinden; of bij licht lijden genezing vanzelf óók zou zijn opgetreden; of voorbarig uitgesproken oordeel („de dokters hadden mij opgegeven!”) onjuist blijkt te zijn geweest, behaalt de kwakzalver triumpfen, wordt hij de wonderman!

Werkelijke genezingen door niet-deskundigen van lichamelijke afwijkingen kunnen niet tot stand worden gebracht. Het is natuurlijk mogelijk, dat sommige heren kwakzalvers allerlei oppervlakkige kennis verzamelen op het terrein van geneeskunde en geneesmiddelleer en met die kennis manoeuvreren. Maar is het nu niet logisch en volkomen verantwoord, dat de overheid in het belang van de zieke mensheid het ernstig uitoefenen van de geneeskunde heeft gebonden aan een wettelijk voorschrift evenals dat geldt voor talloze andere beroepen, die slechts met gevaar voor alle mogelijke onheilen zouden kunnen worden uitgeoefend zonder waarborgen van bijzondere bevoegdheid?

Men hoort soms zeggen: „Waarom zijn die dokters toch zo tegen de kwakzalvers, van wie genezingen onomstotelijk vaststaan? Het antwoord moet luiden: er staan geen genezingen vast van kwakzalvers! Een geneesheer kan onmogelijk losweg zeggen tegen zijn patiënt die dat mocht wensen: „ik vind het best, ga jij maar naar die of die” zoals sommigen schijnen te doen. Want hij legt dan zijn geweten het zwijgen op; hij verwekt een nieuwe teleurstelling voor zijn zieke; hij werkt bedrog in de hand en wat van grote betekenis is: als „de dokter het goed vindt,” is het hek van de dam! De enige psychologisch verantwoorde reden, om een ongeneeslijke zieke alles toe te staan, zou zijn, de ontoelaatbare overweging, dat een laatste toevlucht nog een vleugje van hoop zou verwekken en men dit vleugje hoop niet wil afsnijden..... Maar het effect op het publiek en op de kwakzalver is fataal!

Een van de middelen ter bestrijding van de kwakzalverij is, te zorgen, dat wij, doktoren en apothekers en wie nog meer de gezondheid onzer medemens ter harte gaat in mensenkennis en zielkundig inzicht evengrote ervaring opdoen en er ons evenveel aan gelegen laten liggen, als aan de toepassing van de „schoolse” wetenschap, die trots

Het Boerke van Nuenen

dat reeds honderden personen heeft genezen, zal vanaf Woensdag 9 Maart voor het eerst zitting houden van 13 uur tot 19 uur in café „Oud Tramhalt” van de Wed. G. van Berkel—Jonkergrouw, Woenselsestr. 380, Eindhoven. Te bereiken met de bus lijn 7. — Dankbetuigingen en lijsten van personen, die reeds genezen zijn, zijn te allen tijde in te zien op de dag der zitting. Beleeft aanbevelend,

J. ROVERS,

Eeneind C 33, Nuenen

Is dit misschien onbevoegd uitoefenen der Geneeskunst?

Aldus vroeg een onzer geachte lezers naar de bekende weg.

Het is werkelijk verbazingwekkend dat een dagblad uit een grote stad als Eindhoven zomaar dergelijke advertenties plaatst en daarmee een bepaald soort kwakzalverij helpt voortwoekeren. Wij hebben nog geen reportage ontvangen van de eerste „zitting” van dit loze Boerke, die wellicht beter het mensdom dan moeder-aarde weet te bewerken, ten bate van zijn beurs en tot schade der burgerij.

Aardig is anders de openlijke naïeve wijze waarop deze aankondiging geschiedt; je zou bijna lust hebben eens bij Rovers op bezoek te gaan; misschien zouden we er dan in de wachtkamer wel redacteurs van het Eindhovens Dagblad vinden.

B.

het minachtend oordeel van sommigen toch maar een stevige basis levert voor menselijk welzijn, van welke de leek geen flauw denkbeeld kan hebben, maar die dan ook niet het minste recht heeft, kleinerend te beoordelen!

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, *Arts* te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, *Vice-President van de Rechtbank* te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima te Hilversum; Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam; Mr. J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; G. E. Windemuller, *Arts* te Vaassen; Dr. N. A. Roozendaal, *Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid* te 's-Gravenhage; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, *Apotheker* te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6-8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Bloedarmoede II

De advertentie voor Pinkpillen tegen bloedarmoede is in meerdere bladen afgedrukt geweest en niet alleen in het damesweekblad „Libelle” van 17 Maart 1949.

In de vorige aflevering van ons maandblad ¹⁾ is gewezen op het onoordeelkundig gebruik van zogenaamde staalpreparaten. De aanleiding hiertoe was de reclame-campagne in dag- en weekbladen voor Pink-pillen.

Opvallend is, dat korte tijd daarna hetzelfde middel wordt aangeprezen op de volgende manier:

Vrouwen, Jonge meisjes!

Hier is
SCHOONHEID
door
GEZONDHEID.

Een eenvoudige kuur, om lijdens aan bloedarmoede op te knappen.

Volgt een klein verhaaltje:

„Als U zich „op” voelt, als U „slap, bleek en futloos bent, doordat „Uw bloed een tekort heeft aan rode „bloedlichaampjes, eet dan ijzer bij „Uw maaltijden, bloedarmoede- „werend en versterkend ijzer, zoals „in spinazie zit of wat Pinkpillen „bevatten in zo pittig geneeskrach- „tige vorm, dat vier weken meestal „voldoende zijn om 500.000 tot „700.000 rode bloedlichaampjes per „kubieke millimeter bloed terug te „winnen. Als het bloed zodoende, als „na een kuur met bijvoeding en „buitenlucht, verrijkt is, dan trekt „het lichaam heel wat meer profijt „van de versterkende bestanddelen „der spijzen en van de levenwekken-

„de zuurstof uit de lucht; zodat de „levenskracht en veerkracht toene- „men in iedere cel. Verzwakte en „vermoeide vrouwen doen weer „de „volle maat” op aan veerkracht en „vinden haar gezondheid terug, zo- „dat zij „letterlijk stralen van „levenskracht en frisheid”. Pinkpil- „len in iedere apotheek en drogis- „terij”.

Tot zover de advertentie. Hierin wordt dus gespeculeerd op de wens een frisse gelaatskleur te bezitten. Als ik het goed begrepen heb kan iedereen, die „bleek ziet” die ongewenste gelaatskleur omgezet krijgen in een gezonde rode, mits hij of zij maar Pinkpillen gebruikt.

Totnutoe hebben schoonheidsmid- delen goede aftrek gevonden en de be- doeling van de annonce laat zich wel raden.

In het vorige nummer is gewezen op de noodzakelijkheid, dat ieder *lijder of lijdere* aan bloedarmoede de dokter moet raadplegen en niet op eigen gezag staalpreparaten moet slikken, aangezien de arts, als deskundige het juiste geneesmiddel kan kiezen en voorschrijven. Behalve de ijzerpreparaten kent men nog andere middelen tegen bloedarmoede, o.a. leverpreparaten.

Staalpreparaten zijn in handen van de arts goede geneesmiddelen, doch het is alleszins op zijn plaats nogmaals te waarschuwen tegen het gebruiken ervan op eigen houtje, vandaar dat wij het reclame maken voor een dergelijk middel in bladen, gelezen door het grote publiek, ten sterkste afkeuren!

¹⁾ Zie Mndbl. t. d. Kwakz. No. 3, Maart 1949.

Officiëel

NIEUWE LEDEN:

Mej. A. Fehmers, Roermond.

Wat al in de pers verschijnt

Uit de Haagse Post, rubriek „Tot Uw Dienst”, van 26/3 '49 wordt het volgende geknipt:

Winterhanden

Ontstellend groot is het aantal middeltjes, dat wij ontvingen naar aanleiding van de vraag van T. te S. in deze rubriek om die lastige kwaal, die winterhanden wordt genoemd, te doen verdwijnen. Wij kunnen onmogelijk al deze recepten plaatsen, ook al omdat wij lang niet in alle opzichten kunnen instaan voor de goede uitwerking ervan. Eén echter willen wij u niet onthouden. Het is n.l. al een heel oud middel, dat in vele gevallen verrassende resultaten heeft gehad, al zijn wij er van overtuigd, dat lang niet iedereen tot dit wat minder frisse middel zal willen overgaan. Hier volgt het. Wrijf uw handen 's avonds in met warme urine. Wast u de handen niet af, maar ga naar bed met handschoenen of kousen om de handen gewikkeld. Wast u 's morgens uw handen met groene of sunlight zeep. Na enige tijd zal de winter in uw handen zijn verdwenen.

Het zou wel minder onsmakelijk geweest zijn, wanneer de H.P. „het ontstellend aantal” en de lezers maar verwezen had naar hun huisdokter.

Het gebruiken van een inwendig maandverband

In 1939 werd door de Nederlandse Gynaecologische Vereniging een enquête onder haar leden gehouden over de vraag of het inwendige maandverband Tampax schadelijk was voor de moraliteit en voor de volksgezondheid. Het antwoord van de overgrote meerderheid luidde voor beide punten bevestigend; ook door dit maandblad werd dit oordeel overgenomen ¹⁾. Maar als wij nu zien hoe nog steeds door velen dit maandverband, waarbij thans nog „Interna” is gekomen, wordt gebruikt, dan mag het zeker noodzakelijk genoemd worden nog eens de aandacht op de gevaren, die dit met zich meebrengt, te vestigen.

In de eerste plaats de morele bezwaren. Niemand zal toch kunnen ontkennen, dat elke onnodige vaginale manipulatie te veroordelen is. En dit slaat niet alleen op het inbrengen van het verband, maar ook het dragen ervan moet, als bij elk vreemd voorwerp, dat in de vagina is gebracht, als ongewenst beschouwd worden. Dit geldt al voor iedere vrouw, maar in zeer versterkte mate voor jonge meisjes. Terwijl deze bovendien kans lopen bij het inbrengen het hymen te beschadigen, hetgeen dan later tot onaangename situaties kan leiden.

En waarmee wordt dan bovendien de lichamelijke gezondheid bedreigd? Doordat ontstekingen van de schedewand kunnen ontstaan, die vaak zeer hinderlijke klachten geven en zeer hardnekkig kunnen zijn. Terwijl dan hiervan soms een ernstige, dieper indringende infectie kan uitgaan. U zult zich afvragen hoe dit mogelijk is, wanneer het verband, wat wij mogen aannemen, steriel is. Maar dan vergeet u, dat er twee infectiebronnen bestaan, nl. de hand, die het verband inbrengt en de vagina zelf. Ook al worden de handen eerst goed huishoudelijk gewassen: steriel zijn zij dan nog niet en zeker bestaat de mogelijkheid, dat zij bij het aanpakken van het verband hierop infectieuze kiemen brengen. Maar groter is nog het gevaar, dat in de schede zelf schadelijke kiemen aanwezig zijn: de schede is toch in de meeste gevallen niet steriel en kan zelfs gevaarlijke kiemen bevatten. Deze doen zó geen kwaad, maar kunnen door een begunstigende factor dit wél gaan doen en een ontsteking teweeg brengen. En zo'n factor is zeker een tampon, die gedurende enige uren ter plaatse ligt en vooral is dit het geval tijdens de menstruatie, wanneer het lichaam extra gevoelig voor infectie is.

Het lijkt vreemd, dat er vrouwen

zijn, die jarenlang een dergelijk verband gebruiken, zonder er ooit hinder van gehad te hebben. Maar dit zijn dan vrouwen, die geen schadelijke kiemen in de schede hebben. Waarmede nog niet gezegd is, dat dit vroeg of laat toch nog niet eens het geval zal zijn, zodat zij er ook last van zullen krijgen. En hoe weten wij, doktoren, dan, dat wij de schuld aan de ontstekingen, die wij zien, aan een inwendig verband moeten geven? In de eerste plaats is het aantal van dergelijke ontstekingen enorm toegenomen, sinds de inwendigeverbanden ingevoerd werden en heel vaak blijkt dan, dat de patiënte van zo'n verband gebruik maakte. Dit was zó vaak het geval, dat wij, wanneer wij een ontsteking in de schedewand te zien krijgen, automatisch vragen of misschien een inwendig maandverband is gebruikt. En dat, zoals in het begin van dit artikel werd gezegd, de Nederlandse Gynaecologen er zich destijds reeds nagenoeg unaniem tegen verklaarden, is toch al voldoende argument om nooit of nooit meer een inwendig maandverband te gebruiken.

Dr F. C. VAN TONGEREN

¹⁾ Zie ons Maandblad 1941, blz. 69 en 1939 blz. 24, 46 en 62.

Uit de Oude Doos

Uit het Gedenboek 1880—1905 van de Vereniging tegen de Kwakzalverij breng ik het volgende in herinnering, dat de schrijver Dr C. N. van de Poll aanleiding gaf tot de opmerking, dat de officiële mannelijke of vrouwelijke geneeskundigen bij die volksstammen (in Afrika, Amerika, op Borneo en in Australië) al even bewust bedriegerijen plegen als de tegenwoordige kwakzalvers.

„Een andere voorstelling van het wezen der ziekten” (dan de ZAR, een geslacht van kwade geesten, W.) is deze, dat zij veroorzaakt worden door stukjes hout, steen, haar en andere vreemde stoffen, welke in het lichaam geraakt zijn. Dat wij haar niet alleen bij natuurvolken en niet alleen in lang vervlogen tijden aantreffen, is voor ieder duidelijk.

Volgens deze voorstelling kan de ziekte alleen genezen door verwijdering van het vreemde voorwerp, door dien de geneesheer of medicijnman het schadelijke ding uittrekt, hetgeen hij doet b.v. door aan het aangetaste deel net zo lang te zuigen, tot het er uit komt.

Zulk een behandeling werd door de zendeling Backhouse beschreven, zo als het door diens vrouw was waargenomen bij hun verblijf in Zuid-Afrika.

Voor een man, lijdende aan pijn in de zijde, werd de hulp van een Fingoheks ingeroepen. De dokteres, geheel naakt, met een touw om het middel, zoog aan de zijde van de zieke en bracht enige maiskorrels te voorschijn, welke zij volgens haar zeggen uit zijn binnenste gezogen had en die de oorzaak der ziekte waren. De vrouw van de zendeling keek haar daarna in de mond, doch zag niets. Toen zij weder zoog, kwamen er nog meer maiskorrels te voorschijn. Ten slotte kwam, met de maiskorrels, een gedeelte van een tabaksblad voor de dag en..... bracht de goochelarij aan het licht. De dokteres had namelijk eerst de tabak ingeslikt, om misselijkheid te verwekken en daarna een hoeveelheid mais. Het touw om haar middel diende om haar maag zo te beheersen, dat telkens slechts enige maiskorrels te voorschijn kwamen.

Op dezelfde manier worden tal van andere voorwerpen, als beenderen, hagedissen, stukken van messen, haarbollen en allerlei andere zaken voor de dag gebracht.”

In datzelfde artikel nog het volgende: „Pissebedden ofte Seugen, zegt Joh. van Beverwijck in zijn Wercken der Geneeskonste, 1664, hebben een bijzondere kracht om de longhen te bevryden van verstophtheydt uyt dicke ende taeye Vochtigheden. Men waschtse eerst met wyn, ende nae datse dan in anderen wyn geweyckt hebben, perst men die wyn uyt, ende geeft hem te drinken, ende is een wonder Geneesmiddel voor de Engh-borstigheyt.”

Om Eduard VI van zijn zenuwachtigheid te bevrijden, schreef men hem voor, een geroosterde muis geheel op te eten.

De zogenaamde sympathie-middelen uit de goede oude tijd waren, zoals blijkt, niet erg smakelijk. Slangen, slakken, regenwormen enz. speelden daarbij een hoofdrol. Het is geen wonder, dat de humorist Sterne, die op een reis in Frankrijk ziek werd, schreef:

„Mijn dokters hebben mij bijna vergiftigd. Zij schreven mij een bouillon voor van een levend geplukte haan met een stekelbaars en maankoppen, maar met een mannetjesstekelbaars, want een vrouwtjesvis zou mij slechts kunnen schaden. De andere middelen zal ik maar niet noemen.....”

Men moet Volksgeneesmethoden met andere ogen beschouwen als kwakzalverij natuurlijk, en het gebruik, dat geneesheren er van maakten, in het licht van hun tijd zien!

V.

W.

Beschouwingen VI

door Arts G. E. WINDEMULLER

In een vorige beschouwing besprak ik een en ander over de wijze waarop wij moeten aannemen dat een meer systematische beoefening der Geneeskunde ontstaan is uit toevallige, door ervaring verkregen kennis.

Deze kennis werd in de loop der tijden in het bijzonder verhoogd door de werkzaamheid van vele ware of vermeende „geleerden”, die op verschillende terreinen gebruik maakten van proefnemingen, om de uitkomsten van deze met meer of minder succes aan te wenden bij de pogingen tot genezing van zieken die bij hen om raad kwamen vragen. Uit de Plantkunde, de Scheikunde, de Natuurkunde, werden geleidelijk feiten vastgesteld, die aanvankelijk oppervlakkig en vaag gekend, meer en meer tot een logisch en betrouwbaar stelsel van geneesmethoden werden samengevoegd; het geheimzinnige, dat deze methoden dikwijls aankleefde en dat door sterrewicelaars en alchemisten (goudzoekers), kwakzalvers en wonderdokters rijkelijk werd uitgebuit om den volke hun uitzonderlijke vermogens te verkondigen, verdween langzamerhand uit het arsenaal dergenen, die mede door hun toenemende kennis en kunnen hun geweten niet willen bezwaren met hocus-pocus, wanneer zij hun roeping volgen, de mensheid met de meeste ernst zo goed mogelijk bij te staan bij ziekte.

Zo groeide uit toevallige wonderdoenerij, maar dikwijls ook uit exploitatie ten eigen bate van de lichtgelovigheid der menigte de wetenschap der geneeskunde en aanverwante vakken van studie.

Die geneeskunde is langzaam gegroeid tot wat zij thans mag genoemd worden: een wetenschap, die gegrond is op deugdelijke feiten en ervaringen en technische mogelijkheden, die levend is en in voortdurende ontwikkeling begrepen om met gebruikmaken van nieuwe kennis en kunde van de zijde van competente deskundigen haar heilzaam arbeidsterrein uit te breiden.

Dat de mogelijkheid bestaat, een deugdelijk blijkende methode of een werkzaam geneesmiddel ook uit de volksgeneeskunde of van niet-deskundige zijde aanbevolen, tot de officiële inhoud van het geneeskundig arsenaal te verheffen, vermeldde ik al enige malen; evenals de onverbidelijke voorwaarden daartoe: nauwkeurig onderzoek met doorslaand gunstig resultaat daarvan, en volledig afstand doen van elke eigenbaat, voortvloeiend uit de kwakzalverige uitbuiting van de „be-handeling” of het „middel”!

De Geneeskunde is gegroeid uit wat grote geniën en technische talenten voor hun deel hebben bijgedragen aan wat voor hún tijd naar de stand der wetenschappen in het algemeen dienstig kon worden gemaakt aan het genezen en helen van zieken.

Voor hún tijd, de grote bewondering, die het huidige mensdom heeft te koesteren voor een Hippokrates (geb. 450 v. C.), een Galenus (geb. 129 n. C.), een Boerhave (geb. 1668, de geneeskundige roem der Nederlanden!) moet worden afgemeten niet naar huidige normen, maar naar wat hun genialiteit aan scheppend werk hebben tot stand gebracht met geringe hulpmiddelen maar in overdrotten ijver en intuïtief doorzicht!

Ik noem slechts deze drie grote namen, prominenten, die in hun tijd „school” maakten; en het is nuttig, om in verband met de z.g. schoolse wetenschap, waarvan de naam dikwijls zo verkeerd en met zekere minachting wordt uitgesproken — hier de zin van een School eens uiteen te zetten, die n.l. niet bedoelt te zijn een plaats of instituut, waar eenzijdig wordt gelaard wat als waarheid wordt beschouwd, maar die moet worden begrepen als de geestelijke richting, die door één of meer grootmeesters wordt aangewezen als de op zeker tijdstip der culturele ontwikkeling meest verkieslijke voor de verdere ontwikkeling van enige wetenschap of kunst; „schola” betekent allereerst dan ook: geleerd onderzoek, pas in de tweede plaats: verzameling aanhangers van een bepaald stelsel, en de verzamelplaats waar deze een leraar komen horen.

Wanneer ik voor ditmaal uit de geschiedenis der filosofie en der geneeskunde de wonderlijke figuur van Paracelsus heb gekozen om er een kort artikel aan te wijden, dan is dit geschied, omdat de faam van deze veel omstreden veelweter aanleiding geeft, het kwakzalverachtig gedoe van een onevenwichtig man gade te slaan, die tegelijkertijd voor charlatan werd uitgekreten en als een geleerde wijze werd geëerd. Hij vormt een overgang, een belichaamd tussending tussen humbug met wonderdoenerij en wetenschappelijke wijsgerige bezinning; hij is echter waard, iets meer dan oppervlakkige aandacht aan hem te wijden, omdat hij een goed mens schijnt te zijn geweest, innerlijk en naar buiten; hij helpt waar hij helpen kan, de armen schenkt hij het honorarium..... en de rijken onthouden het hem, lees ik ergens! Hij was bemind en gehaat, deze

arts en paedagoog en wijze en occultist! Een zeldzaam mengelmoes!

Philippus Theophrastus Bombastus von Hohenheim, beter bekend met zijn ver-latijnste naam Paracelsus, heeft geleefd van 1493 tot 1541. Van zijn vader, zelf arts in de omgeving van Einsiedeln in Zwitserland, ontving de zoon zijn eerste opleiding en werd later in Villach in Kärnten waarheen het gezin verhuisde, verder ingewijd in de geheimen van de geneeskunst; hij kreeg echter méér van dien vader: deze boezemde hem liefde in voor alle wetenschappen die leiden tot betere kennis van de Natuur, maar ook voor de mensheid; en in „de rusteloze ijver die de Renaissance-mens kenmerkt, zocht hij naar de verborgen schatten in de plotseling ontdekte, zich tot in het oneindige uitbreidende doch toen nog nauwelijks ontgonnen grond van het menselijk weten.” (Vloemans).

Maar hij overschatte zich zelf; „in plaats van zich te bepalen tot de grondige studie van een klein deel der wetenschap wilde hij heel alleen nieuwe wetenschap opbouwen; hij wilde niet inzien, dat minitieuus objectief onderzoek en goede waarneming tot waarachtige kennis voert.” (Baumann).

Paracelsus had enige geniale gedachten — maar hij vulde die aan met tal van hypothesen, die de wetenschap niet verder brachten. Hij dokterde er echter maar op los en vaak met een succes, dat hem vele benijders bezorgde die felle tegenstanders werden — die hem waar maar mogelijk tegenwerkten en die oorzaak werden van het onrustige zwervende leven, dat hij geleid heeft.

Hij bezocht vrijwel alle landen van Europa, was in Bazel beroepen aan de hogeschool maar moest al reeds spoedig het veld ruimen voor zijn tegenstanders, die, even vasthoudend aan het traditionele van het oude als Paracelsus phantastisch in het nieuwe of wat hij daarin voor waardevels meende te vinden — niet rustten, voordat zij hun concurrent met zijn occulte en mystieke practijken hadden gedwongen, weer verder te zwerven; en dat zwerven werd hem ook in figuurlijke zin een levensbehoefte, nl. door alle wetenschappen! Wij mogen wel aannemen, dat dit de oorzaak is van niet-slagen, van zijn opbouwen van een onevenwichtig geneeskundig systeem, dat teveel op zijn „ervaring”, — enige echte en veel vermeende — en teveel op uit allerlei wetenschap en speculatieve schijnwetenschap bij elkaar gesleepte kennis berustte. Merkwaardig genoeg heeft de man toch een school gemaakt; een hele reeks van aanhangers is te vinden in de bladzijden aan

hem gewijd in een korte Geschiedenis der Geneeskunde (Baumann).

Paracelsus was op zijn manier ook filosoof; ik ga op die wijsgerige gedachten niet in; wel geef ik hier twee aardige uitspraken van hem, die hun waarde door alle tijden zullen behouden:

„.....der hochste Grund der Arznei ist die Liebe, die Liebe ist es, die die Kunst lehrt und ausser der selbigen wird kein Arzt geboren”.

„Wie de natuur wil leren kennen, moet met zijn voeten hare boeken lezen. Een geschrift leert men kennen uit de letters, de natuur echter door van land tot land te gaan.....”.

De reden, dat ik over Paracelsus hier geschreven heb, slecht in weinige woorden, is gelegen in het volgende. Er wordt over P. zeer verschillend gedacht; Virchow, de beroemde patholoog-anatoom (ontleedkundige van de zieke weefsels) maakte hem kortweg voor kwakzalver uit; anderen beschouwen hem als een twijfelachtige figuur; vele anderen noemden hem „zijn tijd vooruit”, maar op geneeskundig gebied weinig ernstig te nemen in zijn optreden „kwakzalverachtig”, een „geweldenaar”, en geen waar „hervormer”. Zelf geloof ik, dat hij in zijn tijd vele knuppels in hoenderhokken heeft gegooid, zich daarmee vele vijanden heeft gemaakt, en velen blind heeft gemaakt voor zijn goede bedoelingen en zijn naastenliefde.

Het zijn deze eigenschappen, die de kwakzalver mist als zodanig; hoewel speculatie op domheid en beurs niet past bij wat wij een welmenend mens noemen, wil ik het pseudo-beroep van de kwakzalver nog afzonderlijk houden van de overige kwaliteiten van deze als mens; in deze zin was Paracelsus geen kwakzalver. Bovendien mocht hij de titel van arts voeren, een officiële erkenning dus van de bevoegdheid, als genezer op te treden. Dit laatste heeft echter niet verhinderd, dat zijn tijdgenoten-artsen en andere tegenstanders vaak in hem een bedrieger zagen, en dat zijn roep hem veelal in ongunstige zin vooruitging; in Innsbrück b.v. werd hem zelfs de toegang geweigerd!

Het is noodzakelijk, met de kwakzalver ook de kwakzalvers-manieren te bestrijden!

Het is niet altijd gemakkelijk, de vloeiende overgangen van volks-geneeskunde, kwakzalverij en kwakzalversmanieren uit elkaar te houden. Maar wat wij de klassieke Ouden en de jongere Ouden uit de middeleeuwen te vergeven hebben, omdat hun tijd en de ontwikkeling der wetenschappen van die tijd hen niet in staat stelden, een peil te bereiken als dat van heden, kunnen wij in onze tijd niet vergeven aan en dulden van lieden, die slechts

KWAKZALVERIJ EN TANDHEELKUNDE

Kunstgebitten voor ieders beurs.
Pijnloos trekken terwijl U slaapt.
Weesperzijde 8 Amsterdam

Amerikaans Plastic Kunstgebit
muurvast in de mond
Trekken desgewenst in
Evipanslaap
Claes de Vrieselaan 21b
Rotterdam

Onze tandheelkundige medewerker schreef in Augustus 1948 over „de kwakzalverij in de Tandheelkunde” en waarschuwde o.a. tegen het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde en tegen de zeer ernstige misstanden op dit gebied, tot uiting komende in advertenties als hierboven zijn aangegeven.

Hij wees op de plicht van de overheid met de volgende woorden:

„Nu de overheid heeft gemeend, „de tandheelkundige hulp binnen „het bereik te moeten brengen van „het Nederlandse volk door het in- „voeren van het ziekenfondsenbe- „sluit, waardoor iedere verzekerde „een goede verzorging van zijn tan- „den kan deelachtig worden en een „prima kunstgebit kan krijgen voor „f 45,—, terwijl de behandeling ge- „schieft door tandartsen, rust op „deze overheid de plicht om het „publiek tegen zichzelf te bescher- „men en de kwakzalverij in de tan- „heelkunde, die hand over hand toe- „neemt, uit te roeien.

Uit het Algemeen Handelblad
van 19 April 1949

Geneeskunde onbevoegd uitgeoefend

Een 40-jarige magnetiseur uit Winschoten, die vroeger het beroep van artist uitoefende, had zich voor de kantonrechter te verantwoordt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Het bleek, dat de man maagkwalen constateerde met een wichelroede en zenuwpatiënten electriseerde.

Open benen probeerde hij te genezen door watten met urine, terwijl de patiënt dan tegelijkertijd kattenbloed met melk moest drinken.

De inspecteur der volksgezondheid, dr Polman, als getuige-deskundige gehoord, noemde de toegepaste middelen onverantwoord.

eigen materiële belangen najagen door ziekte van hun medemens uit te buiten met bedrieglijke methoden en middelen, zonder de goede trouw en het erbarmen van een Paracelsus.

Hierna volgde de ernstige waarschuwing:

Misschien wacht deze overheid op de dag, dat een ongeval met dodelijke afloop zal geschieden door de lachgasnarcose, die bij deze inrichtingen veelvuldig wordt toegepast. Deze patiënt zal dan het bekende kalf zijn, waarna de nog bekendere put zal worden gedempt.

Deze zelfde overheid zal dan de schuld op zich moeten nemen, dat zij niet eerder krachtig tegen deze kwakzalverij is opgetreden.

Deze waarschuwing verscheen in het Augustus-nummer van ons blad 1948. Het is nu April 1949 en de advertenties, waarbij volkomen onbevoegden het publiek lokken om in hun inrichtingen kiezen en tanden te laten trekken onder narcose, blijven maar verschijnen.

Het eerste specimen is uit een achtenswaardig blad op maatschappelijk gebied, welks redactie reeds geruime tijd geleden op de hoogte gebracht was; het tweede is uit een zeer veel gelezen dagblad. Het eerste verscheen begin Maart, het andere eind Februari.

Men schijnt in de bedoelde inrichtingen over artsen en tandartsen te beschikken, die zich hiertoe lenen.

Hoelang zal men blijven doorslapen voordat hier wordt ingegrepen?

Hoelang zullen bladen en tijdschriften deze soort reclame nog plaatsen?

B.

De ambtenaar van het O.M. eiste de maximum-straft, namelijk f 300,— boete met verbeurdverklaring van in beslag genomen werktuigen en goederen.

De verdediger, mr W. Veldhuis, bepleitte een lichtere straf op grond van het feit, dat geen der patiënten nadelige gevolgen van de „behandeling” had ondervonden en er verklaringen waren van mensen, die zeiden baat te hebben gevonden bij de voorgeschreven kuur.

Ondanks de verklaring van een deskundige bepleit de verdediger een lagere straf dan f 300,— boete met verbeurdverklaring, omdat geen der patiënten nadelige gevolgen van de „behandeling” had ondervonden!

Moet er dan eerst een ongeluk gebeuren en dan een „behoorlijke” straf gegeven worden?

Het wordt meer dan tijd dat op kwakzalverspractijken een zware straf wordt gesteld en dat onbevoegd uitoefenen der geneeskunst buiten noodzaak en als bedrijf als misdrijf wordt aangerekend.

R.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, *Oud-Vice-President van de Rechtbank* te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, Arts te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijkschool voor hogere Politie-ambtenaren* te Hilversum; Dr H. H. Funke, Arts te Amsterdam; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; G. E. Windemuller, Arts te Vaassen; Dr N. A. Roozendaal, *Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid* te 's-Gravenhage; E. Mijnarends, *Tandarts* te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, *Apotheker* te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging . . . f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonnés: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Dr. Taverne's Stichting

„Natura Sanat“

(Natuur geneest)

Kruidenhuis - Boekhorststraat 128 - Telefoon 116609
Kruidenhuis - Sloterweg 16 - Telefoon 84783

Den Haag
Amsterdam-W.

IMPORT VAN BIOLOGISCH GEKWEEMTE KRUIDEN

Dezer dagen vond ik in mijn brievenbus en later soms met vier exemplaren tegelijk in de trappenhuizen van verschillende patiënten strooibiljetten met bovenstaande aanhef. Deze zijn op krantenpapier gedrukt en bestaan uit vier bladzijden; het is de moeite waard ze eens te bekijken en te ontrafelen.

Op blz. 1 komt dan onder de aanhef het volgende verhaal voor:

DE NATUURGENEESWIJZE

is geen menselijke instelling, doch vindt haar oorsprong in de Schepping.

De plantenrijkdom is immer door alle volksstammen en zeer zeker door de meest beschaafden als ene Godsgave aanvaard en gewaardeerd.

Het zou dus dwaas en roekeloos zijn de natuur voorbij te gaan en het minderwaardige chemisch product te verkiezen. De natuurgeneeswijze verrijkt met de veeljarige ervaring der wetenschap, heeft in het heden ook de volle aandacht van de Medicus.

Meer en meer keert het bewustzijn terug tot de natuurgeneeswijze, waardoor resultaten verkregen worden, zó overtuigend, dat de waardering in alle kringen gevonden wordt.

De oude beproefde methode, verrijkt met de moderne wetenschap, zal ongetwijfeld zijn heilzame werking verrichten, zó, dat de waardering voor de plantenrijkdom in hare feilloze ge-

neeskracht tot meerdere openbaring komt.

Dr Taverne's Stichting, welke over de authentieke recepten beschikt, geeft U de zekerheid, die samenstelling van geneeskrachtige kruiden aan te bieden, als nodig voor de aard der ziekten, waartoe zij moeten dienen.

Voor elke ziekte is een kruidgewas, evenwel is het kennen der plantsappen in hare werking tot onze lijdende organen volstreekte eis.

Wij zijn zozeer overtuigd van de wetenschappelijke waarde onzer kruiden-combinaties, dat wij te allen tijde bereid zijn, de praktiserende medicus een onderzoek onzer kruiden toe te staan, alsmede kennisname van ons geoutilleerd bedrijf.

Ons doel is geenszins ene kruidencentrale te drijven als uitsluitend economisch object, doch veeleer de bestemming, welke wijlen Dokter Taverne aan ernstige studie-resultaten gaf, aan haar doel te doen beantwoorden.

De prijs is dan ook zodanig gesteld, dat de meest bescheiden beurs hieraan kan voldoen.

't Is natuurlijk Uw zaak toe te zien op Uw vertrouwensadres. Wij zijn overtuigd, niet alleen door nauwgezetheid in de samenstelling, maar bovenal door steeds verse kruiden te leveren. U voor onnodige vertraging in 't verloop te vrijwaren.

Ons bedrijf onder deskundige leiding

met geschoolde krachten, mag zich in zeer gunstige reputatie verheugen.

Filialen door geheel Nederland.

De eerste alinea vertelt ons dat de natuurgeneeswijze haar oorsprong vindt in de Schepping. Waar dit natuurlijk ook geldt voor chemische producten, is het niet duidelijk waarom dat moet worden vermeld. Mogelijk is de bedoeling slechts om bepaalde mensen een rad voor de ogen te draaien voor wat er gaat komen. Inderdaad geeft het vervolg reeds te denken daar men in de derde alinea al wordt gewaarschuwd voor de „chemische producten“, terwijl er toch m.i. geen duidelijk verschil is tussen natuurlijke geneesmiddelen en „chemische producten“. Dan echter vinden we enerzijds de opmerking dat de oude beproefde methode, verrijkt met de moderne wetenschap ongetwijfeld zijn heilzame werking zal verrichten, anderzijds echter weer de mededeling, dat we ons moeten houden aan de authentieke recepten van de boven vermelde stichting (anders immers zou deze stichting, die zich zoveel kosten getroost om zijn medemensen deze kruiden in de maag te stoppen, niet aan zijn trek komen). Ik ben bang dat wijlen Dokter Taverne als hij inderdaad heeft bestaan en op de hoogte zou zijn van de thans geldende medische ethiek, zich in zijn graf zal omdraaien en hij de thans aangeboden reclame van dit kruidenhuis zou lezen en zijn naam zo ziet misbruiken.

De bladzijden 2, 3 en een deel van 4 worden gebruikt voor het aanwijzen van de speciale kruidenmengsels voor diverse verschillende ziekten, de laatste helft van blz. 4 echter vertelt ons, dat Mevr. Taverne, de doktersweduwe???, Kruidenspecialiste, op bepaalde tijden te consulteren is, hetgeen

toch wel zeer sterk op onbevoegd uitvoeren van de geneeskunde gaat lijken. Dan volgt in het bijzonder een oproep tot de chronisch zieken, de stakkers; deze toch, min of meer wanhopig door het trage of geringe succes van deskundige medische hulp, kunnen het beste worden omgepraat, hier kan het beste het vertrouwen in de behandelend geneeskundige worden ondermijnd, hier is de beste kans voor mevrouw Taverne om haar zak te spekken. Hiermede klopt ook de mededeling, dat het het beste is het gebruik der kruiden enige tijd voort te zetten!

En nu een enkel woordje over de ergste dingen, want alles te bespreken zou mij te ver voeren, zou teveel plaatsruimte vragen en zonde van mijn tijd zijn.

Welaan:

Een der ergste is stellig het aanprijzen van kruiden voor suikerzieken, immers na gebruik daarvan zouden de lijders spoedig geen suikerafscheiding in de urine meer hebben en zich geheel genezen voelen en dat terwijl *iedereen weet hoezeer de suikerziekte het leven van iedere patiënt bedreigt indien niet even trouw*, indien dit is voorgeschreven, *insuline injecties worden gebruikt*. Juist hier, waar de wetenschap zo fraaie resultaten heeft geboekt, is het meer dan erg, dat getracht wordt deze lijders terwille van geldelijk voordeel op een dwaalspoor te brengen.

Zelfs strumapatiënten zouden geholpen kunnen worden, doch hier dreigen grote gevaren daar iedere reële behandeling van een zieke schildklier de meest nauwgezette controle door de deskundige nodig maakt. Ernstige stoornissen kunnen het gevolg zijn van ondeskundige behandeling.

Evenzeer een schande is het kruiden aan te prijzen tegen hartaandoeningen, temeer waar het hart een zo gewichtig orgaan is en hartpatiënten onder voortdurende geneeskundige controle met zeer veel succes behandeld kunnen worden door de arts, die, en dat is hier misschien wel de klap op de vuurpijl, daarvoor bij voorkeur kruiden, met name het vingerhoedskruid met goede resultaten toepast.

Hetzelfde geldt ook voor de malaria, die met succes met kinine, afkomstig uit de bast van de kinaplanten, behandeld wordt.

Dat dit blaadje huis aan huis wordt verspreid en dat niet in de dagbladen door advertenties de belangstelling wordt gewekt voor dit kruidenhuis, is wellicht een gevolg van het feit, dat reclames in deze vorm niet zouden worden goedgekeurd door de Keuringsraad op de aanprijzing van geneesmiddelen in de dagbladpers. Wanneer zal het zover komen, dat die Raad een ruimere bevoegdheid krijgt en ook zijn

De staalsterke man, hij lacht om ziekte!

„En toch is hij zwaar ziek. De „dood grijnst hem tegen, zonder dat „hij dit beseft. Maar de slag zal „onverwachts komen. Hij zal „instorten en hulpeloos zijn als een „zwak kind.

„Zijn medicijnarts en chirurg zullen hem na jarenlange behandeling „en eindeloos lijden zeggen: Gij zijt „chronisch geworden, gij zijt niet „meer te genezen. Maar tegen elkaar „zullen zij uitlaten: patiënt heeft de „hulp nodig van een diaetetisch „specialist, zijn enige kans op red- „ding ligt in een bloedver- „nieuwingskuur.”

Deze, zowel gezonde als zieke mensen angstaanjagende en de medici verdachtmakende, mededelingen zijn overgenomen uit een der vele reclamedrukwerken, die worden rondgestuurd door het „z.g. „Nederlands Instituut voor Diaetiek en Biologie” te Overveen.

Dit Instituut met zijn fraai klinkende naam is niets anders dan een kruidenhuis van het ons maar al te goed bekende soort, dat is opgezet met het doel winst te slaan uit de goedgelovigheid der massa.

Te oordelen naar de reclame, die voor dit instituut wordt gemaakt, zijn de kosten der reclame geen beletsel voor de heren kwakzalvers, die nog altijd de kans krijgen hun pseudo-wetenschappelijke nonsens onder de bevolking te verspreiden.

Het is niet doenlijk onze lezers volledig op de hoogte te brengen van de wartaal, die in de ons gezonden drukwerken wordt gedebiteerd namens dat instituut, voor welk slechts een heel lelijke naam te vinden is. Wij willen daarom volstaan met in korte trekken te schetsen wat voor „theoriën” onze bevolking door toedoen van de directie van dat kruidenhuis te lezen krijgt.

Gaan wij de stapel papieren door, dan blijkt al dadelijk, dat we te maken hebben met „een geheel nieuw systeem”, gebaseerd op zelfbehandeling van allerlei ziekten en kwalen. Door die

veto zal kunnen uitspreken tegen reclames als de hier boven besprokene? Wanneer zal tegen deze en dergelijke kruidenmengers opgetreden kunnen worden langs wettelijke wegen, zodat hun of haar het leven onmogelijk gemaakt zal worden?

Dr H. H. FUNKE

Onderschrift: Ook de onderneming „Dr Taverne” is een oude bekende van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Misschien geven wij binnenkort eens iets uit de oude historie te lezen.

Redactie.

zelfbehandeling dan keert de oude veerkracht terug langs de weg der „bloedvernieuwing en celontgiftiging”.

De „geschiedenis” van deze „nieuwe methode” is een zeer twijfelachtige, waar wij lezen over haar ontstaan. Dit verhaal luidt: het systeem is van Centraal-Europesen oorsprong en werd in het begin dezer eeuw in de Verenigde Staten van Noord-Amerika erkend. (Wij kunnen het nieuwe hiervan niet inzien). Vooraanstaande geleerden waren over deze natuurlijke methode zo enthousiast, dat zij grote sommen bijeenbrachten om deze Leer te verbeteren en te verbreiden (hiermee wordt openlijk toegegeven, dat de methode nog niet volmaakt was).

In dezelfde kolom van het pamflet lezen wij:

„De behandeling met levende plantenbouillons bracht grote verrassingen. Op enkele uitzonderingen na, n.l. waar de ziekte te ver was gevorderd of de patiënt zich niet aan de voorschriften hield, trad de genezing snel in of was een belangrijke verbetering merkbaar”.

Op de volgende bladzijde zien wij een waarschuwing tegen het gebruik van zenuwslopende verslavingsmiddelen, waar met name genoemd worden: phosphorus, salicylzuur en asperine (spelfout is authentiek).

Op een ander pamflet staat:

„PHARAO” het arabische levenselixer, een verjongingskuur zonder operatie!”. Van Centraal-Europa zijn we ineens in Afrika aangeland. Dat heeft dan ook zijn reden, want in de reclame wordt gesproken over het geheim van een lange jeugd, welk geheim de heren directeurs van het instituut aan de daar wonende Oosterlingen hebben weten te ontfoetselen. U kunt Uzelf ook een lange jeugd verschaffen door het levenselixer, dat verkrijgbaar is bij het „Nederlands Instituut”, te gebruiken. Dit Arabisch-Egyptisch elixer „Pharao” is gegarandeerd giftvrij en door een Arabier, met vooschrift en al, bekendgemaakt aan de heren v. d. Graaf, de directeurs van bovenvermeld instituut te Overveen.

Om die met veel tam-tam aangeprezen middelen te bekomen moet een formulier worden ingevuld, men moet zich laten inschrijven als cursist, waarbij men zich verplicht tot geheimhouding over de verstrekte adviezen. De medicamenten mogen behalve door de cursist zelf alleen door huisgenoten worden gebruikt, maar niet aan derden worden afgestaan. (De heren v. d. Graaf zijn dus nog geheimzinniger dan de Arabieren!)

Beschouwingen VII

door Arts G. E. WINDEMULLER

De mooiste cursus, die geboden wordt door het Overveense kruidenhuis is die, welke neerkomt op een Sub-tropische Superkuur, voor zelfbehandeling van Chronische ziekten. Deze originele Tanger-kuur werd geboren in het zonnige Marokko (weer een heel eind buiten de bakermat: Centraal-Europa). Arabische artsen en Amerikaanse collega's hebben haar vervolmaakt. De kosten bedragen negentig gulden, bij betaling ineens wordt korting gegeven en wie deze kuur niet kan betalen, kan een goedkopere volgen voor de zogenaamde „lichte gevallen”.

Het is ons niet duidelijk of een „licht geval” slaat op de ziekte of kwaal dan wel op de geldbuidel van de patiënt!

Rest ons nog te vertellen, dat volgens de geschriften van dat instituut er slechts één ziekte is en wel die van het bloed. Alle andere lichamelijke afwijkingen zijn slechts daaruit voortvloeiende verschijnselen, de oorzaak is en blijft: ziek bloed, te genezen met levende plantenbouillons.

Het Rijksinstituut voor Pharmacotherapeutisch Onderzoek heeft het volgende gepubliceerd:

Geneesmiddelen van het instituut voor Diaetiek en biologie te Overveen.

Het ingezonden materiaal bestaat uit: I. een was-, spoel- en schoonheidsmiddel; II. een middel tegen hartklachten en III. een middel ter bestrijding van zenuwzwakte en bloedarmoede. Prijs f 60,—.

„Bano”, subtropisch was-, spoel- en schoonheidsmiddel voor uitwendig gebruik. Op de verpakking zijn uitvoerige gebruiksaanwijzingen vermeld. Het middel bleek te bestaan uit een kruidenextract, waarin werden herkend: Folia Urticae, Folia Plantaginifolia maj., Folia Betulae, Cortex Quercus en Flores Hyperici. Dit laatste bestanddeel is waarschijnlijk een toevallige verontreiniging.

De bestanddelen van de preparaten II en III, die ook geheel van botanische aard zijn, waren tot een zeer fijn poeder gebracht, zodat voor het onderzoek alleen van het microscopisch preparaat gebruik kon worden gemaakt. De gebruiksaanwijzing van II is niet duidelijk, waarschijnlijk moet een aftreksel worden gedronken.

In II, volgens de verpakking een subtropisch, biologisch medicament ter bestrijding van hartklachten, werden herkend: Folia Rosmarini, Rhizoma Calami, Radix Valerianae en Folia Sennae.

De gebruiksaanwijzing van III is op de verpakking vermeld, n.l. per dag een kop kruidenthee, waarvoor een half theelepeltje kruiden mag worden gebruikt en waaraan een eetlepel citroensap moet worden toegevoegd.

III, dat onder de naam Rif-Atlas, als middel ter bestrijding van zenuwzwakte en bloedarmoede wordt aanbevolen, bleek bij microscopisch onderzoek uit een zeer samengesteld plantenpoeder te bestaan. Hierin wer-

Ik zou uit mijn bijna dagelijkse aantekeningen grote gedeelten kunnen overnemen over het onderwerp: Occultisme en geneeskunde, ware het niet, dat ik te uitvoerig zou worden en bovendien de Kwakzalverij-bestrijding toch afzonderlijk zou moeten betrekken in mijn beschouwingen van deze maand.

Daarom zal ik als vervolg op het vroeger gezegde beter doen, een nieuw artikelje te schrijven!

Al wie, nuchter staande tegenover occulte verschijnselen — of ook zeer emotioneel en geïnteresseerd critiekloos alles op dit gebied aanvaardt — zal bij eigen ervaringen niet langer in twijfel kunnen verkeren omtrent het bestaan van bindingen tussen geestelijke waarnemingen en stoffelijke toestanden; ik druk het kort en voorzichtig uit.

den herkend: Herba Equiseti, Flores Lavandulae, Folia Althaeae en een blad afkomstig van een labiaat (Folia Melissa?). Nog verschillende andere bestanddelen voornamelijk bladsoorten zijn in dit preparaat aanwezig.

De subtropische kuur ¹⁾ met als geboorteplaats het zonnige Marokko bestaat uit:

1e kruiden: hierin werden aangetroffen: oranjeschillen, goudsbloemen, kamillen, lavendel, bladeren van de paardestaart, duizendblad, driekleurig oranjeboom, pepermunt, heemstkruid, viooltje, valerianawortel;

2e poeder: bevattend o.m. fijnge maakte bladeren van de oranjeboom en melisse, kaneel, stukjes van sennebladeren en duizendblad;

3e poeder: vermoedelijk een mengsel van melkpoeder met aardappelmeel.

4e poeder: onderscheidde zich alleen van het vorige hierdoor, dat er nog cacao poeder aanwezig was en bananenmeel inplaats van aardappelmeel.

Voor deskundigen spreken deze analyses duidelijke taal. De kruidenmengsels bestaan meestal uit allerlei inheemse planten, die ook door andere kruidenhuizen worden misbruikt. Iets bijzonders of iets nieuws bevatten zij niet, hetgeen ook niet kan worden verwacht bij een onderneming, die geheel op grove reclame is opgebouwd. Zij heeft overigens wel een taai leven, gezien het feit, dat reeds jarenlang dit Afrikaans-Amerikaans-Europees spreekje steeds weer nieuwe klanten trekt: de wereld wil nu eenmaal graag bedrogen worden.

Wie helpt ons verlossen van dergelijke, de volksgezondheid ondermijnende, kruidenhuizen?

De inzender van deze beschouwingen in dit blad rekt zich tot de nuchteren, die het Goede; dus in de eerste plaats de Waarheid, zoekt waar die misschien te vinden is; en behoort tot hen, die door (weinig) onbetwistbare eigen ervaringen aanvankelijke weerstanden heeft voelen afnemen.

Maar hij is behalve onvooroordeeld onderzoekend scepticus ook nog iets anders, n.l. geneesheer.

Als zodanig gaat hij uit, en moet hij uitgaan, van de vooropstelling, — iets anders dan een dogma! — dat voor het gewetensvol uitoefenen van de geneeskunde en aanverwante vakken kennis nodig is van de bouw en de verrichtingen van het menselijk lichaam. Zonder studie, onderzoek en ervaring kan evenmin iemand de ziekelijke afwijkingen van die bouw en die verrichtingen behandelen.

Bij geestelijke afwijkingen heeft het wel eens de schijn, of ook psychologisch inzicht alléén voldoende is; heeft de oogarts, wierp men mij wel tegen, kennis van verloskunde nodig? — en is het de internist niet geraden, van het mes af te blijven?

Wie zo denkt, weet er niets van. De Nederlandse wet eist zeer terecht, dat iedere specialist eerst algemeen arts wordt; hoe zouden specialisten en algemene artsen goed oordeel over diagnose en behandeling kunnen geven zonder het geheel te zien? Het is hier niet de plaats daarop in te gaan — ik volsta met de opmerking, dat zelfs wanneer de huisarts in onze tijd spottend „adresboek voor specialisten” wordt genoemd, hij toch eerst zelf een diagnose moet kunnen stellen en evenzeer diagnoses moet kunnen uitsluiten, alvorens hij weet, welk telefoonnummer hij moet hebben!

Nu is het occulte een bijzonder, zeer onderscheiden terrein; het is (nog) niet wetenschappelijk benaderd. Ik zou als het enige gebied, dat iets met het occulte te maken heeft, willen zien de psychoanalyse en vooral de droom-interpretatie daarin; maar ook dit is niet wat wij onder het „occulte”, dat nog metafysisch is, te verstaan hebben: psychoanalyse behoort diagnostisch en therapeutisch tot de wetenschap en bij de geneeskundige specialist!

Het is misschien mogelijk, dat de wichelroede, om iets te noemen, op het gebied der geologie aandeel zal kunnen krijgen in wetenschappelijk onderzoek; er is hier geen enkel risico, slechts kans op goede of slechte resultaten. Iets dergelijks geldt voor politie-onderzoek.

¹⁾ Zie ons Maandblad van Nov. 1939.

Maar dat de fijn-georganiseerde mens de subtiel-afgestemde geneeskundige kennis in zekere gevallen zou kunnen ontberen en zich zou kunnen toevertrouwen aan „kwakzalvers”, met welke vermogens ook, is, — vóór dat de occulte verschijnselen deugdelijker en door bekwame onderzoekers zijn beoordeeld, ontoelaatbaar!

En dan komt eerst récht het onderwerp ter sprake, dat in het kader van ons blad en zijn strekking primair is: zodra men serieuze occulte bemoeiingen naar geweten en wetenschappelijke overtuiging kan gaan opnemen in het diagnostisch apparaat, moeten zij onmiddellijk uit handen van kwakzalvers worden bevrijd! Ik kom nu dan ook tot enkele woorden van iemand, die mij een brief schreef — een aangename, belangstellende brief, waarvoor mijn dank — en zeide, dat het onjuist was, dat er geen genezingen door kwakzalvers vaststaan.

Het is niet op dit laatste, dat ik wil ingaan; ik heb reeds zo talloze malen gewezen op de schone schijn en dit gemotiveerd, dat ik dit thans laat rusten. Ik antwoord hier slechts dit: de kwakzalver die zou genezen, blijft kwakzalver, ondeskundige en uitbuiters, als hij enig onbekend middel of enige methode vóór zich houdt, nog afgezien van het ethisch beginsel; waaraan hij overigens lak heeft — dat is het treurige.

Wat ik wil behandelen is het volgende.

Het is te hopen, dat vele, voor occulte verschijnselen ontvankelijke mensen, het beroep van arts kiezen; er zijn er al enkele — maar het is mij niet bekend, dat zij hun begaafdheid in deze medisch toepassen; ik meen te mogen aannemen, dat zij hetzelfde standpunt innemen als ik.

De ontvankelijke niet-medisch-deskundigen redeneren wellicht aldus: „zij — de patiënten — kunnen niet wachten, geen dag en geen nacht; de occult-begaafden moeten reeds nu op zieken worden losgelaten!”

Welke figuur zouden we dan krijgen? Dat er een nieuw, onbevoegd specialisme zou ontstaan; dat van de diagnostische occultisten en van de therapeutische occultisten! Want niemand haalt het toch in zijn hoofd, aan de occultist die b.v. clairvoyant diagnostiseert, ook de behandeling toe te vertrouwen of aan de occultist die behandelt, de kennis voor diagnoses vereist, toe te schrijven; of dit tweetal te samen te laten manoeuvreren aan het ziekbed.

Wil men voorbarig — waarvan ik een fel tegenstander blijf — occulte methoden toepassen, dan moeten de beoefenaren worden gelijkgesteld met heilgymnasten, masseurs e.d.; proeven afleggen en zich ondergeschikt maken

aan de bevoegde deskundigen. De vrije toepassing van deze nog zo twijfelachtige methoden moet streng worden geweerd; want hier is niet slechts kans, maar risico!

Iemand, die onbevoegd geneeskunde uitoefent, is een kwakzalver; en wanneer de tijd gekomen zal zijn, dat het occulte ook meer occulte kennis wordt, dan is er buiten de geneeskundige wetenschap en school een terrein uitgebreid en waarschijnlijk bijgekomen, waarop wij kwakzalverij-bestrijders met nieuwe kracht en nieuwe wetten en middelen bestrijden moeten.

Als er zo'n haast bij is — laten de betrokkenen al het kwakzalverachtige nalaten!, daarvoor is wel een modus te vinden; als het woord kwakzalver onwaardig wordt geacht en beledigend — welnu, er zijn ook deskundigen, wier optreden kwakzalverachtig is; er zijn ook familieleden en kennissen, die met beunhazerij en huismiddeltjes kwakzalverij bedrijven; maar de kwakzalver van beroep is niet te goeder trouw en zijn optreden niet te verdedigen; hij speelt met de gezondheid en de beurs van zijn slachtoffers; en hij ontduikt de wet — wat minder erg is dan dat hij de géést van de wet ontduikt: n.l. de landsbevolking naar de stand van de wetenschap de betrouwbaarste hulp te verlenen bij afwijking van de gezondheidstoestand!

Heb ik nu het occulte alle eer gegeven of niet? Maar ik vecht tegen de kwakzalverij en niet tegen het occultisme! Voor een vijftien jaar zou ik nog anders hebben gesproken, maar men moet nooit te oud willen wezen om te leren!

Ik heb nog een tweede brief ontvangen, even keurig en welmenend, waarvoor ook dank — waarvan ik wat voor ons het belangrijkste is in deze beschouwing kort wil aanroeren — voor de zoveelste keer.

Hij komt van pharmaceutische zijde; en houdt een uitvoerig betoog in over de waarde en werking en onschuld van een handverkoopmiddel.

Alles wat mij deskundig werd meegedeeld moge juist zijn — in de kwakzalverij-bestrijding gaat het om iets geheel anders. De handverkoop en het huismiddel zijn dikwijls dáárom gevaarlijk, doordat bij toepassing niet tevoren aard en wezen van het lijden zijn vastgesteld; doordat bij mogelijke ernstige afwijkingen tijd verzuimd kan worden; doordat het gebruik uit onkunde te lang kan worden voortgezet, wat bij sterkere en soms vergiftige middelen (al zijn de hoeveelheden gering, maar voor kinderen bedenkelijk) ongewenst is te achten.

Men verdenke mij er niet van, op elke slak zout te leggen. Er zou een lijst zijn op te maken van werkelijk on-

schuldige dingen, die zonder gevaar, uit het middel voortvloeiend, kunnen worden uitgereikt; maar zo'n lijst bestaat slechts in zeer gebrekkige vorm — ik kan slechts spreken van tot 1945 — en het voornaamste bezwaar blijft bestaan: mogelijk verzuimen van kostbare tijd! En ook hierbij neem ik aan, dat dit verzuim minder dan 5 % is: hoeveel tijdelijke hoestjes, hoofdpijn maagklachten e.a. lopen goed af! Maar wee degene, die (ik spreek uit lange ervaring!) onder die 5 % valt!

De meest tragische gevallen heb ik gezien van met hoeststroop behandelde long-ziekte en van met aspirine behandelde buikpijn die op een beruchte aandoening berustte, welke beide in te laat stadium in behandeling kwamen!

Dát is het grote gevaar!

Ons blad draagt de naam: Maandblad, Orgaan van de Vereniging tegen de Kwakzalverij; vereniging en blad strijden tegen kwakzalvers, kwakzalverij en ongewenste publicaties en aanbod van geneeskundige hulp in elke vorm; uit deze aanduiding volgt, dat er behalve de kwakzalverij nog andere manieren bestaan, die de volksgezondheid kunnen schaden, welke ook bestrijding hebben te verwachten, zonder dat van kwakzalverij kan worden gesproken; pharmaceuten, pharmaceutische fabrieken, drogisten, zijn als zodanig niet te beschouwen als kwakzalverij-bedrijvers, wanneer wij hen moeten bestrijden onder het derde deel of vierde deel van mijn boven gegeven aanduiding wegens te ver gaan in reclame of handverkoop!

Ik heb deze tweede brief uit mijn hoofd moeten beantwoorden; indien ik een belangrijke opmerking mocht vergeten hebben, of niet de hoofdzaak voldoende hebben aangeroerd, dan zal ik gaarne in nader correspondentie treden.

Ook anderen, die mij schriftelijk opmerkingen zenden, zal ik graag indien het mij mogelijk is, antwoorden in ons blad, indien de kwestie van algemener belang is; de te gebruiken rubriek zal afhangen van het onderwerp.

Steunt de Vereniging tegen de Kwakzalverij

en ... wordt lid.

Wie zich thans aanmeldt is over 1949 slechts de halve contributie (f 2.50) verschuldigd.

Giro 32237 Amsterdam

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, Oud-Vice-President van de Rechtbank te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, Apotheker te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, Arts te Zwolle; Mr G. van Itallie, Rechter te Dordrecht; Mr P. Frima, Directeur Rijksschool voor hogere Politie-ambtenaren te Hilversum; Dr H. H. Funke, Arts te Amsterdam; Mr J. Moolenburgh, Kantonrechter te Middelburg; G. E. Windemuller, Arts te Vaassen; Dr N. A. Roozendaal, Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, Apotheker te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonnés: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Maagpatiënten, blust de brand!

Maagpatiënten krijgen nogal eens van hun dokter te horen: „U moet diëet houden, ik zal U een lijstje geven met de spijzen, die U mag eten”.

Die raad is onprettig, niet alleen om aan te horen, maar vooral om op te volgen. Een arts met ervaring weet dan ook heel goed, dat veel van zijn zogenaamde „diëetpatiënten” wel eens „zondigen tegen zijn voorschriften”. De patiënt geeft in de eerste plaats al extra werk aan degene, die voor hem kookt en dat geeft hem al een onprettig gevoel. Hij meent al gauw een lastpost te zijn.

Ook is de eentonigheid van het diëet in vele gevallen oorzaak van het „buiten zijn boekje gaan”, zij het dan maar voor een enkel keertje.

Een diëetpatiënt ontmoet verder veel wanbegrip van de kant van diegenen, die een sterke maag bezitten. Termen als „wat een onzin” en „kom, kerel, wees gezellig en eet mee, zo'n enkele keer zal je geen kwaad doen” zijn lang niet denkbeeldig.

Dat vroeg of laat de patiënt zelf nadelige gevolgen moet ondervinden van zijn daden, lijnrecht tegen het advies van de dokter in, dat is iets waarover de mensen, die de zieke voor „een flauwe, ongezellige kerel” hebben versleten veel te weinig nadenken. Zij voelen de pijn niet!

Kortgeleden las ik in een veelgelezen weekblad de volgende ingezonden mededeling, die totaal misplaatst is:

„Wie na tafel brandend maagzuur naar de keel stijgt en de geringste hap eten verkeerd valt.....

kan van de ene dag op de andere van dat nare verschijnsel verlost worden. Simpelweg altijd een paar Rennies bij

de hand houden. Daarmee wordt binnen een paar minuten de hevigste aanval van zuurbranden op de maag geblust. Daar is geen langdurige kuur voor nodig met in onzekerheid afwachten wat het resultaat zal zijn, want Rennies geven die heerlijke verlichting binnen enkele minuten, van geval tot geval. Voor wie moeilijk medicijnen slikken: Rennies zijn nog lekker ook! Gewoon laten smelten op de tong. Geen glazen water, geen nare nasmaak: alleen die zuurbrandende pijn gaat weg, zo maar. 'n Uniek middel, die Rennies, die eigenlijk ieder mens bij de hand moet houden, altijd en overal.”

In deze aankondiging, die een ieder kan lezen, staat een medische raad, maar dan ook een **averechtse**.

Daarenboven wordt de raad van de medicus, die het nodig oordeelt, bepaalde patiënten op diëet te laten leven nog in een verkeerd daglicht gesteld. Wij kunnen het ons maar al te goed indenken, wat de gevolgen zijn van een dergelijk stukje onzin: dat vele diëetpatiënten een middel tegen hun brandend maagzuur gaan kopen.

Van diëethouden is dan dikwijls geen sprake meer, wel nee, die „diëetvoorschrijvende artsen” hebben niet langer vat op de patiënten.

„Ik kan alles weer eten, als ik maar een paar van die tabletten slik” is het woord van de maaglijder, totdat..... ja, totdat hij merkt, dat na een tijd ook het mooie middel, waarmee hij zo blij was, niet meer zo goed helpt als in het begin, met andere woorden: dat diëet is toch wel noodzakelijk. En nu moet de dokter er weer aan te pas komen, want de patiënt is niet genezen, hij kan met zijn „ellendige” diëet van voren af aan

Officiëel

NIEUW LID:

E. C. J. M. Bakx te Tilburg.

beginnen, maar dat staat niet in de krant of in het blaadje.

Dergelijke mededelingen in periodieken verzwijgen, dat het middel goed is als tegelijkertijd een door de arts voorgeschreven leefregel wordt gevolgd. Het domweg „wegslikken” van een verschijnsel is verstoppertje spelen, heeft met genezen niets te maken.

Het gaat niet aan zijn omzet te vergroten ten koste van lijders aan maagzuur. Een dergelijke wijze van adverteren is **onverantwoordelijk**. Laat de maaglijder naar zijn dokter gaan, die kan desnoods het aangeprezen middel aanraden, maar dan is de verkoop ook minder!

Hoe lang nog zullen wij te kampen hebben met dat soort „voorlichting”?

Leugemors en Amor

De ons welbekende H. K. Leugemors uit Apeldoorn is blijkbaar, behalve „specialist voor huidziekten” ook nog hartspecialist, meer in het bijzonder voor „gebroken harten”.

Hiervan getuige het volgende drukwerk in briefvorm:

GEZONDHEID EN LEVENSGELUK

Kortgeleden kwam iemand bij mij met het volgende geval, dat weer eens bewees hoe iemands levensgeluk kan hangen van zijn gezondheidstoestand.

Patiënt had kennis gemaakt met een aardig meisje van echt degelijk Hollands type, dat prijs stelt op reinheid en netheid.

Waarvoor wij strijden

In ons Maandblad van December 1948 heeft een artikel gestaan, genaamd „Natuurgeneeskunde”.

Korte tijd daarna verscheen in „De Drogist” commentaar op dit artikel, geleverd door de heer Volkert Swier, die onder meer het volgende opmerkt:

„De meeste patiënten roepen pas de hulp in van de kwakzalver, nadat zij bij de medici geen baat vonden. Dit heeft de ondervinding mij geleerd,” (aldus de heer Volkert Swier).

Inderdaad is dat in vele gevallen de waarheid, doch lang niet in alle. Mijn ondervinding is, dat velen eerst iets proberen, een of ander tabletje of stroopje of poedertje, dat zij gebruiken buiten de dokter om. Pas als zij merken, dat zij geen baat hierbij vinden of nadelige gevolgen ondervinden, wordt de dokter geconsulteerd.

Helaas, ze ontdekte, dat haar aanstaande sedert jaren aan een huidziekte leed en dit bestreed met zalfjes en dergelijke smeerseltjes.

U raadt het resultaat. De dame in kwestie was niet alleen bang besmet te worden met die kwaal, ze zag zelfs in de toekomst besmeurde kleding, lakens enz.

En zo kreeg ik twee gevallen te behandelen: gebroken hart en het genezen van deze huidziekte.

Grote vreugde bij mijn patiënt, toen ik hem kon verzekeren, dat ook voor zijn geval een kruid was gewassen en hij over enkele maanden een „gelukkige bruidegom” met een gave huid kon worden.

Zo ziet U dus, kleine oorzaken, grote gevolgen! Hoe groot zal het gevolg zijn voor U, als U zich vandaag nog met ons instituut voor genezing van Uw huid in verbinding stelt? Doe het, U zult verbaasd staan over de prachtige resultaten van de moderne-natuur-geneeswijze, die U thans wordt aangeboden door

LEUGEMORS,

Specialist voor huidziekten.

Jammer genoeg laat het romantische verhaal van Leugemors ons niet de afloop weten en daar gaat het nu juist om. Het „happy ending” van de historie ontbreekt en daarom zal de nuchtere lezer zich wellicht afvragen: „Zou de patiënt inderdaad over enkele maanden van zijn huidziekte (liever gezegd: huwelijksbeletsel) af zijn of moet dit worden afgewacht?” Kort gezegd: „de tijd zal het leren”. Wij vinden het niet aardig om eerst een huidziekte te bestempelen als zijnde een huwelijksbeletsel en even daarna diezelfde huidziekte te rangschikken onder de „kleine oorzaken”. De gevolgen zijn daarvoor te groot!

Die Leugemors toch! Met zijn ijzerbevattende druppeltjes, kalktabletten en melksuiker-tabletten ¹⁾, die hij voor een „zacht prijsje” verkoopt aan de argeloze lijdende aan huidziekten, is hij tevens dienaar van Amor geworden.

Trouwlustigen, die hiervoor in aanmerking komen, kunnen gaan denken: „Schrijf naar Leugemors en het komt in orde!” R:

Ik overdrijf niet als ik zeg, dat ik vele mensen, die bij mij in de apotheek een of ander middeltje kwamen vragen, naar de dokter heb verwezen en naderhand bleek, dat die gewaarschuwde patiënten, hoewel het ging om gevallen als oorspijn, zware hoest en behoorlijke brandwonden zich niet aan mijn raad hielden. Veelal werden zij boos!

De heer Volkert Swier vraagt, mijns inziens heel terecht:

„Meent de heer Reijers werkelijk, „dat wanneer iemand om een hoest-„drank bij een apotheker komt, de „apotheker de koper eerst zal vragen of „hij een medicus heeft geraadpleegd, „daar het wel kon zijn, dat zijn hoesten „een begin van longontsteking is?”

Helaas, vele apothekers dokters graag mee, maar dat is en blijft verkeerd. Het gaat niet aan onze Drogistenstand van iets te betichten, waaraan vele apothekers zich schuldig maken. De apotheker behoort te weten, dat hij geen medicus is en door het maar raak-meegeven van een of ander geneesmiddel op vraag van een patiënt of diens afgezant een kwakzalverachtige handeling pleegt. Ja, hij is nog sterker te veroordelen dan de drogist, want hij kan en moet beter weten.

Daar, waar wij strijden tegen onoordeelkundig gebruik van welk geneesmiddel dan ook, behoort de apotheker zijn vak op de juiste wijze uit te oefenen, hij moet beginnen met het goede voorbeeld te geven.

Ik vind het jammer, dat de heer Volkert Swier zulke, lang niet misplaatste opmerkingen kan maken.

Commentator Volkert Swier zegt ook iets, wat ik moet tegenspreken en dat is:

„Denk slechts aan de verkoop van „sterkwerkende geneesmiddelen door „apothekers, van welke verkoop de „drogisten zich onthouden.”

Wie langs drogisten-etalages loopt en eens een blik werpt op de uitgestalde geneesmiddelen, komt tot de conclusie, dat hieronder wel degelijk sterkwerkende geneesmiddelen voorkomen, met name Pyramidon, Barbitalen, Kolokwint en Bromuralom de meest voorname te noemen.

Ik zou deze woorden van de heer Swier als volgt uitleggen: over 't algemeen meent de koper, dat artikelen door de drogist verkocht, weinig schadelijk zijn. Dat kan van bovengenoemde niet gezegd worden. Pyramidon kan n.l. agranulocytose veroorzaken, een kwaadaardige bloedziekte. Er zijn zelfs artsen, die bezwaar hebben tegen Pyramidon en afgeleiden en om bovengenoemde reden deze stof zoveel mogelijk in hun voorschriften mijden.

Van de apotheker wordt verwacht, dat hij Barbitalenzuurderivaten, van welke het Veronal het meest bekende voorbeeld is, voor de oningewijde, uitsluitend aflevert op recept of met goedvinden van de behandelende arts. Saridon, Optalidon, Tidoernal en vele andere geneesmiddelen zijn ongeschikt om aan Jan en Alleman mee te geven, ook door de apothekers.

Een afbakening der terreinen van apotheker en drogist heeft alleen zin, als de apotheker zijn beroep uitoefent op de juiste wijze en zich onthoudt van o.i. onverantwoordelijke „handverkoop”.

De strijd van onze Vereniging zal voortgaan tot dit doel bereikt is.

R.

Uit het Tijdschrift van de Nederlandse Vereniging tot behartiging van de belangen van Suikerzieken:

Vraag: Ik doe U hierbij een monster toekomen van kruiden tegen suikerziekte, afkomstig van Dr Taverne's stichting „Natura Sanat”. Verwacht U enig resultaat van het gebruik hiervan door diabetici?

Antwoord: De Voorzitter van het bestuur van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek te Leiden, schrijft ons:

„In de kruiden tegen suikerziekte, afkomstig van Dr Taverne's stichting „Natura Sanat”, konden worden herkend: Folia Boldo, Folia Myrtilli, Herba Polygoni avicularis, Fructus Myrtilli en een blad, dat niet geïdentificeerd kon worden.

Enige werkzaamheid is hiervan niet te verwachten!”

Kruiden (Med. RIPTO 29, blz. 98).

Afkomstig van: H. Jonkers, Hoogeveen.

Samenstelling: Herb. Equiseti; Cort. Quercus; Rad. Levistici; Rhiz. Formentillae; fol. Juglandis; Rad. Sambuci; Rhiz. Graminis; Rhiz. Calami; Sem. Lini.

Werking: geen.

Kruiden (Med. RIPTO 29, blz. 104).

Afkomstig van: Jacob Hooy, Amsterdam.

Samenstelling: flor. Millefol. Fol. Trifolii fibrini; Herb. Card. Benedicti; Rhiz. Graminis; Stipites Dulcamarae.

Werking: geen.

¹⁾ Zie Mndbl. t. d. Kwakz. 1948 No. 3 en 4.

Kwakzalverstaal en Kwakzalversmethodes

Wij prijzen ons gelukkig dat het is voorgevallen, dat leken op medisch gebied zich tot onze vereniging wendden met de vraag, of een of ander geval kwakzalverij is of dat er iets waardevols werd geboden. Hun schrijven, waarin die vraag werd gesteld, bevatte waardevol materiaal in de vorm van reclamepapieren, dus folders, pamfletten en brochures. Deze briefschrijvers waren, ondanks alle beloften, gedaan in het reclamemateriaal, huiverig om de aangeboden geneesmiddelen in huis te halen en op hun lichaam toe te passen. Kortom, zij vertrouwden het zaakje niet helemaal of helemaal niet. Wie bij ons om raad komt heeft ongetwijfeld aan kwakzalverij gedacht, ja, een gaf zelfs redenen op en deze kwamen hierop neer, dat de kwakzalver zo overstelpend veel reclames naar zijn adres stuurde. Dat had wantrouwen gewekt, maar ook de prijs van de superegeneesmiddelen viel niet in zijn smaak.

Nu is het waar, dat kwakzalvers methodes gebruiken, die onderling vaak sterk op elkaar gelijk zijn, wat tot uiting komt in hun geschreven en gesproken woord.

In dit maandblad wil ik, zeer in het kort, want de kwakzalverij is een te groot terrein om in een artikel te beschrijven, laten zien, dat kwakzalvers wat hun woorden en manieren betreft onderling kenmerken tonen, die voor leken te herkennen zijn.

Behalve dat ik met een dergelijk artikel een antwoord geef aan de verstandige, geheel terecht wantrouwen koesterende briefschrijvers, hoop ik voor anderen iets te geven, wat hun wapent tegen de vleierijen en lokmethodes van kwakzalvers. Een gewaarschuwd man geldt voor twee en het is een verheugend teken, dat onze vereniging behalve deskundigen als artsen en dergelijke, de belangstelling heeft van leken op medisch en aanverwant gebied en zelfs wordt geraadpleegd door niet-leden.

Dit verschijnsel is voor een ieder, die de kwakzalverij bestrijdt, aanmoedigend en het lijkt mij goed, om eens aan de hand van voorbeelden typische kenmerken van kwakzalverij te beschrijven. Het is hierbij van zeer ondergeschikt belang welke kwakzalver als voorbeeld wordt genomen, de een lijkt toch doorgaans op de andere, als men hun woorden overdenkt.

Nemen we om te beginnen eens voor ons het foldertje, afkomstig van de Heer Leugemors te Apeldoorn, genaamd „naar nieuwe levensvreugde”. We lezen dan aan de binnenzijde het volgende:

„UW HUID IS TE GENEZEN”

„Ik heb een nieuwe behandeling „voor Uw huidziekte gevonden, die „altijd succes heeft, hoe oud, hoe „hardnekkig deze ook is.”

„Zeg nu niet vooruit: „dat is on„mogelijk”. Ik kan het U bewijzen „met stapels dankbrieven van ge„nezen patiënten. Ik kan U talrijke „adressen geven, waar U zelf kunt „informer en waar U zelf zult „horen, hoe dankbaar en blij deze „mensen zijn.”

Aan het foldertje is een antwoordkaart gehecht, die de ontvanger kan insturen om een „interessante brochure te ontvangen”.

Deze enkele regels, uit het aan meerdere adressen verspreide foldertje gaan we eens rustig overdenken. We merken dan op, dat er gesproken wordt over een nieuwe behandeling en menen daaronder te verstaan een nieuwe geneesmethode en met dat „nieuw” wordt bedoeld: een door de artsen onbekende methode. De deugdelijkheid van de geneeswijze wordt aannemelijk gemaakt, als het ware „bewezen” door de tevredenheid van behandelde zieken. Iedere „kwak” begint met beloften, met iets aantrekkelijks voor te spiegelen en te speculeren op de wens van zieken om genezen te worden, een speculatie, die altijd succes heeft.

In werkelijkheid heeft een kwak nooit een nieuwe methode gevonden, waarvan de lijdende mensheid voordeel heeft gehad. Dat „nieuw” is om de lezer onder andere nieuwsgierig te maken.

Meent U werkelijk, dat de medische wereld zo conservatief is, dat zij nieuwe geneeswijzen, die ontdekt worden, afwijst als deze goede resultaten afwerpen? Nee natuurlijk! Dat woordje „nieuw” had Leugemors gevoeglijk kunnen weglaten.

Geen enkel medicus die zichzelf respecteert, maakt reclame voor zichzelf, het reclame maken is „des kwakzalvers”.

Het is de moeite waard om de brochure van Leugemors eens te laten komen, dat kost geen cent en zij bevat veel leerrijks voor ons, ja, om die brochure moeten we eigenlijk lachen!

Er staat zowaar het volgende:

„Door zalven en bestralingen wordt de huid dichtgemetseld”.

„Mijn methode werkt met inwendige middelen.”

De conclusies van degenen, die deze zinnen heeft gelezen, zou kunnen zijn: „doktoren zijn mensen, die zalven en bestralingen aanwenden, maar dat deugt niet, zij metselen de huid dicht

(volgens Leugemors helemaal fout) en verder is het toepassen van inwendige middelen voor huidziekten een uitvindsel van de „specialist Leugemors”. Reeds lang heeft men tegen kleine huidgebreken b.v. gist en zwavel toegepast en dan inwendig. Het gebruik van een theelepeltje zwavel tegen puistjes is in de volksgeneeskunde al sedert lange tijd bekend.

Ergo: Leugemors is niet goed op de hoogte!

In het hoofdstuk „zalf of geen zalf” beveelt Leugemors zelf zalf aan bij bepaalde vormen van eczeem, geeft zelfs een recept voor een zalf en het blijkt dus, dat de kwakzalver zichzelf lelijk tegenspreekt.

Zoals wel meer gebeurt, houdt de kwak in zijn brochure ellenlange stukken „theorie” over ziekten, hetgeen men noemt: kwakzalversgezwam, onder welke verstaan moet worden de pseudo-wetenschappelijke nonsens van de kwakzalver. Die „populaire” tekst en uitleg is doorspekt met jammerkretten over het leed der lijdende mensheid, schimpscheuten aan het adres der medische wereld en verder is mijnheer de kwakzalver gekenmerkt door een niet geringe eigendunk.

We stappen nu even van Leugemors af en nemen een kijkje bij Mevrouw Taverné, Kruidenspecialiste, die Urine onderzoekt (voor één gulden) en kruiden aan de man brengt (voor twee gulden per combinatie) voor een groot aantal ziekten.

Haar pamflet begint met wat men in de volksmond noemt „gezwam” en wel op de volgende wijze:

„De Natuurgeneeswijze is geen „menselijke instelling, doch vindt haar „oorsprong in de Schepping. De plan„tenrijkdom is immers door alle volks„stammen en zeer zeker door de meest „beschaafden als een Godsgave aan„vaard en gewaardeerd. Het zou dus „dwaas en roekeloos zijn de natuur „voorbij te gaan en het minderwaar„dige chemische product te verkiezen”.

Na deze ouverture komt de methode van Mevrouw de Kruidenspecialiste op het toneel:

„De oude beproefde methode, ver„rijkt met de moderne wetenschap, zal „ongetwijfeld zijn heilzame werking „verrichten, zo, dat de waardering „voor de plantenrijkdom in haar feil„loze geneeskracht tot meerdere open„baring komt.”

In tegenstelling tot de methode Leugemors werkt de kruidenspecialiste met „oude beproefde middelen”. Echter de methode is, dat staat er toch duidelijk, verrijkt met de moderne wetenschap.

Nu goed opgelet, lezer, we slaan de bladzijde om en lezen, schrik niet, dat

alle combinaties zijn volgens recept van F. J. Taverne, Arts.

Hier wordt geschermd met de naam van een medicus, kennelijk om vrouwen te wekken.

Wel ja, haal de kruidenrommel maar van de zolder of uit het museum, geef er een modern tintje aan en je bent, evenals Leugemors, „up to date”. Met andere woorden: de middelen zijn ook modern (modern gemaakt tenminste).

Dus: die kruidendame heeft een nieuwe-oude methode aan te bieden, die al even feilloos is, want zij spreekt zelf over „feilloze geneeskracht”.

Letten we verder op haar waarschuwing tegen concurrenten (want ook kwakzalvers beconcurreren elkaar) dat zijn lieden, die zich ook kruidkundigen noemen en die schermen met namen van buitenlandse Doctoren, die de wereld nooit gekend heeft, die met de waarheid en kruidkunde niets gemeen hebben. Alleen Mevr. Taverne heeft het Medicamentum probatum, met de naam Taverne, arts, op de verpakking.

Iedere „kwak” heeft het probate geneesmiddel in zijn of haar bezit, het wordt om zo te zeggen moeilijk uit te maken, wie het nu werkelijk heeft, Leugemors of Mevr. Taverne en ik blijf voorlopig het antwoord schuldig.

Wel kan ik zeggen, dat een arts er doorgaans geen prijs op stelt, zijn naam voor reclame-doeleinden te zien gebruiken en dat het onder medici gewoonte is, hun methoden van onderzoek openbaar te maken in vakkringen. Het is niet te begrijpen, dat Dr Taverne zijn recepten bij notariële acte vermaakt heeft aan eventuele erfgenamen, met het doel, een handelszaakje op te richten en tegelijkertijd de geneeskunst onbevoegd te laten uitoefenen, ook al heeft hij heel goede recepten weten samen te stellen. Men wordt geen medicus door het huwelijk en de geneeskunst kan men niet bij testamentaire beschikking aan anderen overdoen.

Alle kwade dingen uit drieën bestaande latend wil ik nog noemen het kruidenhuis te Overveen, dat goed in dit schema past, omdat hier namen van buitenlandse doktoren worden aangehaald (Mevrouw Taverne is goed op de hoogte). Ook hier is de methode oud, doch tegelijk buitenlands en nieuw. Arabieren waren de grondleggers, Amerikanen hebben de verbeteringen aangebracht met als gevolg, dat we weer met een onfeilbare methode in onze maag zitten.

Volgens dat Overveense Instituut zijn alle ziekten te zoeken in ziek bloed en de geneesmiddelen zijn (lach niet) levende plantenbouillons. Een rare

theorie, ook voor buitenlandse geleerden, daar waar die aftreksels even dood zijn als een gekookte aardappel of een gebakken vis.

Deze drie voorbeelden zijn slechts enkele uit vele. U voelt wel, dat waar de officiële geneeskunde niet bij machte is om alle ziekten van mens en dier te genezen, alle „onfeilbare” methoden in het rijk der fabelen thuis horen. Het schermen met namen van overleden geneesheren is de naam van deze mensen, die hun verdienste hebben, op heel verkeerde wijze gebruiken. Zij kunnen degenen, die dit doen, niet zeggen, dat zij op het schermen met hun naam geen prijs stellen.

De ware geneeskunst kent geen ijdelheid, geen valse voorspiegeling en geheimzinnigheid, hare beoefenaren maken geen reclame om patiënten te trekken door kranten, folders en brochures onder de bevolking te verspreiden en zij gaan aan het ziekbed niet over tot het houden van verhandelingen op het terrein der pseudo-wetenschap.

Kwakzalvers beweren altijd succes te hebben met hun methode. Waarvoor zijn dan die onzinnige dankbetuigingen nog nodig?

Historisch!

De heer X is ernstig ziek, de artsen hebben bij hem kanker kunnen vaststellen in een niet meer te genezen stadium. De huisarts deelt dit aan de echtgenote mede en waarschuwt meteen toch niet in te gaan op de lekenadviezen, die nu stellig zullen komen om bij kruidkundigen en andere kwakzalvers voor goed geld slechte adviezen te gaan halen. Als echter de toestand zoals helaas te verwachten is, steeds slechter wordt, als inderdaad wordt aangedrongen door goede kennissen om het toch eens te proberen bij deze of gene kwakzalver onder het motto „baat het niet, het schaad ook niet”, dan wordt tenslotte door de schoonzoon van de zieke een tocht ondernomen naar een restaurant in Utrecht waar een zekere De Boer, kruidkundige, enige malen per week zitting houdt.

Na enig wachten wordt de kerngezonde jongeman bij de kruidkundige binnengelaten. Deze kijkt hem strak in de ogen en zegt dan wijzend op de brede borst van de jongeman: „daar zit het”, waarop de jongeman hem mededeelt, dat hij helemaal niet voor zichzelf komt, doch voor zijn schoonvader, die ernstig ziek is en aan kanker lijdt. De kwakzalver is niet in het minst uit het veld geslagen, hij zoekt in een boek, schrijft een codenummer op en zegt: „gaat hiermede naar het kamertje

hiernaast, daar zit een dokter, die zal U aan de hand van dit nummer het juiste kruidenmengsel voorschrijven. Na betaling van vijf gulden, het vaste tarief van deze „beroemdheid”, gaat de jonge man naar de dokter. Deze schrijft, na lezing van het codenummer, het recept en deelt de jongeman mede, dat hij met dit recept naar de drogist Y, wonende enz. moet gaan om de juiste kruiden in ontvangst te nemen. Hij maakt inmiddels een praatje, waardoor hij te weten komt, dat het hier niet gaat om de jongeman zelf, maar om diens schoonvader, die aan kanker lijdt, waarop de medicus met belangstelling vraagt: „Is uw schoonvader financieel-krachtig?” „Hoezo?” vraagt de jongeman terug. Waarop het wederwoord luidt: „Wel, in dat geval zou ik U willen adviseren naar Amsterdam te gaan, naar Dr Samuels, die kanker kan genezen.” Gelukkig werd aan dit advies geen gevolg gegeven, de huisarts toch, voortuitlopend op het toen nog niet gepubliceerde officiële verslag omtrent de methode-Samuels, had de familie reeds gewaarschuwd tegen deze methode.

Wel ging men naar de aangewezen drogist, waar inderdaad op grond van het meegegeven doktersrecept de kruiden à raison van zeven gulden vijftig werden afgeleverd. Helaas, zoals te verwachten was, mochten de kruiden geen succes boeken en is de zieke inmiddels overleden.

Men zij gewaarschuwd!

Dr H. H. Funke

Nederland produceert voldoende Penicilline

Het is echter geen huismiddeltje

Het komt de laatste tijd veel voor, dat (al dan niet op verzoek van de ontvangers) in geschenkzendingen uit het buitenland penicilline wordt ingevoerd. Indien bij de ontvangers de bedoeling voorzit deze penicilline op medisch advies te gebruiken, heeft deze invoer geen zin omdat Nederland voldoende penicilline van goede kwaliteit en tegen redelijke prijs produceert.

Indien bij de ontvangers de bedoeling voorzit dit geschenk zonder medisch advies en zonder medische controle te gebruiken dan is een ernstige waarschuwing op haar plaats, omdat van een zodanig gebruik ernstige gevaren voor de gezondheid zijn te vrezen.

Penicilline is geen huismiddeltje. In de huis-apotheek hoort het niet thuis.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opgericht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, *Arts* te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, *Oud-Vice-President van de Rechtbank* te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, *Apotheker* te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts* te Zwolle; Mr G. van Itallie, *Rechter* te Dordrecht; Mr P. Frima, *Directeur Rijkschool voor hogere Politie-ambtenaren* te Hilversum; Dr H. H. Funke, *Arts* te Amsterdam; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter* te Middelburg; G. E. Windemuller, *Arts* te Vaassen; Dr N. A. Roozendaal, *Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid* te 's-Gravenhage; E. Mijnaerends, *Tandarts* te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, *Apotheker* te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

SUIKERZIEKEN, weest gewaarschuwd!

In het Tijdschrift (Mei/Juni-nummer 1949) van de Nederlandse Vereniging tot behartiging van de belangen van Suikerzieken staat een artikel, onder het hoofdstuk „de strijd tegen de Kwakzalverij”, dat wij gaarne onder de aandacht van onze lezers brengen:

Er is wel haast geen ziekte, die zozeer de belangstelling van de Kwakzalverij geniet als de suikerziekte.

Immers, de omstandigheid dat geneesheren nog niet beschikken over een afdoend geneesmiddel tegen suikerziekte, is voor vele suikerzieken aanleiding, zich te wenden tot de eerste de beste kwakzalver, die met grote woorden verkondigt suikerzieken te kunnen genezen.

De middeltjes, die deze voorschrijft, zijn meestal zeer duur. Er zijn ons gevallen bekend van kruidenmengsels, die bij de drogist slechts enkele centen kosten, doch waar de kwakzalver evenveel guldens voor rekent!

Wanneer de schade, die door de kwakzalverij bij suikerzieken aangericht wordt, tot hun portemonnaie beperkt zou blijven dan was dat nog tot daar aan toe, hoewel wij van oordeel zijn dat het leven van deze patiënten tengevolge van diët- en insuline-onkosten al duur genoeg is, doch reeds al te vaak hebben wij moeten constateren dat ook de algemene gezondheidstoestand van deze patiënten door het opvolgen van de adviezen van kwakzalvers benadeeld wordt.

Een onzer leden liet b.v. op advies van een „kruidendokter” niet alleen

achterwege, de hem door zijn behandelend geneesheer voorgeschreven hoeveelheid insuline in te spuiten, doch ook behoefde hij geen diët meer te houden! Ook vond de „kruidendokter” het beter, wanneer hij maar niet meer naar zijn behandelend geneesheer toeging, want die kon hem toch niet helpen!! Alleen diende hij regelmatig een aftreksel van kruiden te drinken, die hem voor duur geld verkocht werden. De kwakzalver was na deze „behandeling” nergens meer te vinden, doch onze arme suikerpatiënt werd na enkele weken in een zwaar diabetisch coma in het ziekenhuis afgeleverd, waar men hem slechts met veel moeite tot het leven kon terugbrengen. Thans, vele maanden later, ligt hij daar nog, omdat zich tengevolge van zijn onverantwoordelijke handelwijze complicaties hebben voorgedaan, die zijn behandelend geneesheer door tijdig ingrijpen wellicht had kunnen voorkomen.

De kwakzalver, intussen, gaat rustig voort andere suikerpatiënten te bedriegen met zijn „kuur tegen suikerziekte”!

Een en ander is voor de N.V.S. aanleiding geweest, de strijd tegen de kwakzalverij met kracht aan te binden.

Daarbij ondervindt zij de daadwerkelijke steun van het Rijks Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek te Leiden, dat onder leiding van de Directeur, Prof. Dr E. H. Vogelenzang, alle in de handel gebrachte geneesmiddelen op hun deugdelijkheid onderzoekt.

Officiëel

NIEUWE LEDEN:

Mr J. R Emmelink te Dordrecht.
Zr C. H. P. Wiersma Schreff te Leiden.

U heeft wel gezien, dat wij in ieder nummer van ons blad een aantal beoordelingen van kwakzalversmiddeltjes tegen suikerziekte opnemen, ter waarschuwing van de leden tegen hun gebruik en U heeft kunnen constateren dat er tot dusverre nog niet één is geweest, waarvan aangenomen kon worden dat het een gunstige invloed op de suikerziekte kon hebben; steeds was het te verwachten resultaat: „nihil”

Thans zijn we reeds zeer gevorderd dat, wanneer aan één onzer leden een kwakzalversmiddel tegen suikerziekte wordt aanbevolen of ten verkoop aangeboden, dit in de meeste gevallen linea recta aan het kantoor der N.V.S. wordt opgezonden voor wetenschappelijk onderzoek. Dit monster wordt dan onverwijld doorgestuurd naar het Rijks Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek, terwijl onze Medisch Adviseur zijn beoordeling van de uitgebrachte analyse in Het Tijdschrift publiceert.

Echter is het niet alleen voldoende de diabetici te waarschuwen tegen het gebruik van kwakzalversmiddelen, doch het kwaad dient in de wortel bestreden te worden door de bedrivers van de Kwakzalverij te vervolgen.

Hiertoe heeft onze vereniging zich gewend tot de Vereniging tegen de Kwakzalverij, die zich ten doel stelt, kwakzalvers aan de kaak te stellen en gerechtelijk te doen veroordelen, opdat anderen zich door de uitgesproken vonnissen ervan zullen laten weerhouden,

„VERGEET-HEN-NIET”

Ten bate van Nederland
en Indonesië

—::—

Wilt U metterDAAD trachten
leed te verzachten?

U kunt het:

Koop NU „VERGEET-HEN-NIET”-postzegels. Verkrijgbaar van 1 Aug.—30 Sept. aan alle postkantoren en vele belangeloze verkoopadressen.

zich uit winstbejag schuldig te maken aan dit volksbedrog.

Helaas wordt de strijd tegen de kwakzalverij zeer bemoeilijkt, doordat deze meestal in het geheim werkt en haar slachtoffers doorgaans onder de minder ontwikkelden zoekt, die bovendien angstvallig zwijgen uit angst zich een standje van hun arts op de hals te halen, of uitgelachen te worden.

Slechts een doelmatige voorlichting zal in deze toestanden verbetering kunnen brengen en juist het geven van voorlichting aan diabetici is een der hoofd-doeleinden van de N.V.S.

Diabetici, hebt vertrouwen in Uw handelend geneesheer! Hij heeft jarenlang een zware en kostbare studie gevolgd om U zo goed mogelijk te kunnen helpen. Bovendien bestudeert hij nog voortdurend de medische publicaties teneinde op de hoogte te blijven van de nieuwste behandelingsmethoden en geneesmiddelen. Geloof U in ernst dat de een of andere marktkoopman, die tot de conclusie gekomen is dat in de kwakzalverij meer te verdienen is dan in „garen en band” of in scheermesjes, het in kennis tegen hem kan opnemen?

Slechts wanneer U de voorschriften van Uw dokter, die in Uw eigen belang gegeven worden, stipt en punctueel nakomt, kunt U verwachten een normaal leven te leiden. Bovendien aast hij niet op Uw geld, doch vindt hij zijn grootste beloning in de goede resultaten van zijn arbeid!

Naschrift:

Terwijl er in ons land een Vereniging bestaat, die op allerlei wijzen de belangen van suikerpatiënten dient zijn er nog spelbrekers, die, alleen denkend aan geldelijk voordeel, lijdens aan suikerziekte tot zich lokken. De gevolgen heeft U in het bovenstaande kunnen lezen.

De N.V.S. kan altijd op onze hulp rekenen, geen moeite zal ons te veel zijn om haar te steunen in de strijd tegen de kwakzalverij.

REDACTIE MAANDBLAD

Beschouwingen VIII

door Arts G. E. WINDEMULLER

Zij is voor goed genezen van de kwakzalverij!

Het is voor afwisseling en lering wel eens goed, een ervaring mee te delen; de casuïstiek, — vermelding, bespreking en nabeschouwing van concrete gevallen, — is vooral in de geneeskunde een nuttig, onmisbaar middel, om tot uitwisseling van ervaringen en uit deze tot vermeerdering van kennis en vergroting van behandelingsmogelijkheden te komen. Ook bij de bestrijding van de kwakzalverij zou een ruimer gebruik van casuïstiek kunnen bijdragen tot verspreiding van aan den lijve ondervonden teleurstelling, (op zijn minst,) knoeierij of schade!, — en in ieder geval van bedrog en oplichterij!

Maar wat is het geval? Evenals bij de bedrivers der vruchtafdrijving schrikt het slachtoffer terug voor publiciteit; en indien het slachtoffer dit niet meer kan, — dan doen de nabestaanden het; voor dit misdrijf begrijpelijk hoewel onverstandig, — voor de kwakzalverij een dwaze schaamte, die verhindert, het kwakzalvende geboefte meer direct te lijf te gaan.

Ditmaal wil ik een eenvoudig geval van „beking” van het misplaatst vertrouwen in een kwakzalvers-behandeling meedelen; het is goed afgelopen, — maar het geeft een goede gelegenheid om in onze beschouwing van vandaag de psychologische kant van de funeste invloed van het kwakzalverdom in zijn geheel op de mentaliteit (geestelijke instelling) van velen, die de ernst van het geneeskundig weten en geweten in onkunde en verblindheid miskennen, te bekijken.

Het is de plicht van hen, die beter weten, de geesten te verhelderen; het is nuttig, stukjes te schrijven en inlichtingen te geven, met geduld en volharding steeds maar weer op hetzelfde aambeeld te hameren; maar hoeveel groter zou het succes zijn, indien de betrekkelijk kleine groep die stelselmatig zijn mond open doet werd versterkt door de grote groep, die eerlijk voor haar nederlaag zou willen uitkomen en door ondervinding de les heeft geleerd en wil rond-bazuinen: Hoed U voor het bedrog der kwakzalvers, — hoed U voor een afkeurend oordeel over dingen waar ge geen verstand van hebt, — hoed U voor onredelijk wantrouwen en misplaatst vertrouwen!!

Thans eerst het laatste geval waarmee ik te maken kreeg; hoewel niet meer in eigen practijk werkzaam, houd ik in het zomerseizoen tijdens vacaties van mijn collega's ter plaatse nog al eens spreekuur, als plaatsvervanger.

Het is voor een oud-gediende altijd aardig, oude kennissen daar te ontmoeten, — al zullen de slachtoffers het minder aardig vinden van wege de negatieve gevoelston waarin het bezoek te dier plaatse gewoonlijk wordt gebracht.

Op een dag, enige weken geleden, in Juni '49, — kwam een jonge dame, gediensstige in een hotel, met een „zwerende vinger”. Zoals bekend is dit een veel voorkomende aandoening, die zich in verschillende vormen kan voordoen, al naar het weefsel dat in hoofdzaak is aangetast: huid, pees, nagelbed, vingerkootje, gewrichtje; het publiek noemt deze ontsteking veelal „Fijt” of „Fiet”, — en deze fijt heeft niet ten onrechte een slechte reputatie. Zij kan lang duren, is zeer pijnlijk, vereist dikwijls een heelkundig ingrijpen en laat niet zelden enige storing in het gebruik van het aangetaste deel na.

De dokter, die het verloop van de ziekte, berustend op z.g. infectie, — het binnendringen van soms slechts zeer weinig dood vuil, dat vermengd is met levende kiemen die oorzaak worden van de heftige ontsteking, — in het algemeen zeer goed kent maar in elk bijzonder geval niet altijd kan vooruitzien met welke oppervlakkige of diepe vorm hij te maken heeft, is bij het begin van de behandeling aangewezen op afwachten en het geven van advies en behandelingswijze, welke hij het doeltreffendst acht met het oog op de huidige klachten en op het misschien later nodig blijvend ingrijpen dat naar stand van zaken dient te worden beoordeeld.

Maar nou terug naar mijn juffertje. Het viel haar mee, dat ik er niet direct het mes inzette geloof ik; ik deelde haar mee, wat ik gewoonlijk in zulke gevallen mee te delen heb, en bestelde haar natuurlijk terug..... Wie er kwam, — geen meisje met haar zwerende vinger uit het hotel! Zo langs mijn neus weg vroeg ik later haar patrones hoe dat toch gegaan was met mijn patiënte met die vinger, — en toen kwam het los: zij was op raad van de familie van haar verloofde naar onze beruchte kwakzalver, specialist in fijtvingers, te Beekbergen, geweest, gedurende enige dagen; die bleef maar aan 't smeren met een zalf, maar opschieten deed het niet, en ten slotte was ze maar weer naar de dokter teruggekeerd (na diens vacantie).

Deze constateerde een diep zetelende vorm, waarbij nodig was, onmiddellijk een kleine, maar zorgvuldig uit te voeren operatie door een chirurg te doen verrichten; zij moest in het zie-

KWAKZALVERIJ

Dr C. J. BRENKMAN

kenhuis worden opgenomen, zo als zo dikwijls bij deze aandoening aangewezen is ter wille van de rust van de patiënt en de rustige behandeling en controle van de heilkundige, die hier zo vaak de voor de mens zo dringend noodzakelijke beweeglijkheid en het behoud van duim of vingers heeft na te streven.

Mijn patiënte is er af gekomen met het verlies van een vingertop; maar zij is voor goed genezen van het geloof in kwakzalvers en in de sterke verhalen over hun capaciteiten.

Deze aartskwakzalvers — het schijnt een hele familie te zijn, die aan een zwijgende oude man die er maar ja- en nee-knikkend bij zit alle wijsheid ontleent, — zijn misschien niet direct, maar zeker indirect schuldig aan de gang van zaken in dit geval. En wel door het tijdverlies, dat hier is veroorzaakt. Het is voor deskundigen vaak al uiterst moeilijk, een vingerlid te behouden, of een pees-verstijving te voorkomen, en het tijdstip van ingrijpen te bepalen. En dan zou men zijn vingers, met ogen en oren de belangrijkste lichaamsdelen, toevertrouwen aan brutale oplichters die zonder enig verantwoordelijkheidsbesef, — en nog altijd straffeloos!! — een domme menigte „genezing” beloven van welke kwaal óók!

Maar er is meer, waarop ik na deze ervaring moet wijzen. En dat is de schandelijke manier waarop dit meisje wantrouwen in de dokter, vertrouwen in de kwakzalver is aangepraat. Ik heb deze mededeling van haar mevrouw.

„Ga toch naar Beekbergen, — het duurt bij die dokters veel te lang, — en die snijen maar raak, — in Beekbergen smeren ze het weg in een paar dagen,” enz. enz.

Dat is geen nieuws, het is oude kost; het liedje heeft andere woorden, maar het wijsje is hetzelfde; en zolang er geen afdoende maatregelen worden uitgevaardigd tegen zulke misdadigers, van wier voor velen rampzalig gedoe nog lang niet genoeg bekend wordt, zó lang zal de wereld ook in deze aangelegenheid bedrogen worden; zó lang kan alleen nadrukkelijke voorlichting en waarschuwing, altijd-maar-door, ont-heffen van het verwijt, dat wij het kwaad maar laten voortwoekeren.

Het blijft echter wel moeilijk te verbijten, als we weer eens zó direct in aanraking komen met zo'n voorval, te ontwaren, hoe overigens fatsoenlijke mensen in hun stomme onkunde zich maar kalm een oordeel aanmatigen over beoefenaars van een beroep, dat zóveel zorg en nauwlettend overleg eist, na lange, diepgaande voorbereiding, om het best-mogelijke resultaat te bereiken!

Wat zou een smid wel zeggen, als ik eens ging staan kijken bij zijn aambeeld waarop hij een hoefijzer staat te model-

Kwakzalverij is zo oud als de weg... naar Kralingen, zeggen de Rotterdammers; zij is even oud als de geneeskunst en is er dikwijls niet helemaal van te scheiden. Altijd probeerde de mens zijn kwalen te genezen, ook als de dokter geen genezing bereiken kon. De „genezer” vond en vindt meestal een gewillig oor bij zieken, wanneer hun herstel wordt voorgespiegeld. En het is zo begrijpelijk; de wil om te leven is de mens aangeboren; zijn hele bestaan kan door ziekte worden vernietigd en dan is het te begrijpen, dat hij zich niet neerlegt bij zijn invaliditeit, door ziekte veroorzaakt. Hij vecht en blijft vechten en het is duidelijk dat hij, in grote nood, zijn toevlucht neemt tot de wonderdokter, wanneer de beoefenaren der medische wetenschap hem niet kunnen genezen, of althans naar zijn oordeel daarin niet voldoende slagen.

Een kat in 't nauw, maakt rare sprongen.

De beangstigde mens doet niet anders

leren of bij het paard, waarbij hij de hoof staat te bewerken, — en met een eigenwijs gezicht en met de nodige kleinerende woorden ging verkondigen: ben je gek, kerel, dat moet je zó niet doen, daar komt niks van terecht..... en tegen de eigenaar van het paard: ga er toch mee naar een bakker.....

Ik zal wel nooit leren, de ergernis die zulke voorvallen bij mij opwekken te onderdrukken. Dat is maar goed ook; zij is gelijk een voorraad brandhout, die het vuur levendig houdt dat nodig is om het werk te doen dat de overheid blijkbaar niet bij machte is steviger aan te pakken.

Ik heb er van afgezien, het mij aanvankelijk voorgenomen bezoek aan die smid werkelijk te brengen; ik ben een beetje bang voor een relletje, dat meer kwaads dan goeds zal opleveren; ik zal nu beginnen met enige nummers van ons blad, waarin dit artikel hopelijk zal voorkomen, aan „belanghebbenden” in huis te sturen; wie de schoen past kan haar dan aantrekken.

Dit is nu allemaal goed en wel; maar ik meen, dat onze vereniging de activiteit tegen het kwakzalverdom maar eens moet aanporren; voor zover mij bekend, (ik ben sinds enige jaren wat buiten het leven in de (thans) Koninklijke Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst geraakt.) is onze Commissie met de lange naam die tegen de Kwakzalverij en onwaardige Reclame ageert, nog geen nieuw leven ingeblazen; misschien is daar wel wat aan te doen!

en de kwakzalver speculeert op de angst. Bang om het leven te verliezen, vrees voor de dood, vrees voor ziekte, vrees voor lichamelijk lijden, dit alles werkt in het voordeel van de kwakzalver en zijn praktijken.

Een kwakzalver, zo zegt het Nederlandse Woordenboek van Van Dale, is een „boerenbedrieger, oplichter, knoeier”; in een vroegere uitgave was het: „iemand die nutteloze middelen toepast, ter genezing van een of andere ziekte, of middelen beweert te kennen tegen alle mogelijke ziekten, of wel iemand die zulke middelen, meestal met veel ophef, te koop biedt — boerenbedrieger”. Tegenwoordig dus vat men dit nobele bedrijf maar in één woord samen.

Prof. Hector Treub noemde indertijd kwakzalverij: „een combinatie van water, wind, beweging, schuim en schitterende beloften, maar altijd lelijk.” Maar hoe men het ook wil omschrijven, steeds komt naar voren het bedrog en de onbekwaamheid, het speculeren op de angst en het onverstand van anderen, zelfs van ogenschijnlijk knappe en hooggeplaatste burgers.

De meest droevige vorm van kwakzalverij is die, welke beoefend wordt door geneeskundigen en het moet erkend worden, dat deze gevallen zich meer dan eens, zij het dan als uitzondering, voordoen. Dat de leek dan eerst recht zijn roer kwijt raakt, is niet te verwonderen; zelfs komt het voor dat artsen zozeer onder de bekoring geraken van de wonderdokter-collega, dat zij tegen beter weten in achter zijn fanfares aanlopen. Af en toe ziet men in een beschaafd land als het onze zich een dergelijk drama afspelen.

De geestelijk en moreel geteisterde zieke weet dan geen uitkomst meer; schichtig kijkt hij ons aan en zegt dat ook de dokters het niet eens zijn en in zijn drang om het levensreddende te vinden, loopt hij in de armen van de bedrieger.

Maar niet altijd is bedrog in het spel; er zijn van die mensen, die geheel te goeder trouw hun medeburgers „goede raad” geven op medisch gebied. Zij denken niet aan geld of aan andere voordelen; zij geven zich alleen maar geen rekenschap van de onveiligheid van het terrein waarop zij zich bewegen, noch van hun eigen onkunde. Zij praten anderen maar wat na, of vertellen van de goede resultaten die deze of gene gehad heeft van bepaalde geneesmiddelen of geneeswijzen. Verantwoordelijk voor de gevolgen van hun woorden achten zij zich in geen enkel

opzicht en als men hun zou vertellen dat zij tot de grote gevaren in de samenleving moeten worden gerekend, dan zouden zij raar opkijken. En toch, wat een kwaad stichten dergelijke praatjesmakers en kletszuchtigen niet in hun naaste omgeving! Zij weten het zo goed en praten maar, doch hun woorden worden gretig ingedronken door stakkers, die misschien juist zover waren gekomen dat zij hun chronische ziekte met meer moed het hoofd gingen bieden. Dan is het geen wonder dat deze zieke het nog maar eens gaat proberen bij een kruidendokter, een gezondbidder, handoplegger, slaapster, waarzegster, magnetiseur, natuurgenezer of soortgelijke grootheid. Ook kan het zijn dat hij in de handen valt van aardstralentovenaars, die hem weten wijs te maken dat hij door deze z.g. krachten ziek is geworden en er maar tegen beschermd moet worden, om zijn gezondheid te herkrijgen: een eenvoudig en waardeloos apparaatje wordt hem te koop aangeboden voor de luttele som van ruim honderd gulden.

Men moet zich vooral niet voorstellen dat er zo hier en daar eens een enkele kwakzalver verscholen is onder de bevolking; noch het een, noch het ander is waar. Integendeel, hun aantal is groot; hoe groot is moeilijk te zeggen, daar ze — jammer genoeg — niet geregistreerd zijn. Enkele jaren geleden heeft een Rotterdamse inspecteur van politie vastgesteld dat in Rotterdam alleen reeds meer dan drie honderd kaartlegsters wonen en daarmee geld verdienen. „Verscholen” zijn zij ook niet; wanneer men bv. in Amsterdam het reusachtig grote reclamebord ziet voor een bekende magnetiseur, dan is het duidelijk dat zo iemand zijn werk niet in het verborgene verricht. De Apeldoornse eczeem-genezer stuurt alom zijn brieven rond, waarin hij vertelt van zijn „behandeling”.

„Geneeskundige raad en bijstand” mogen volgens de wet alleen door bevoegden — dat zijn uitsluitend artsen — worden verleend; hoevelen in ons land onbevoegd hetzelfde doen, *dus strafbaar zijn*, is niet te benaderen.

Kwakzalverij is geen nationaal euvel; integendeel, zij is over de hele wereld verbreid. In ons kostelijkste nationale bezit speelt ook de kwakzalverij zijn rol; men denke aan bekende schilderijtjes van Jan Steen, de markt-kwakzalver en zijn publiek voorstellende; hij trekt daar kiezen en laat de wurm zien, die hij voor de verbaasde ogen der boeren uit de wortel te voorschijn tovert, of hij treedt op als „steensnijder”, waarbij zijn olijke helper in het complot is.

In de herinnering der ouderen leven nog vele markt-kwakzalvers, die allerlei middeltjes onder de mensen brachten; een tamelijk onschuldige vorm

van het beroep, waardoor gewoonlijk alleen de beurs van de klant wat lichter werd gemaakt.

Een grote kwakzalver, die ons land tientallen jaren geleden bezocht, was Sequah; hij genas de reumatieklijders met muziek. Hij trok namelijk van stad naar stad, met een muziekcors in zijn woonwagen, en behandelde dan de zieken door een krachtige massage en een smeerseltje, waarbij de muziek diende om het krijzen der patiënten te overstemmen. Dikwijls voelden zij zich dan een tijdje veel beter en het mooiste was, als zij stokken en krukken weggooiden. Natuurlijk was het succes maar kort van duur, doch als de kater kwam was Sequah al lang weer verder getrokken.

Kwakzalverij is eigenlijk een heel moderne kunst; zij gaat steeds met haar tijd mee en, bij het lezen der couranten en tijdschriften kan men dat ook vaststellen. Als de griep heerst is er het aanbod van tientallen middeltjes, die alle onfeilbaar de griep genezen of zelfs voorkomen; als het vriest of stormt dan vertelt de adverteerder dat hij tabletjes of drankjes tegen de gevolgen van gevatte kou verkoopt; als het voorjaar nadert wordt het publiek benauwd gemaakt met dreigende voorjaarsmoeheid; „als de bladeren vallen”, zo luidt een najaarsadvertentie, beginne men met bepaalde vitamine-tabletjes te slikken en, pas op, men moet dat voortzetten de hele lieve winter door. Als er nieuwe geneesmiddelen worden toegepast, weet al gauw de fabrikant-kwakzalver dit uit te buiten en door schijngeleerde woorden het publiek te verlokken zijn fabrikaat, waarin het moderne middel verwerkt is, te kopen. Deze adverteerder laat het siberisch of het nodig is, of aan te bevelen om zijn middeltjes te slikken: *Als men maar koopt*. Dan gaan de zaken goed en dat ze goed

die kwakzalversmiddelen zijn of die dit op zich zelf niet zijn, maar die op kwakzalverachtige wijze aan de man gebracht worden: als voorbeeld kunnen genoemd worden verschillende middeltjes, geheel of gedeeltelijk bestaande uit aspirine, waarvan de geneeskrachtige werking enorm wordt overdreven en waar men zelfs besliste onwaarheden van vertelt, doch die nu veel te duur worden verkocht.

Als antwoord op de vraag: waarom bestrijdt men de kwakzalverij, diene dat de gezondheidszorg tot taak heeft de bevolking te beschermen tegen leugenachtige voorstellingen en beweringen op dit gebied. Men mag niet onverschillig staan tegenover het gebruik van kwakzalversmiddelen; ze zijn veelal schadelijk op zichzelf en bovenal ver leiden ze de zieken om genezing te verwachten, van waar deze niet komen kan. Kostbare tijd wordt zodoende verspild en het leven of de gezondheid, die te redden zouden geweest zijn bij tijdige inroeping van doktershulp, gaan nu verloren door het volgen van slechte raad en onverantwoordelijke raadgevers. Het zedelijk kwaad der kwakzalverij is daarenboven niet te onderschatten; de regelmatige herhaling van de leugen, alsof deze de waarheid is, laat nooit na funeste invloed uit te oefenen.

De lichamen, werkzaam op het gebied der volksgezondheid, zoals de A.N.V. „Het Groene Kruis”, hebben een belangrijke taak te vervullen bij de bestrijding der kwakzalverij; in het algemeen zijn de organisaties der kruisverenigingen zich dit nog lang niet voldoende bewust; ook verpleegsters en artsen zien nog niet altijd voldoende scherp de tragische gevolgen, die de verbreiding der kwakzalverij onder de bevolking na zich sleept. Wanneer wij weten dat zelfs een ziekte als de tuberculose nog altijd een winstobject van

**Zolang de kwakzalvers nog dagelijks slachtoffers maken,
kan onze vereniging niet genoeg worden gesteund
Meld U aan als lid bij de secretaris**

gaan bewijzen weer de grote en dure reclames. Zo is de ring gesloten en Sijmen (dat bent U, lezer!) betaalt.

Men vraagt wel eens waarom de kwakzalverij eigenlijk bestreden wordt; wat hindert het of de mensen hun geld wegwerpen aan waardeloze middeltjes; laat iedereen vrij om met zijn lichaam en zijn gezondheid te doen wat hij wil; daarenboven zal er ook wel wat goeds in die middelen zitten, want anders zouden ze zich niet kunnen handhaven; zo wordt nog steeds Haarlemmerolie gemaakt en verkocht, al is het gebruik daarvan lang niet onschadelijk, afgezien van de reclame, die alleen misleidend kan worden genoemd. Dit geldt echter voor tal van andere middelen,

een groot aantal kwakzalvers is, een ziekte toch waarvan de energieke bestrijding tot een ieder moet spreken, dan moge het niet verwonderen dat, ten opzichte van andere ziekten, dit kwaad nog veel intensiever werkt en nog veel meer slachtoffers maakt. Deze zaken openlijk, in volle bijzonderheden, te behandelen in hun organen en besprekingen is een der vele belangrijke opdrachten der kruisverenigingen van elke kleur. Hopelijk vatten zij deze opdracht aan en brengen haar tot een bevredigend einde.

Met toestemming overgenomen uit „Het Groene en het Witte Kruis”, orgaan van de Alg. Ned. Ver. „Het Groene Kruis”.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, *Arts te Amsterdam*, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, *Oud-Vice-President van de Rechtbank te Amsterdam*, vice-voorzitter; F. C. Reijers, *Apotheker te Purmerend*, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, *Arts te Zwolle*; Mr G. van Itallie, *Rechter te Dordrecht*; Mr P. Frima, *Directeur Rijksschool voor hogere Politie-ambtenaren te Hilversum*; Dr H. H. Funke, *Arts te Amsterdam*; Mr J. Moolenburgh, *Kantonrechter te Middelburg*; G. E. Windemuller, *Arts te Vaassen*; Dr N. A. Roozendaal, *Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage*; E. Mijnaerends, *Tandarts te Amsterdam*; H. J. A. Ter Wee, *Apotheker te Amsterdam*.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonnés: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Verkeerde reclame voor een slaapmiddel

Over de vrije verkoop van slaapmiddelen is reeds eerder het nodige gezegd, zie ons Maandblad van December 1948.

Kort geleden kwam mij een papier onder ogen, dat aangetroffen was in een kokertje slaaptabletten, genaamd *Diacid*, die men behalve in de apotheek bij de drogist kan kopen, ja zelfs direct van de fabrikant kan betrekken.

Op dat bewuste papiertje, gewikkeld om het rolletje *Diacid*-tabletje staat het volgende verhaal:

EEN VERKWIKKENDE SLAAP IS GOUD WAARD

Het valt niet te ontkennen, dat wij tegenwoordig leven in een onrustigen en moeilijken tijd, die onze krachten sloopt en veel — te veel — vergt van het zenuwgestel. Het hoofd boven water te houden kost menigeen vaak heel wat bange zorgen en inspanning, waartegen het lichaam dikwijls niet bestand is. Men ondervindt elken dag meer, hoe groot de eischen zijn, aan het leven verbonden, en de vele beslomeringen maken den mensch prikkelbaar en toch moeten wij voortgaan, omdat wij den moed niet mogen verliezen.

Om het hoofd boven water te houden, moet veel gedaan worden, wat men in een regelmatig tijd zou nalaten. Wij worden dikwijls gekweld door zenuwslopende zorgen, die het leven vergallen, de hersenen pijnigen en ons onze rust ontnemen, niet het minst in den nacht. Wanneer ons nu ook onze slaap ontroofd wordt, waardoor wij te futloos zijn, om den volgenden dag met

nieuwe moed en energie den dagelijken arbeid voort te zetten, dan zullen wij spoedig niet meer opgewassen zijn tegen de groote moeilijkheden, die het leven biedt. Om de zaken behoorlijk af te handelen, is het noodig, te kunnen beschikken over een rustigen slaap, die ons de kracht schenkt, het komende kalm onder oogen te zien. Omdat onze hersenen den ganschen dag menig probleem te verwerken krijgen, hebben zij het, evenals onze zenuwen, hard te verantwoorden. Wij mogen dus in geen geval des nachts wakker liggen. Immers, kunnen wij den slaap niet vatten, dan spookt ons alles door het hoofd en zullen wij door de vele emoties ongeschikt zijn voor de taak, die wij dagelijks moeten vervullen. Voor alles is dus noodig een rustige, diepe, gezonde slaap, die onze organen sterkt en het mogelijk maakt, dat wij flink werken en indien wij dan niet kunnen beschikken over een natuurlijken slaap, dan brengt de wetenschap hier raad en biedt den mensch hulpmiddelen, die zeker niet zijn te versmaden. Nu is het alleen maar de vraag, welk hulpmiddel men in dit geval de voorkeur geeft. En dan dienen niet uit het oog te worden verloren de factoren, welke hier een voorname rol spelen.

Allereerst moet zoo een middel onschadelijk zijn; het mag dus geen giftige bestanddeelen bevatten, die op zekere organen een schadelijke uitwerking zouden kunnen hebben. Ons fijngevoelige hart verdraagt zeer veel, maar niet alle medicamenten mogen aangewend worden. Ook moet dit middel vlug en goed werken en..... het

mag niet te hoog in prijs zijn, opdat het voor iedere beurs bereikbaar is. Wanneer nu dit preparaat aan al deze goede eischen voldoet en het is bovendien van
(Vervolg op pag. 2)

Kwakzalverij met een voedingsmiddel

Uit het Tijdschrift van de Nederlandse Vereniging tot behartiging van de belangen van suikerzieken:

SUIKERZIEKTE EN HONING

Een onzer leden ontving van een handelaar in honing te Den Haag een schrijven van de volgende inhoud, dat hij mij ter kennisname toezond:

„.... Onze ruwe honing is gecontroleerd bij de winning, opdat de bijen gedurende de wintertijd niet met suiker worden gevoed (wat wel in de winter maar niet in de tijd dat de bijen de nectar van de bloemen moeten halen moet geschieden), zodat in onze ruwe honing geen suiker voorkomt!

Om bovenstaande reden wordt onze ruwe honing door vele artsen voor suikerpatiënten toegestaan; dit hangt af van de aard (!, Red.) der ziekte, welke wij niet kunnen beoordelen, als ook van de opvatting van de betreffende arts.

In zeer veel gevallen bestellen of halen suikerpatiënten onze ruwe honing op aanraden van hun arts bij ons, daar ze dan weten dat in onze ruwe honing geen suiker voorkomt!.....”

De Medische Advies Commissie waarschuwt de leden ernstig tegen het gebruik van honing. Honing heeft een zeer hoog suikergehalte; in 100 g. honing komt niet minder dan 72 g. suiker voor! Het idee, dat honing geen suiker zou bevatten, wanneer de bijen niet met suiker bijgevoederd worden, is volkomen foutief.

(Vervolg van pag. 1)

Nederlandsch fabrikaat, dan mogen wij niet aarzelen, ons voortaan te bedienen van een hulpmiddel, dat een trouw vriend blijkt te zijn in nood.

Voor slechts enkele centen dus een vasten en rustigen slaap! Zoo had de aanhef van dit artikel moeten luiden, ware het niet, dat men dan te veel aan reclame zou denken. Het fabrikaat „Diacid” heeft geen humbug-reclame noodig; het recomandeert zich zelf, omdat dit preparaat aan de hoogste eischen voldoet. Wie eenmaal met Diacid kennis hebben gemaakt, wenssen niets anders meer, omdat zij aan den lijve hebben gevoeld, dat zij dit onschuldige middel in de toekomst moeilijk meer kunnen missen. Zij, die in hun slaap gestoord worden door droomen of anderszins, en zij vooral, die door Morpheus dikwijls worden vergeten, of zij, die tot volmaakte rust willen komen, dienen steeds de „Diacid Slaaptabletten” bij de hand te hebben, om er zoo noodig, onmiddellijk gebruik van te kunnen maken, want „Diacid” werkt in elk opzicht kalmeerend en kalmte hebben wij allen noodig.

Men moet „Diacid Slaaptabletten” niet verwisselen met door groote reclame aanbevolen „Slaap- en Zenuwtabletten”, welke niets anders bevatten dan broomkalium of broomnatrium en op den duur uitslag en een slechte maag veroorzaken. „Diacid” bevat geen Barbituurzuur!! Maar het bevat Diaethylbroom-acetylureum.

„Diacid Slaaptabletten” zijn het beste, wat de tegenwoordige wetenschap kent en het zal zeer moeilijk vallen, een ander middel te vinden, dat zich met „Diacid” kan meten. Vraagt het uw medicus!

Eischt U „Diacid Slaap- en Kalmeerende tabletten” nadrukkelijk bij apotheken en erkende drogisten. Heeft Uw apotheker of drogist de tabletten niet voorradig, dan kan hij ze bij ons of bij de officiële groothandelaren bestellen. Is er geen apotheker of drogist ter plaatse, zendt U ons dan een postwissel van f 1,— of stort U dit bedrag op onze postgirorekening 281541 en wij zenden U omgaand een buisje franco toe. Een monster ontvangt U voor 15 cent aan postzegels.

Wij zenden U omgaand onherroepelijk Uw geld terug, indien „Diacid Slaap- en Kalmeerende tabletten” niet aan Uw eischen voldoen.

De naam „DIACID” is wettig gedeponeerd.

DIACID-FABRIEK, Tolstraat 88-90, Amsterdam, Telefoon 23807, Postgiro 281541. De Diacidfabriek is een onderneming van: „DARO” PHARMA-CEUTISCHE FABRIEK.

Zeër zeker leven wij in een tijd, die veel van onze zenuwen vergt, een beste

tijd voor fabrikanten van slaapmiddelen, dat is zo! Maar dat wil helemaal niet zeggen, dat het publiek in de gelegenheid moet worden gesteld om ongelimiteerd slaapmiddelen te kopen en dat goedgeelovigen moeten worden bewerkt met reclames, die onwaar zijn en dus misplaatst.

Inderdaad, zo'n middel behoort onschadelijk te zijn, maar een onschadelijk slaapmiddel bestaat niet!

Heeft de schrijver van dat epistel wel eens nagedacht over de gevolgen van zijn onwaarachtige reclame-makerij? Blijkbaar niet of niet voldoende, want waar hij zegt „het mag niet te hoog in prijs zijn” moet hij bedenken, dat de finantiëel minder draagkrachtigen geneesmiddelen gratis kunnen bekomen op dokters voorschrift en aangezien ongeveer zeventig procent van onze bevolking ondergebracht is in de ziekenfondsen schiet een dergelijke reclame in dit opzicht al voor minstens evenveel procent haar doel voorbij.

Waar verder staat: „Voor slechts enkele centen dus een vaste en rustige slaap” was de schrijver van het pamfletje zeker in de war! Zo'n tablet kost een dubbeltje per stuk en wie de kosten van „een dubbeltje” kleineert tot „enkele centen” moet de waarde van het geld nog leren kennen.

„Het fabrikaat „Diacid” heeft geen humbug-reclame nodig”, zo luidt het een paar regels verder. Welnu, laat zo'n pamfletje dan achterwege, dan behoeven wij geen commentaar te leveren in ons maandblad!

Wat ons het meest treft, is de bewering, dat het middel „onschuldig” is, zeker als nog erbij is gezegd „dat zij (de kopers — red.) dit middel in de toekomst moeilijk meer kunnen missen.”

Vaste klanten worden door iedere handeldrijvende gaarne gezien, doch de slaapmiddelenverkoper met veel vaste klanten, die buiten de arts om een slaapmiddel regelmatig gebruiken, is een gevaar voor de volksgezondheid.

Waar fabrikante het zelfs bestaat, haar middel onschuldig te noemen, daarbij te waarschuwen tegen broomkalium of broomnatrium en met grote letters er op wijst, dat haar tabletten geen barbituurzuur bevatten met het kennelijke doel, de „onschuldigheid” te bewijzen voor het lekenpubliek rust op ons de plicht datzelfde publiek te vertellen, dat dergelijke reclames onwaar zijn en dat het geregeld gebruik van ieder slaapmiddel wel degelijk nadelig kan zijn voor de gezondheid, ook al bevat het geen barbituurzuur.

De waarheid is zo: „barbituurzuur en zijn derivaten zijn nog veel gevaarlijker dan Diacid, maar dat wil zeker niet zeggen dat Diacid onschuldig is en ongelimiteerd geslikt kan worden zonder nadelige gevolgen.”

Deze fabrikante biedt zelfs monsters aan tegen betaling in postzegels, in feite een bij de wet verboden handeling! Verdere commentaar is dan ook overbodig!

Moorse kuren

Reeds eerder hebben wij in ons Maandblad de aandacht gevestigd op het zogenaamde Nederlandse Instituut voor Diaetetiek en Biologie te Overveen. ¹⁾

Dat de heren directeuren nog steeds voortgaan met hun practijken bleek, toen ons enige tijd geleden een reclamebiljet in briefvorm werd toegestuurd door een onzer leden.

Deze reclame eindigt met het volgende schone verhaal:

„Elk dorp in Marokko telt zijn honderdjarigen — 110- en 120-jarigen zijn lang niet zeldzaam.”

EEN OPVOLGER VAN ZARO AGHA.

De Marokkaansche Methusalem.

Zaro Agha is dood, leve Sidi Hahbib ben Maati! Eigenlijk is het niet noodzakelijk hem een lang leven toe te wenschen, want hij is — in tegenstelling met Zaro Agha kan dat bewezen worden — zoo juist 177 jaar geworden. Sidi Hahbib stamt uit een oud Marokkaansch adelijk geslacht en rekt tot zijn voorvaderen den beroemden Sultan Moelay Ismael.

Sedert 150 jaar oefent hij het beroep uit van Maraboet, een wonderdokter — en zijn specialiteit is het genezen van zieken. Toen de journalist, die hem ontdekte, een foto van hem wilde maken, verdween de Maraboet en stuurde als plaatsvervanger zijn kleinkind, ook al een waardige grijsaard met een patriarchalen baard.

Gebruik ook Gij de kracht- en geneesmiddelen van Marokkaanschen bodem. U kunt gemakkelijk 15 tot 20 jaar aan Uw leven toevoegen, wanneer U een Moorsche kuur volgt in eigen huis.

In het midden latend of het lange leven van de „wonderdokter” een eigenschap is, die kenmerkend is voor hem en zijn voorvaderen (je zou haast zeggen: een familiekwaal) is het voor ons een raadsel, dat na het honderd en vijftig jaar lang uitoefenen van het beroep van Maraboet (een wonderdokter) — wiens specialiteit is het genezen van zieken! — er een Instituut moet bestaan in Overveen, dat met dezelfde methodes en middelen ons slechts vijftien tot twintig jaar belooft! Dit is niet bepaald een vooruitgang, zeker niet als men in dezelfde brief leest, dat er 36.000 „cursisten” zijn geweest, die de sprookjes van de heren

¹⁾ Zie ons Maandblad No. 5, Mei 1949.

v. d. Graaf voor ernst hebben genomen en dus het nodige biologische „oefenmateriaal” hebben opgeleverd.

Misschien kan de analyse ¹⁾ van de door het genoemde instituut geleverde „geneesmiddelen” het raadsel voor ons oplossen: het „Marokkaanse” was ver te zoeken!

Actueel

In *Vrij Nederland* van 10 September 1949 lezen we, dat op het laatstgehouden apothekerscongres onder andere gesproken is over de patentgeneesmiddelen en dat bij de besprekingen, die daar werden gevoerd, enkele wensen naar voren kwamen. Eén dezer wensen was: *bekendmaking met de samenstelling*. Dus: *weg met de geheimmiddelen* (red.).

Een ander belangrijk punt in deze zaak was: *toezicht op het adverteren* en verbod voor advertenties voor middelen tegen ziekten als tuberculose en kanker en voor advertenties, waarin woorden als „genezing” worden gebezigd.

Dit zijn, volgens het genoemde weekblad, bescheiden eisen. Het doet ons genoegen, dat in *Vrij Nederland* dat zo ronduit wordt gezegd.

Daarna zegt hetzelfde blad:

„Het probleem wordt er niet mee „opgelost. Men kan wel de samenstelling van elk middel op het etiket „aangeven — maar hoeveel kopers „worden daar wijzer door? Men kan „wel het woord „genezing” verbieden „— maar waarvoor koopt het publiek „anders geneesmiddelen dan om te..... „genezen?”

Inderdaad, het probleem is niet eenvoudig, doch, als de geheimmiddelen niet meer bestaan en de inhoud van elk geneesmiddel bekend is, wordt de taak voor deskundigen wel degelijk vereenvoudigd. Het is dan mogelijk om een hele boel overbodige middelen eenvoudig niet meer toe te passen, die niets bijzonders bevatten en die gemist kunnen worden. Waarom moeten er zoveel merken van één geneesmiddel bestaan, elk met dezelfde bestanddelen, maar elk met een andere naam? Dat vergt heel veel van het geheugen en zal op de duur aanleiding geven tot verwarring. Ook wordt het toezicht op de advertenties belangrijk vergemakkelijkt als er van een en hetzelfde middel slechts enkele overblijven van het zeer grote aantal!

De koper, die van geneesmiddelen geen verstand heeft, wordt door de samenstelling op de verpakking te drukken niet wijzer, maar wel de dokter en dat is een grote stap in de goede richting.

„VOORLICHTING” door een courant

Naar aanleiding van een artikel in het *Algemeen Handelsblad* van 9 Juli 1949

Deze zomer heeft de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst, de vakvereniging der artsen in ons land, haar honderdjarig bestaan gevierd.

Het krantenlezend publiek heeft van dit jubileum kennis kunnen nemen en wij zouden hierover verder gezwegen hebben, ware het niet, dat in een zeer veel gelezen dagblad een artikel heeft gestaan, dat de toets ener welwillende critiek in de verste verte niet kan doorstaan. Zeker niet ligt het in onze bedoeling de redactie van een dagblad met veel woorden het verwijt te maken dat de jubilerende Maatschappij er bekaaid afgekomen is — de medici zelf zouden, indien dit de bedoeling is van dit stuk, hierover slecht te spreken zijn — doch in het artikel staan zo vele onjuistheden, dat wij, anti-kwakzalvers qualitate qua opkomen tegen een wijze van voorlichten, die absoluut *naast de waarheid* is en daarom hoogst onverstandig.

Laat ik beginnen met op te merken, dat het gehele stuk een samenraapsel is van beschouwingen over de medische wetenschap van vroeger eeuwen, welke wordt vergeleken met de huidige medische kennis, maar dan op een ongelukkige wijze door het kiezen van voorbeelden, die de vergelijking tot een caricatuur maken.

Volledigheidshalve zij vermeld, dat over de oprichters der Maatschappij taal noch teken te vinden is en dat aan grote mannen, die de medische wetenschap heeft gekend, geen enkel woord is gewijd.

Even verder staat in *Vrij Nederland* een opmerking, die de spijker op de kop tikt:

„En ten slotte: een geneesmiddel kan „nóg zo deskundig zijn samengesteld „en nog zo onschuldig verpakt — „maar wie waarborgt dat het in het „goede geval wordt gebruikt wanneer „niet een arts het heeft voorgeschreven.”

Het ondeskundige publiek slikt maar al te gretig..... gooit hiermee vaak geld in de sloot en, dat is wel het voornaamste: zoekt daardoor in vele gevallen te laat de hulp van de medicus in met het hieraan verbonden risico.

Een arts behoort geneesmiddelen voor te schrijven en niet de fabrikant of de advertentie!

Wel wordt Molière's „Malade imaginaire” met de haren er bijge-

sleept en de aandacht gevestigd op de machteloosheid der geneesheren der zeventiende eeuw, die met Molière's ingebeelde zieken geen raad wisten. Alsof dat een schande is!

Daarna volgt een optimistisch geluid: „dagelijks worden nieuwe vindingen bekend gemaakt, die ons (twintigste eeuwers) voor ziekte moeten vrijwaren”.

Laat ons dit tot grote dankbaarheid stemmen en geen reden zijn ons op de borst te slaan en minachtend neer te zien op de medicus ten tijde van Lodewijk de Veertiende, geachte schrijver in het *Handelsblad*. Dergelijke verwaandheid is alleen maar dom, onredelijk en bovendien bergt zij nog het gevaar in zich, dat wij aan die verwaandheid zelve zouden overlijden!

Onze dagblad-medicus-historicus beweert verder, dat de populair-wetenschappelijke voorlichting wel ten goede heeft gewerkt en hij waagt het deze te vergelijken met de zeventiende- en achttiende-eeuwse voorlichting, maar hij komt dan terecht bij de hofdames en hofheren, die adlerlaten en purgeren *misbruikten* als tijdverdrijf, dus beschouwden als een soort vermaak.

In vroeger tijden was de uitoefening der geneeskunde evenmin een tijdverdrijf als in onze dagen. Die hofkliek was een stelletje *kwakzalvers*, de geneesheren hadden wel wat anders te doen. Maar waarom moeten deze kwakzalverende leden der hoven uit het graf worden gehaald en als voorbeeld worden gesteld van de geneeskundigen uit lang vervlogen tijden?

En heeft de schrijver van het courantenartikel er niet over nagedacht, dat populair-wetenschappelijke voorlichting, hoe goed ook bedoeld, wel eens minder prettige gevolgen heeft gehad, ja zelfs in onze dagen?

Niet alleen ten tijde der Franse Lodewijken, doch in alle tijden heeft men „mode-ziekten” gekend, aan welke de toenmalige hovelingen veel leden. Als men de krant leest moet men wel tot de conclusie komen, dat een groot deel van ons volk lijdt aan corpulentie en vitaminegebrek als gevolg van die „voorlichting” in advertenties voor geneesmiddelen in populair-wetenschappelijke trant!

Lezen we het artikel verder, dan wordt zelfs niet eens het decorum verwisseld, wij blijven in de sfeer van de hoven en maken kennis met de hofartsen en lijfartsen der koningen, die de „gewone man” te onbelangrijk vonden om te genezen. Weer zo'n raar voorbeeld, alsof er nooit geneesheren bestonden, die hun kunde toepasten op

minder doorluchtige personen, maar dan met de inzet van hun volle persoon hun beste krachten gaven voor het welzijn hunner patiënten.

Boerhaave heeft behalve Koningen ook „gewone” mensen genezen, anders had hij het niet zover in de geneeskunst gebracht!

Als er in de courant staat (en dat zien we in het artikel!) dat onoordeelkundig gebruik van allerlei kruiden en het maar raak trekken van tanden en kiezen slechts voortduurden tot het begin der negentiende eeuw, dan wrijven we onze ogen uit van verbazing en die verbazing gaat over in verontwaardiging als wij bovendien nog lezen, dat kwakzalvers nauwelijks meer bestaan.

Ja, die hofdames zijn dood en het aderlaten is in onbruik geraakt (dat wil zeggen het lichamelijk aderlaten). Maar het purgeren is nog steeds gebruikelijk, al is dit eerder tot het dienen van de slanke lijn dan uit vermaak.

Tegenwoordig kent men nog steeds de „kruidendokters” en dito dames, dat kunnen we al weten door met de tram een ritje door onze hoofdstad te maken. Er zijn zelfs warenhuizen vol met die kruiden! En de gedachte dat de kwakzalverij bezig is een natuurlijke dood te sterven is wel het top-punt! Bestaan er dan geen lieden als Smit met zijn t.b.c.-middel, Klaas Ursem met de fistelpot, die al heel oud is. Woont er in Apeldoorn geen Leugemors en wemelt het niet in ons land en daar buiten van piskijkers, wondergenezers, geneesmiddelenfabriekjes en allerlei andere soorten kwakzalvers? Zien we niet dagelijks annonces van „tanden- en kiezentrekkers”? Neen, redactie van *Het Handelsblad*, er wa-

Historisch!

Kortgeleden kwam ons het volgende ter ore:

Aangelokt door de fraaie beloften van een zogenaamd *Tandheelkundig Instituut* liet een patiënt zich aldaar behandelen. Dat wil zeggen: liet alle tanden en kiezen trekken om naderhand in het bezit te komen van een kunstgebit „van zeer uitzonderlijke kwaliteiten”.

Niet lang na de operatie kreeg de patiënt hevige pijn in de kaak, zo hevig, dat eindelijk de tandarts geraadpleegd werd, die constateerde, dat bij het trekken *een stuk kaak was meegetrokken!*

Toen de patiënt dit vernam, zeide hij: „dat kan, want ik zag, dat drie kiezen tegelijk in de tang zaten.” Zijn vertrouwen in de kunde van de aan dat Instituut verbonden medewerkers was natuurlijk verdwenen, maar wij vragen ons af: „wie zal het volgende slachtoffer zijn?”

ren vroeger geneesheren en kwakzalvers en dat is vandaag nog het geval. Beide categoriën hebben zich aangepast aan de tijd, de ware geneesheren tot heil van het volk, de kwakzalvers tot onheil en wij moeten deze, elkaar tegenstrijdige groepen scherp van elkaar onderscheiden. Daar, waar het verre van eenvoudig is om kwakzalverij te herkennen zullen artikelen in de dagbladen van het soort als wij te lezen kregen, het volk op een dwaalspoor brengen. Dergelijke „voorlichting” is gevaarlijker dan helemaal geen voorlichting.

Wien de schoen past, hij trekke hem aan! R.

Kunstgebitten

Reclame, huis aan huis, als volgt:

„De prijzen van Kunstgebitten waren „de laatste jaren ver boven de financiële draagkracht der grote massa. „Rekening houdende met het grote „aantal Amsterdammers, dat door ons „behandeld wil worden, hebben wij „gemeend dit voor velen ook financieel „mogelijk te maken en werd door ons „thans een aan deze tijd aanpassende „prijs vastgesteld. Onze gebitten worden uitsluitend vervaardigd van door „de regering geïmporteerde, geijkte „kwaliteitsmaterialen, waarop jaren „lange garantie wordt verstrekt. De „behandeling geschiedt volgens Amerikaanse methode, absoluut pijnloos, „door de tandarts — zonder pijnlijke „injecties —. Direct na het pijnloos „trekken wordt het noodgebit geplaatst, „zodat de mond niet invalt. — „Overzetten van slecht passend gebit „in vederlicht plastic, in 6 uur gereed. „Reparaties klaar terwijl U wacht.

Marsil

Nog steeds verschijnen advertenties voor *Marsil*. Na de gewone soort, in blauwe doosjes is naderhand een nieuwe soort bonbons verschenen, die in een rose verpakking worden verkocht.

Deze „rose Marsil” bevat onder meer:

Kolokwint, een scherp laxans!

Kolokwint komt voor op de zogenaamde *U.A.-lijst*, dat is een lijst met stoffen, die alleen de apotheker mag afleveren.

Men zij dus gewaarschuwd!

„Voor de tegenwoordig zo veel voorkomende kleine beurzen is een aantrekkelijk betalingssysteem ingesteld.

„Bij een bezoek aan onze inrichting, „dagelijks van 9—6 uur, ook 's avonds „van 7—9 uur en Zaterdag van 9—5 „uur, krijgt U vrijblijvend alle gewenste „inlichtingen.

„Westermarkt 6, Amsterdam.”

Voor een kunstgebit is het enig goede adres: de *tandarts*, die even goed een gemakkelijk betalingssysteem wil geven en pijnloos trekt. Hij is met de Amerikaanse methode op de hoogte. Aan de Westermarkt kent men ook Amerikaanse methodes, maar die betreffen meer de reclame-makerij!

Neem geen enkel risico en vertrouw niet op een dergelijke behandeling alleen toe aan een deskundige!

De weg terug?

Een dezer dagen viel mijn oog op een advertentie voor een middel tegen zwangerschapsbraken en zee-, lucht- en wagenziekte, dat onder andere bevat: *Acetanilide*, een verbinding van welke de schadelijke nevenwerkingen maar al te goed bekend zijn en daarom in de officiële geneeskunde practisch niet meer toegepast wordt.

Het is daarom wel wonderlijk, dat — ofschoon er genoeg middelen tegen boven aangehaalde lichamelijke afwijkingen op de markt zijn — er een „nieuw” verschijnt, waarin een *obsoleet* en gevaarlijk middel is verwerkt!

Of de huidige medicus nog prijs stelt op een dergelijk middel moge een vraag zijn, voor de verkoop zonder recept is het echter *ongeschikt*.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, Oud-Vice-President van de Rechtbank te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, Apotheker te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, Arts te Zwolle; Mr G. van Itallie, Rechter te Dordrecht; Mr P. Frima, Directeur Rijksschool voor hogere Politie-ambtenaren te Hilversum; Dr H. H. Funke, Arts te Amsterdam; Mr J. Moolenburgh, Kantonrechter te Middelburg; G. E. Windemuller, Arts te Vaassen; Dr N. A. Roozendaal, Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, Apotheker te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,-
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,-
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6-8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

SEDANTINE

Een nieuwe aanval op de goedgelovigheid

Lachende vrouwenkopjes duiken weer eens op in enkele grote advertenties in de dagbladen; naast het lachende, vrolijke meisje een andere met min of meer verwrongen gelaatstrekken.

De bedoeling is duidelijk: vóór het gebruik van het middeltje dat de advertentie aan de man (i.c.: aan de vrouw) wil brengen is ze er maar ellendig aan toe, doch ná het gebruik is alle leed geleden en kan ze weer lachen!

En dat alles te bereiken door het gebruik van „de nieuwe medische uitvinding”, sedantine genaamd. Deze naam, een woordmerk, betekent in het Nederlands: verzachtend middel.

Voor de werkende vrouw zou het een uitkomst zijn, als men de advertentie mocht geloven. In de eerste plaats echter suggereert de advertentie aan alle, nog niet oude, vrouwen dat zij allemaal, of bijkans allemaal, elke maand onduidelbare pijnen doortaan bij de menstruatie. Dat is voor iedere weldenkende vrouw al belachelijk; het grote gros draagt dan ook dit maandelijks verschijnsel rustig en zonder zich er druk over te maken. De geestvergiftigende annonce's zijn er op uit de normale geestkracht te ondermijnen en gezonde vrouwen tot zieken te degraderen. De normale vrouw mag dan af en toe wat last ondervinden, zolang zij het hoofd koel houdt en zich niet van de wijs laat brengen, is dat alles best te dragen zonder het slikken van dubieuze middeltjes, ook zonder nieuwe medische vindingen. En als het eens wat erg wordt, dan weet de dokter heus wel raad.

Laat ik U echter gerust mogen stellen, dames; aan dit kwakzalversmiddel is, zoals gewoonlijk bij dergelijke zaken, niets nieuws en niets van een medische vinding te ontdekken.

De samenstelling van het, nu sedantine genaamde, middeltje is eenvoudig en bekend genoeg. Als pijnstillende chemicaliën bevat het *pyramidon* en *phenacetine*, welk laatste ook wel „Kalmine” genoemd wordt, zodat het nieuwe woord wel een vertaling daarvan schijnt te zijn. Phenacetine is geen onschuldig preparaat, het is wel niet zo giftig als het verwante acetanilide (waarover in dit blad meer dan eens geschreven is), maar toch zijn er bij personen die het gebruikt hadden in betrekkelijk kleine hoeveelheid, reeds ernstige vergiftigingsverschijnselen waargenomen. Bij grotere hoeveelheid volgde zelfs de dood (waarvoor toch niet meer dan 2 gram nodig was). Uit de literatuur haal ik nog de waarschuwing aan: *Voorzichtig bij zwakke, menstruerende vrouwen* en ik lees dat het nu juist tegen de periodieke pijnen wordt aanbevolen. Een mooie raad en een betrouwbare raadgever, dat moet ik zeggen!

„Het gebruik van dit en dergelijke middelen zonder geneeskundig voorschrift tegenaan!” Zo luidt de raad van het Pharmacotherapeutisch Vademecum van Pinkhof en Van der Wieden.

Over het andere middeltje kunnen wij kort zijn; het heet *pyramidon* en is reeds zo dikwijls in ons Maandblad als een voor gebruik door leken ondeugdelijk middel gebrandmerkt, dat ik het nu hierbij laten kan. Twee middelen,

Officiël

NIEUWE LEDEN:

M. H. J. van Gerven, apotheker, Amsterdam.

VERGADERING

van het
ALGEMEEN BESTUUR
op Zaterdag 26 Nov. 1949
om 1.30 uur

in American Hotel, Leidseplein te A'dam

AGENDA:

- Opening
- Notulen
- Bespreking van eventuele wettelijke maatregelen.
- Mededelingen.
- Wat verder ter tafel komt.
- Rondvraag.
- Sluiting

gevolgd door

ALGEMENE LEDENVERGADERING om 3 uur.

AGENDA:

- Opening
- Notulen
- Voorstel herziening statuten
- Verkiezing Bestuursleden
- Benoeming Kascommissie
- Jaarverslagen
- Bespreking van middelen, die tot het bereiken van het doel der Vereniging kunnen bijdragen
- Rondvraag
- Sluiting.

waarvan het niet te verdedigen is ze zomaar voor een ieder verkrijgbaar te stellen. Dat hiervoor in allerlei drogisterijen reclamepapieren hangen, dat hiervoor in onze verantwoordelijke pers dure advertenties staan..... wat zal ik daar meer van zeggen dan dat het *bedroevend* is?

Na de eerste grote annonce, die ik in het Algemeen Handelsblad van 26 Sept. aantrof, heb ik de volgende dag geschreven aan de Directie van dat dagblad. Mijn brief was een ernstig woord van protest dat een dergelijke advertentie geplaatst werd.

Het *nieuwe* middel — Pijnen verdwijnen *als bij toverslag* — Een opzienbarende *vinding* — het middel *neemt de oorzaak weg* — *Volkomen onschadelijk* — *reconstructie van het wezen der pijn* — *gegarandeerd* onschadelijk (*wie* garandeert dit?) dit alles had de Directie tot afwijzen moeten leiden. Echter uit het antwoord bleek dat men, zoals ik had verwacht, zeilde op het kompas van de „Keuringsraad”, die aan deze advertentie het stempel „geen bezwaar” had verleend.

Gezien het bovenstaande is het wel duidelijk dat de beslissingen van de Keuringsraad niet altijd gelukkig zijn.

Men is dus nu gewaarschuwd en ik kan vrouwen, die ernstige bezwaren bij de menstruatie ondervinden, slechts aanraden hun dokter om raad te vragen.

BRENKMAN.

Nadat dit reeds gedrukt was, kreeg ik een mooi gekleurd vouwblad in handen over *Sedantine*. Het was *geadresseerd aan een apotheker*:

„U bewijst Uw cliënten een dienst!” Zo staat er te lezen en verder: „Vertel Uw cliënten dat het onnodig is om menstruatiepijnen stilzwijgend te aanvaarden, nu *Sedantine* het nieuwe, volmaakt onschadelijke middel, die periodieke pijnen onmiddellijk verdrijft.”

Stelt U, waarde lezers, zich de situatie toch vooral goed voor: Uw apotheker, die daar zomaar raad — *geneeskundige raad* — gaat uitdelen in zijn apotheek; en dan nog wel een raad, waarvan hij als apotheker weet dat deze berust op leugen en bedrog!

Apothekers hebben wel wat anders te doen, dan zich voor het karretje van de *Sedantine*-fabrikant te laten spannen. Zij weten maar al te goed dat dergelijke lieden niets liever zouden willen dan de hele apothekersstand naar beneden halen en ze te brengen op het niveau van handlangers bij de verkoop van kwakzalversmiddelen. Maar, gelukkig, daar staat de Nederlandse apotheker met zijn wetenschappelijke opleiding nog ver vandaan.

Dat sommigen toch zwichten voor

Ongehoord!

Een kapper, die *een half jaar* gestudeerd heeft en daardoor veel verstand meent te hebben van haarziekten, plaatste de volgende advertentie:

practijk uit zonder daartoe bevoegd te zijn, heeft dus geen recht om dit te doen en handelt in strijd met de wet. Hij heeft zelfs de brutaliteit om zijn

HET NED. GENOOTSCHAP VOOR HAARHYGIËNE

(Aangesl. bij de Bond van Natuurgeneeskundige inrichtingen onder leiding van Artsen)
maakt bekend dat:

Frits Fröling, Kapper,

Medisch Gediplomeerd Haarspecialist
Vermaningstraat 425 — Berlikum

elke Maandag zitting heeft van 7 tot 9 uur of na afspraak (ook voor Dames) voor alle voorkomende haarziekten en haaruitval

Het bleek, dat genoemde kapper in de waan is alle haarziekten en haaruitval *zonder medisch toezicht* te mogen genezen.

Hij past *hoogtezon-therapie* toe en zelfs *hormonale therapie*.

Ziekten van het haar zijn even goed ziekten als die andere. Die mogen alleen behandeld worden door de arts.

Deze kapper oefent geneeskundige

kwakzalverspractijk openlijk in de krant bekend te maken.

De advertentie wijst er wel op, dat zo'n kappers-practijk met een medisch tintje (lees: kwakzalverspractijk) geen windeieren opbrengt voor de kwak.

Sterkwerkende stoffen, tot welke *vele hormonen* te rekenen zijn, behoren niet door leken toegepast te worden op gezag van een kapper. Alleen de arts mag deze voorschrijven! *Men zij gewaarschuwd!*

de verleiding is misschien de schuld van verkeerde toestanden, maar zegt voor de algemeenheid niets.

Dan wordt de apothekers nog op het hart gedrukt toch direct te bestellen omdat ze anders wel eens niet spoedig genoeg bevoorraad zouden kunnen zijn.

Ja, dat zou jammer wezen!

„Het is uw eigen belang en neen-verkopen is uitgesloten.”

Daarnaast staat een — ik zou zeggen: **ERELIJST** van de bladen waarin de fabrikant zijn advertentie plaatst en die dus aan de verspreiding dezer campagne meewerken. (Zoals we boven zagen: met goedkeuring van de Keuringsraad!) Deze kranten hebben tezamen — zo lezen wij verder — een oplage van 2.483.000 nummers, en dan komen er nog 730.000 damesbladen bij.

Het middelje onder zijn nieuw bedachte naam komt dus wel onder genoeg ogen.

En wat een prachtige verspilling van geld en energie; het gaat Nederland maar goed en de huishoudbeurs blijkt wel rekbaar te zijn.

Wat kost nu dat succesmiddel? 88 cent per doosje van 8 pilletjes; de apotheker betaalt er maar 52 cent voor, dus zou voor zijn advies 36 cent uitbetaald krijgen.

„Overtuigd als wij zijn hoezeer bekendheid doet verkopen, starten wij binnenkort met een inslaande advertentie-campagne in nagenoeg alle Nederlandse bladen, die de vraag in Uw zaak naar *Sedantine* al direct zal stimuleren.”

Prachtig zal het de fabrikant gaan... tenzij noch het publiek, noch de verkopers zwichten voor deze, zo overduidelijke, aanval op hun beurs, resp. geweten.

Waarom, zo vraag ik mij af, is er één vrouw, die werkelijk last heeft, bereid om voor zulk een doosje pillen bijna een gulden uit haar zak neer te leggen terwijl toch bijkans een ieder zonder kosten raad kan vragen bij de huisdokter en, zo *nodig*, ook zonder kosten een recept kan krijgen en het voor haar noodzakelijke geneesmiddel?

Maar dan is dat geen *Sedantine*, daar sta ik U voor in.

Als het U daarom nu toch nog te doen is, volg dan de raad op van hen, die in hun *advertentiecampagne* speculeren op Uw beurs en op die van uw mede-goed-gelovenden.

B.

DE FABRIKANT VAN SEDANTINE IS DEZELFDE ALS DIE VAN DE MARSIL-BONBONS.

RED.

De gevolgen van kwakzalverspraktijken!

In het tijdschrift van de Nederlandse Vereniging tot behartiging van de belangen van Suikerzieken, No. 5 September 1949 lezen wij het volgende, treurige verhaal:

Naar aanleiding van een verzoek aan onze leden in het vorige nummer van ons blad, tot het uitknippen en opzenden van artikelen uit dag- en weekbladen, die betrekking hebben op suikerziekte, ontvingen wij een uitknipsel uit de Schweizer Illustrierte Zeitung, hetwelk wij hieronder in vertaling laten volgen:

DE WONDERMIDDELEN VAN EDUARD GESTER OF HET KWAKZALVERSPROCES VAN TRACHSELWALD (ZWITSERLAND).

Een aanklacht door drie medici!

Wij willen ons niet inlaten met de voorgeschiedenis van de 40-jarige „Berner Wonderdokter”, Eduard Samuel Gerster, en ook zijn welgevulde strafregister niet nader bekijken, doch meteen teruggaan tot het jaar 1946, toen deze rusteloze, ziekelijk eierzuchtige man een meer dan 700 pagina's omvattend „Doktersboek” met de veelbelovende titel „De weg naar de Gezondheid” in handen kreeg.

Dit pseudo medisch-wetenschappelijke Vademecum werd door hem grondig bestudeerd, doch dat hij zich toen meteen geroepen voelde, zich voor dokter uit te geven, moest natuurlijk wel catastrophale gevolgen hebben.

In de jaren 1946 en 1947 komen wij deze bedrieger niet alleen tegen in talrijke boerenkamers in het vaderland van Jeremias Gotthelf (romanfiguur, Red.), doch ook in verschillende dorpjes in de omgeving van Bern.

Met uitzondering van tuberculose en kanker was er geen ziekte, die deze geleerde „Berner Wonderdokter” zich niet in staat achtte, te „behandelen”.

Of het nu ook ging om open benen, reumatiek, chronische catarrh, ischias, jicht, spataderen, maagzweren, lever-, nier- of darmstoornissen of zelfs haaruitval, Eduard Gester had steeds één geneesmiddel: de z.g. „Hegra-geneeskrachtige aarde”, dat, samen met homöopatische druppels, aftreksels van kruiden of zalfjes toegediend, volgens zijn zeggen, werkzaam was tegen alles, maar dan ook tegen alles, en dat nog wel binnen een record-tijd, die contractueel vastgelegd werd!

Eind 1947 moest, wel haast onafwendbaar, de noodlottige ommekeer volgen in deze — tot dusverre meer tragi-komische — kwakzalvers-loopbaan.

Twee patiënten, die beiden zwaar suikerziek waren — doch volgens medische prognose nog lange tijd te leven hadden — werden ten gevolge van zijn ingrijpen binnen nauwelijks vier dagen om het leven gebracht!

Modderwater als vervangingsmiddel voor Insuline!

Wanneer de door hun behandelend geneesheer voorgeschreven Insuline therapie maar regelmatig toegepast werd, waren deze beide personen in staat hun dagelijkse bezigheden normaal te verrichten.

Eduard Gester „ontdekte” echter in plaats van Insuline een nieuwe „geneesmethode” en, nadat de dwaze inhoud van hoofdstuk 31 van zijn „Doktersboek” hem openbaarde dat voor de behandeling van suikerzieken een „toevoer van contactsubstanties” met hun „katalytische werking” door „geneeskrachtige aarde” mogelijk was, schreef hij Paul Hirschbrunner (op de vooravond van Kerstmis 1947) modderwater voor en verbood hij hem, verdere insuline-injecties te nemen.

De toestand van de patiënt werd onmiddellijk slechter en de volgende Maandagavond overleed de ongelukkige na zijn overbrenging naar het provinciale ziekenhuis Summiswald.

Wanneer er een injectie gegeven moet worden, doe ik dat zelf!

Dat was nog niet genoeg! Op 22 Februari 1948 — dus nauwelijks 2 maanden na het overlijden van Paul Hirschbrunner — begon hij ook bij Mevrouw Minder met het „Hegra-vervangingsmiddel” van Insuline; de toestand van de patiënte ging eveneens snel achteruit en nadat men Gerster telefonisch uit Bern ontboden had en kennis genomen had van zijn uit de lucht gegrepen conclusie „dat het bloedsuikergehalte slechts 280 % (!! - Red.) bedroeg, hetgeen niet verontrustend was”, ging hij verder met het toedienen van zijn modderwatertje.

Toen de zieke echter zienderogen achteruit ging, sloeg hem de angst om het hart en zeide hij tot haar verontuste verzorgsters: „Als er een injectie gegeven moet worden, doe ik dat zelf”.

Nadat hij meerdere malen tevergeefs

geprobeerd had, een insuline-injectie toe te dienen, moest de reeds met de dood worstelende patiënte — met inspanning van haar laatste krachten — zelf de naald in de huid steken!!

Toen men de dokter er bij gehaald had, was Gester verdwenen, doch niet dan na eerst alle sporen van zijn werkzaamheid weggeruimd te hebben. Nauwelijks twee uur nadat Mevrouw Minder overgebracht was naar het provinciale ziekenhuis Summiswald stierf ook zij.

De berechting van de pseudo-medicus Eduard Gerster leverde 18 maanden gevangenisstraf op wegens het veroorzaken van dood door schuld; een zwaardere straf kon van rechtswege niet geëist worden omdat de beklagenswaardige slachtoffers zelf accoord gegaan waren met de behandelingswijze.

Onze lezers zullen zelf in staat zijn, met hun gezonde verstand commentaar te leveren op deze noodlottige kwakzalvers-episode uit onze dagen.

Vert. HT.

Wij willen niet nalaten, de Redactie van de Schweizer Illustrierte Zeitung dank te brengen voor haar toestemming tot het overnemen van dit artikel.

Redactie Tijdschr. van de N.V.S.

Naschrift: dezelfde Vereniging voor suikerzieken heeft ons onlangs medegedeeld, dat ook in ons land kwakzalvers zich vergriepen aan suikerpatiënten. Niet altijd hebben de handelingen der kwakzalvers de dood van de patiënt tot gevolg, soms blijft het bij zwaar lichamelijk letsel, maar minder is het gevaar nooit! Daar waar de overheid zelf sociale wetten uitvaardigt, die de volksgezondheid in ons land moeten bevorderen, wetten, welke uitvoering schatten gelds kost, moet diezelfde overheid er nauwlettend op toezien, dat kwakzalvers, die handelen uit winstbegier, niet langer de kans krijgen hun dood- en verderf zaaierende practijken uit te oefenen.

Onze Vereniging is te allen tijde bereid tot het geven van voorlichting en aldus mede te werken aan het grote doel: de bevordering van de gezondheidstoestand van het Nederlandse volk.

Stort f 5,— op giro 32237 ten name Ver. tegen de Kwakzalverij. U ontvangt dan alle nummers over 1950.

Van der Wijk's kruidkundig laboratorium

Zo nu en dan ontvangen wij een courant, van respectabele omvang, rondgestuurd door van der Wijk, vroeger gewoond hebbende te Stadskanaal, doch tegenwoordig te Apeldoorn, Orderparkweg 91.

Die courant begint nog steeds met dezelfde aanhef: „Manden met brieven komen dagelijks binnen bij van der Wijk's kruidkundig laboratorium”.

En nog steeds staan er portretten in, met dankbetuigingen er onder, van mensen, die „getuigen van de wonderbare kracht die van onze geneesmiddelen uitgaat”.

Van der Wijk gebruikt zelfs in zijn blad de volgende uitdrukkingen: „Wist U dat wij Uw aambeien volkomen radicaal genezen. Prijs f 10,—”.

Op de achterpagina vinden we: „hoe wilt U leven zonder zenuwen? Gebruikt dan onze speciale versterkingspraeparaten!”

Hij belooft U genezing, kracht en levenslust en zelfs 15—25 jaar langer leven.

Om te laten zien dat alles echt is staat er zowaar:

„Al onze geneesmiddelen staan onder controle van een apotheker-ass.”

Alsof een apothekers-assistent de zuiverheid en de deugdelijkheid van een geneesmiddel kan beoordelen!

Trouwens een apothekers-assistent mag alleen de artsreijbereidkunde uitoefenen onder toezicht van een apotheker en een behoorlijk assistent treedt niet in dienst van instellingen zoals het „laboratorium van Van der Wijk”.

Nee, van der Wijk, dat is helemaal mis.

Degene die wondergenezingen kan verrichten en de medische wetenschap van zijn tijd ver vooruit is heeft dit niet op zo'n wijze, door middel van een blad, bekend te maken. Dergelijke genezingen getuigen immers voor zichzelf!

Van der Wijk is niets anders dan een aartskwakzalver, die propaganda maakt voor zijn voordelig zaakje en daarbij de „wondergenezer” uithangt, die het beter weet dan alle dokters. Zijn „patiënten” misbruikt hij als reclame-object, ondanks zijn belofte tot geheimhouding, mits zij natuurlijk verbetering in hun toestand hebben bespeurd. Over mislukkingen wordt met geen woord gerept en dat is erg jammer, want daardoor wordt de opgeschroefde reclame en propaganda tot een halve waarheid, erger dan een leugen.

De controle van zijn „geneesmiddelen” door een apothekers-assistent is

Quo Vadis?

Het Handelsblad van 24 September 1949 heeft de volgende advertentie in zijn kolommen opgenomen:

„Het alleen vervaardigingsrecht
„van een nieuw, opzienbarend, geneeskundig beproefd, volkomen onschadelijk, niet-vergiftig en hormonen vrij

„VERSTERKINGSMIDDEL,

„waarvan de werking voor elk voorkomend geval, voor beide „geslachten en zonder onderscheid van leeftijd tot vijf en zestig jaar, gegarandeerd wordt, is direct te verkrijgen, voor alle „landen der aarde, *uitgezonderd Duitsland*, voor de prijs van „D M 500.000, met eventueel een klein aandeel in de winst. „Aanb. zo mogelijk *in het Duits* — te richten aan de uitvinder, „Karl Fischer, Nürnberg 4, Postfach 9, Duitsland.”

Vijf jaren lang hebben wij ondervonden, wat het zeggen wil als de Duitsers „vergulde pillen” te slikken geven. Nog geen vijf jaren na de bevrijding lezen we een advertentie voor een Duits, *volkomen onschadelijk, niet-giftig* versterkingsmiddel, voor de goeie gek, die de onzin in de annonce gelooft.

In alle landen kan men er van profiteren, behalve in Duitsland zelf!

Waar de Duitser zijn „pracht-tonicum” liever verkoopt om andere volken „aan te sterken” dan het zelf te gebruiken is commentaar totaal overbodig.

Quo vadis, waar gaat Gij heen, Nederlands dagblad? Moeten de Duitsers geld opstrijken ten koste van ons Volk en verleent Gij aan zulk een zaak Uwe medewerking?

Laten die Duitsers, die onze Volksgeest vijf jaren lang hebben vergiftigd met vergulde pillen hun waardeloze rommel maar zelf slikken. Wij hebben daaraan geen behoefte!

te vergelijken met het beschutting zoeken tegen de regen onder een lekkend dak en de manier, om een waardeloze controle voor een serieuze en deskundige te laten doorgaan getuigt van een mentaliteit, die ver beneden peil is.

Weet de heer van der Wijk wel, dat hij, door zich uit te geven in het openbaar voor genezer een strafbare handeling pleegt?

Wij zijn benieuwd te vernemen wanneer dergelijke aartskwakzalvers als deze man de uitoefening van hun verfoeilijk bedrijf onmogelijk wordt gemaakt door de justitie, terwille van de volksgezondheid!

Ver. tegen de Kwakzalverij.
Lidmaatschap of Abonnement
kosten f 5,— per jaar
Giro 32237 t/n. der Vereniging.

Uit het Algemeen Handelsblad van
13 Mei 1949

MAGNETISEUR VOOR DE RECHTER

Een magnetiseur te Heemstede, die door de kantonrechter te Haarlem was veroordeeld tot f 250 boete wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, was in beroep gegaan en stond gisteren voor de rechtbank terecht. Het bleek, dat hij in 1948 ongeveer 2000 personen heeft behandeld of laten behandelen. Enkele getuigen kwamen van het succes der behandeling getuigen.

Het O.M. achtte in elk geval overtreding bewezen en eiste twee boetes van f 300.

Eigenlijk behoort ieder kwakzalver voor de rechter terecht te staan.

Wij begrijpen de grenzeloze brutaliteit niet: ondanks „behandeling” van 2000 personen waarvoor een lichte boete, gaat de onbevoegde nog in hoger beroep!

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, Oud-Vice-President van de Rechtbank te Amsterdam, vice-voorzitter; F. C. Reijers, Apotheker te Purmerend, secretaris-penningmeester en redacteur; mej. E. H. Hengeveld, Arts te Zwolle; Mr G. van Itallie, Rechter te Dordrecht; Mr P. Frima, Directeur Rijkschool voor hogere Politie-ambtenaren te Hilversum; Dr H. H. Funke, Arts te Amsterdam; Mr J. Moolenburgh, Kantonrechter te Middelburg; G. E. Windemuller, Arts te Vaassen; Dr N. A. Roozendaal, Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage; E. Mijnarends, Tandarts te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, Apotheker te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging . . . f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Het Lidmaatschap onzer Vereniging

Officiëel

Het heeft mij al zo dikwijls getroffen dat ik tegenwoordig maar zo hoogst zelden mensen spreek, die met een zekere voldoening vertellen dat zij lid zijn, dat zij al jaren lid zijn of dat zij zich hebben opgegeven als lid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

Het overkomt mij ook bijkans nooit, dat ik zulk een verklaring hoor, in verband met het lidmaatschap van de A.N.W.B. of een andere grote organisatie van algemeen nut.

Vroeger was dat anders. Ook jongeren waren trots op zulk een lidmaatschap en het kwam nogal vaak voor dat je als dokter, collega's ontmoette en dat dan al gauw het gesprek kwam op de bestrijding van de kwakzalverij, naast b.v.b. het werk der Kruisvereniging of van de tuberculosebestrijding. Dat hoorde nu zo eenmaal bij een goed staatsburgerschap en men was verheugd zelf zijn steentje te kunnen bijdragen en — wat onze vereniging betreft — men kon dan telkens wat vertellen of laten lezen uit het Maandblad, dat gretig oren vond.

Daar moet je nu eens om komen! Zeker er zijn altijd nog verscheidene leden onder de artsen, ook onder de apothekers en zelfs wel onder hen die de volksgezondheid voorstaan, doch niet beoefenen.

Maar hoeveel zijn het er nu wel, in

een land met bijkans 10 miljoen inwoners!

Niet dat er nog niet velen zijn, die zich wel interesseren voor de zaak; maar het mag geen moeite kosten, laat staan: geld. Deze mensen schijnen wel het idee te hebben dat er een klein groepje kwakzalverij-bestrijders bestaat, die er misschien niet voor betaald worden maar die zeker voldoende genoeg beleven aan hun werk in dezen, zodat ze de onkosten zelf maar moeten dragen. Deze strijd steunen met enkele guldens per jaar? Neen, dat is te gek om los te lopen.

Ik zal dus volstaan deze lieden de gelegenheid te geven ons maandblad te lezen.

Maar tot al die andere Nederlanders wend ik mij:

Kom, mannen en vrouwen, help eens een handje; steun de strijd tegen de kwakzalverij, die U en Uw gezinnen en ook Uw kinderen belaagt. Sluit U aan bij onze gelederen; zendt f 5,— per giro aan de penningmeester der Ver. t. d. Kwakzalverij onder No. 32237 te Amsterdam. U ontvangt dan de laatste nummers van de lopende jaargang en die van 1950.

Brenkman.

NIEUWE LEDEN:

E. A. L. M. Verbeek, arts te Hoensbroek.

DE SPHINX

In het Ned. T. v. Geneeskunde waarschuwt Prof. Vogelenzang, de directeur van het Rijks Inst. v. Pharmacotherapie, onderz., tegen de geneesmiddelen van Van Leeuwen, de man van de fabriek „de Sphynx”, vroeger te Bilthoven, nu te Soest.

Tegen een groot aantal, ook zeer ernstige, ziekten zouden de middeltjes — die als injecties worden verkocht — afdoende helpen.

Men probeert ze op grote schaal te exporteren en gebruikt daarvoor onwaarachtige reclame. Hoe dit onze toezichhoudende autoriteiten kan passeren, is een raadsel; doch er zijn er tegenwoordig maar al te veel.

Diezelfde Van Leeuwen was de oorzaak van berichten over z.g. genezing van blindheid (zie Parool en Volkskrant 15.X.49).

„Men staat er telkens weer verbaasd over”, aldus lezen wij in het T. v. Sociale Geneeskunde van 11 November, „dat grote dagbladen er blijkbaar geen been in zien berichten, waar het onwaarschijnlijke dik bovenop ligt, zo maar op te nemen en dan nog wel met misleidende koppen: „Honden genezen van blindheid”, of mooier: „Scheikundige vindt middel tegen blindheid.”

De „scheikundige” Van Leeuwen „directeur van het biochemisch laboratorium „De Sfinx”, gevestigd in De Witte Burcht te Soest” zou dan een op-
(vervolg zie pag. 4)

Alweer Marsil

„In tegenstelling met de mening, dat een werkelijk goed *vermagerings-middel* gevaarlijke stoffen zou moeten bevatten om tot de gewenste resultaten te leiden, is Marsil een volkomen onschadelijk en toch werkzaam middel, doordat het o.a. berust op de bijzondere eigenschappen van een blaaswier (*Fucus vesiculosus*).”

N. Noordholl. Ct 14. X. 49 -
Advertentie.

Aldus luidt de aanhef van een kortgeleden geplaatste advertentie van het kwakzalversmiddel Marsil.

Zoals in een groot aantal, als *spécialité* in de handel gebrachte, laxeremiddelen bevat ook Marsil een extract van blaaswier. Wat dat betreft is het dus niet erger dan verschillende andere middeltjes.

Dat het daarnaast in de *blauwe* verpakking de ene en in de *roze* verpakking de andere laxerende stof er bij bevat, die wellicht het werk moet doen, is wel erg, maar dat is toch nog niet het ergste.

Verkeerd is natuurlijk dat men de mensen aanraadt om steeds maar laxerende middelen te gebruiken en dat men daarbij speculeert op de vrouwelijke ijdelheid, die zo graag de slanke lijn wil bereiken, zonder dat men zich moet beperken in snoepzucht en smulpertij.

Want dat is het immers. Wanneer de dames zich zouden bepalen tot die hoofdmaaltijden en niet tussentijds zich volstoppen met allerlei zoetigheid, dan kan de verkoper van Marsil wel naar huis gaan.

En dan zou onze „volksvoorlichter”: *de krant*, een belangrijk inkomentje missen, want dan zou Marsil — en soortgenoten — het adverteren wel laten, omdat de contanten zouden ontbreken.

Uit eigen initiatief dergelijke viezigheid uit de kolommen weren, doet bijna geen enkel blad, hoewel een kind kan begrijpen dat deze annonces het publiek alleen maar zand in de ogen strooien en dat het de leverancier van dit product alleen maar om het geld van anderen te doen is.

Zo'n advertentie neemt nog een geleerd air aan, alsof het werkelijk wat betekent en ook alsof de knappe fabrikant werkt voor de gezondheid en de levensvreugde van zijn klanten.

Intussen kan iedereen, die kennis neemt van ons blad, weten dat deze middeltjes wel degelijk gevaar opleveren en dat een der daarin voorkomende laxeremiddelen uitsluitend door apothekers verkocht mag worden, zodat iedere

X Slingeraars of Pendulisten

In België maken kwakzalvers nogal eens gebruik van het z.g. *pendulisme*, zijnde een methode om uit te maken aan welke ziekte een bepaald persoon lijdt.

Ons Maandblad van Maart 1942 geeft hiervan een plaat, getekend door J o r d a n; de hulpzoekende ligt in gespannen verwachting naar boven te kijken, waar een slinger zich heen en weer beweegt vlak boven zijn hoofd; de slinger wordt gehanteerd door de pendulist.

Deze „sport” doet het meest denken aan de wichelroede, die door sommigen ook hier te lande gebruikt wordt om kwakzalver-diagnoses te stellen, dus om uit te maken aan welke ziekte iemand lijdt. Ik heb het eens gezien dat de wichelroede uitsloeg boven een oude beenbreuk, tenminste dat werd zo voorgesteld. Dan is het natuurlijk ook heel begrijpelijk dat een slinger zich in een bepaalde richting beweegt of zelfs stil gaat staan, wanneer het instrument door ziekelijke toestanden wordt beïnvloed.

U zult het wel niet begrijpen (ik ook niet), maar dat doet er bij dergelijke gevallen ook niet toe; U weet: een goed vertrouwen en een kurken ziel, dan komt het wel in orde en de kwakzalver kan zijn salaris opstrijken.

Onze zuiderburen zijn lang niet blind voor het gevaar der slingeraars en hun handelingen worden beschouwd als *onbevoegd uitoefenen der geneeskunde*:

drogist die het verkoopt in overtreding, en dus strafbaar, is.

Nog steeds hangt in sommige drogisterijen een groot carton met de dikke en de magere dame en daaronder:

Goedgekeurd door de Keuringsraad voor aanprijzing van Geneesmiddelen en Geneeswijzen.

Reeds een half jaar geleden hoorden wij dat deze *reclame* zou verdwijnen, omdat ze berust op misleiding; echter de reclame is hardnekkig en is nog niet verwijderd.

Eigenlijk doet het er ook weinig toe of de aankondiging van een kwakzalversmiddel *net wèl, of net niet door de beugel kan*. Het publiek kan dit alles niet naar waarde schatten, doch moet er — in een geordende Staat — op kunnen rekenen dat bij het adverteren voor geneesmiddelen strenge eisen worden gesteld aan betrouwbaarheid.

En daar mankeert nogal wat aan.

B.

een oude wet — van 12 Maart 1818 — wordt op deze kunstmakers toegepast.

In 1853 werd art. 18 van de genoemde wet, bij een andere wet, geïnterpreteerd als volgt: „Er bestaat onwettige uitoefening van een tak der geneeskunde, wanneer, beroepsmatig, een onbevoegd persoon, zieken onderzoekend en consulterend, een middel geeft of voorschrijft om zekere ziekten te genezen, de wijze aanduidt om hetzelfde te gebruiken, 't zij dat hij handelt uit winstbejag, of uit liefdadigheid, 't zij dat hij al of niet de titel van doctor neme.”

Het Hof van Beroep te Brussel gaf een bevestiging van het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, tot veroordeling van de slingeraar in kwestie, al lochende de man ook dat het slingeren als uitoefening der geneeskunde, in den zin der wet, moest worden beschouwd.

O.a. werd overwogen dat de bovenaangehaalde Wet het onwettig uitoefenen der geneeskunst *niet beperkt* tot de gevallen die zij aanduidt.

De man had toegegeven dat „Mevrouw Y. verscheidene malen werd gependuleerd”. De assisterende medicus verleende geen medische hulp bij de bezoeken.

De opgelegde straf staat bij deze geschiedenis niet vermeld.

Uit: Bull. v. Volksgezondheid, off. maandblad van het Minist. v. Volksgez. en v. h. Gezin.

Geeft dit blad,

nadat U het gelezen hebt, aan een ander

Door deze daad steunt U ons in onze strijd!

Wintertijd - griep tijd

Na de ongewoon lange zomerse periode heeft het gure herfstweer zijn intrede gedaan en loopt een deel van het Nederlandse volk weer te hoesten en te kuchen. Herfst en winter zijn nu eenmaal de tijden van de verkoudheid, dus..... van de middelen tegen verkoudheid, griep etc. De drukke tijd voor de dokters en apothekers, dit jaar plotseling gekomen door de ons verrassende koude, is niet uitgebleven en wie de krant openslaat ziet, dat er heel wat middelen op de markt zijn om verkoudheid te bestrijden: 's werelds beste hoestsiroop, de Akker's Abdijsiroop, wordt aangeprezen tegen nota bene verouderde hoest. „Maak een einde aan dat onophoudelijk hol gekuch, zuiver Uw ademhalingsorganen van slijm en ziektekiemen”, dat staat in de krantenadvertentie. Wat een „Stradivarius” is onder de violen, dat schijnt abdijsiroop te zijn onder de hoeststropen. Wonderlijk, want totnu toe heb ik geen doktersrecept gezien, waarop dit geneesmiddel (volgens de courant van een olympische volmaaktheid) werd voorgeschreven.

„Kou gevat..... Bedek keel en borst met de pijnstillende Thermogene; de weldadige warmte verjaagt de verkoudheid.”

We slaan het blad om en zien dan een ingezonden mededeling: „Rolinol-hoestdruiven, tegen hoest en neusverkoudheid.”

Hiermee zijn we natuurlijk nog lang niet aan het eind van de reeks, want Mijnhardtjes verdrijven pijn en zetten de kou af, Chefarine met zijn vier wereldberoemde geneesmiddelen helpt ook al tegen de griep en de echte Valda-pastilles worden warm aanbevolen.

Hoewel de rij nog lang niet gesloten is wil ik het voorlopig hierbij laten, het zal door de aangehaalde voorbeelden wel duidelijk zijn, dat het aantal zogenaamde huismiddelen tegen hoest, griep en verkoudheid niet gering is.

Met opzet gebruik ik het woord „huismiddelen”, want de bovengenoemde geneesmiddelen worden gebruikt door het publiek buiten de dokter om. Men koopt een hoeststroopje, een tabletje, een pilletje of tabletje om een opgelopen verkoudheid te bestrijden en probeert op die manier zonder veel moeite van een gevatte kou af te komen. Dat is toch niets bijzonders!

Voor een onschuldige ziekte gaat men niet direct om geneeskundige raad vragen bij de dokter, de wachtkamers zijn al overvol.

Inderdaad, dat is niets vreemds als voor onschuldige kleine ziektes de patiënt zelf eens probeert — het eens

aan ziet en afwacht of met zijn huismiddel het hoesten wil ophouden. Veelal blijkt, dat de ongesteldheid weer na korte tijd verdwenen is en dat het onnodig is om de dokter te raadplegen.

Wij hebben geen bezwaar tegen huismiddelen en aangezien de verkoop ervan zonder reclame moeilijk zal gaan, is bescheiden reclame wel degelijk gemotiveerd.

Uitdrukkelijk staat er... bescheiden reclame en daaraan ontbreekt vaak heel veel.

Want, wordt de reclame overdreven, dan lopen we het gevaar, dat aan huismiddelen overdreven waarde wordt gehecht en dat op deze — doorgaans weinig schadelijke geneesmiddelen — te veel wordt vertrouwd.

Iemand met een verouderde hoest doet heel onverstandig als hij nog langer blijft rondlopen zonder zijn medicus te consulteren en in deze houding wordt hij gestaafd door advertenties voor een stroopje, dat hoogstens als huismiddel mag worden beschouwd, doch dat zwart op wit „s werelds beste hoestsiroop” wordt genoemd. Huismiddelen kunnen voor kleine afwijkingen goede diensten bewijzen, doch voor ernstige afwijkingen, waartoe verouderde hoest onder andere behoort, is deskundig advies noodzakelijk. Men blust een grote brand toch ook niet met een natte lap of een emmer zand?

Het is het streven van onze Vereniging om de reclames voor geneesmiddelen tot de juiste proporties terug te brengen en wij moeten daarom tegen overdreven reclame ageren.

Daarmee worden de huismiddelen niet veroordeeld, integendeel! Het zijn juist de overdreven reclames, die de ongetwijfeld nuttige en belangrijke middeltjes voor jan en alleman in discredit brengen. Hoe kan iets nu naar waarde geschat worden als het ondeskundige publiek wordt voorgelicht door mensen, die in hun zucht naar grotere omzetten vergeten hebben, dat een huismiddel nu eenmaal een middel is tegen kleine ongesteldheden, doch nooit of te nimmer mag worden toegepast om minder licht of zware ongesteldheden te bestrijden!

De praktijk heeft al meer dan afdoende bewezen, dat door die wanstaltige reclames velen te laat de hulp van de arts inriepen, te lang en te veel vertrouwden op de fraaie beloften van reclames in dagbladen en tijdschriften.

Menige ernstige ziekte is het gevolg geweest van een te lang blijven doorlopen met tabletjes of drankjes op zak, die in plaats van de rol van huismiddel die van paardenmiddel moesten spelen

Zolang nog...

op markten kwakzalversmiddelen worden aangeprezen door markt-schreeuwers,

kruidenhuizen hun „geneesmiddelen door het gehele land sturen,

onbevoegden zich uitgeven voor geneeskundigen, tandheeskundige Instituten zich opwerpen als gebittenfabrieken,

op onjuiste wijze met geneesmiddelen en geneeswijzen geadverteerd wordt,

kan onze Vereniging niet genoeg worden gesteund.

Geeft U op als lid en bestelt het boekje

„De kwakzalversmiddelen, hun inhoud en gevaren”

U vindt hierin veel belangwekkende dingen

en waarop dan ook vertrouwd werd met een te groot, dus vals vertrouwen. De schuld ligt dan aan de overdreven reclame — niet aan het middel zelf.

Wij menen dan ook redelijke eisen te stellen als wij strijden voor rustige reclame, vrij van overdrijving en zullen hiermee de huismiddelen eerder in ere herstellen dan aan deze afbreuk doen.

Wie ons in ons streven wil steunen, strijdt mee voor een zaak, waarbij ons gehele volk belang heeft!

(vervolg van pag. 1)

zienbarend geneesmiddel tegen blindheid uitgevonden hebben. Op een aantal honden zou het geprobeerd zijn en zij kregen hun gezichtsvermogen terug; zij leden aan cataract en hoornvliestroebeling.

Verder wordt dan verteld, dat de onderzoeken van deze chemicus zich de laatste jaren bewogen op verscheidene terreinen en toen hij bezig was een middel te zoeken tegen rheuma, ontdekte hij dat met een injectiestof, tot dat doel bereid, blindheid kon worden genezen.

Van Leeuwen is echter wel zo voorzichtig om mee te delen dat men hieruit nog niet mag afleiden, dat hij ook voor blinde mensen het geneesmiddel heeft gevonden.

Hij zei echter dat er wel goede hoop bestond, dat het middel even goed zal werken bij mensen als bij dieren.

Dan lezen wij nog: „dat Van Leeuwen overtuigd is, dat hij iets geheel nieuws heeft gevonden, dat een zeer goede kans maakt een omwenteling te veroorzaken in de ooggeneeskunde”. En tenslotte verklaart hij geen kwakzalver te willen zijn.

Wij weten van deze Van Leeuwen dat hij niet gestudeerd heeft in de chemie aan een Universiteit, dat hij diverse injecties gefabriceerd heeft in Bilthoven, die allerlei ziekten konden genezen, doch die door nauwelijks een enkele arts als zodanig worden beschouwd.

De hele inrichting in Bilthoven was

een vorm van zeer ernstige kwakzalverij. De zaak is nu blijkbaar overgebracht naar Soest.

In ons land schijnt deze industrie op mensen niet te lukken; de samenstelling en de bereiding der vloeistoffen is al te simpel en al te ondeskundig en onverantwoord. Wel schijnt er nog van te worden geëxporteerd, zeker om de goede naam van Nederland te dienen! Men leze vooral de mededeling van Prof. Vogelenzang in het N. T. v. G. van 5 dezer, pag. 3842 en het Pharmaceutisch Weekblad van 12 Nov. blz. 760.

We halen uit dit laatste het volgende aan:

„De publiciteit die zelfs door de grote pers gegeven is aan de wondergeneesmiddelen bereid door de heer G. H. van Leeuwen te Soest (vroeger firma „De Sphinx” te Bilthoven) noodzaakt ons enkele der te onzer beschikking staande gegevens bekend te maken.

„Door de zich chemicus of biochemicus noemende uitvinder worden sinds enkele jaren een groot aantal geneesmiddelen vervaardigd ter behandeling van de meest uiteenlopende aandoeningen.”

„Voor zijn geneesmiddel tegen kanker (Neoblattine) heeft hij Dr Wassink, Directeur van het Artonie van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam bereid gevonden tot Klinische proefneming. Dit Klinisch onderzoek is geheel negatief verlopen wat betreft de invloed van het praeparaat op het groeiprocès van kwaadaardige gezwellen en het optreden van metastasen”.

Een onderzoek van het praeparaat Rheumajecta, op verzoek van een aantal artsen stuitte af op gebrek aan gegevens van de zijde van fabrikant.

Dat moet U weten!

Weltmar te Hilversum, de fabrikant van *Sedantine* (zie vorig maandblad!) heeft een boekje voor de dames laten drukken met bovenstaande titel.

Hierin staat: „de medische wetenschap heeft een nieuwe stof ontdekt, die het hoofdbestanddeel uitmaakt van het verrassende, nieuwe middel *Sedantine*.

Op de laatste pagina zien we echter: „Mocht — in uitzonderingsgevallen — de pijn ook na het gebruik van 4 tabletten *Sedan-*

tine niet verdwenen zijn, raadpleeg dan Uw huiddokter.

Wij raden U aan, ingeval van klachten bij de maandstonden, alvorens *Sedantine* te slikken, Uw huiddokter te raadplegen. Deze volgorde is wel zo verstandig, want dit moet U weten: *Sedantine* bevat o.m. *Pyramidon*, een stof die aanleiding kan zijn tot het veroorzaken van *agranulocytose*. *Pyramidon* is ongeschikt voor de aflevering zonder recept, dient alleen op medisch advies verstrekt te worden.

Dat moet U ook weten: het middel is helemaal niet nieuw en verre van onschuldig

Wie verlost ons van dergelijke reclames?

Slaapt U slecht

door reumatiek, spit, ischias, hoofd- en zenuwpijnen, neemt dan *Togal*. Verdrijft in al die gevallen snel en afdoende die pijnen en U slaapt heerlijk. *Togal* baat! Zuivert de nieren en is onschadelijk voor hart en maag. Bij apothekers en drogisten f 0,83, f 2,08 f 7,94.

U kunt haar helpen, moeder

Die periodieke pijnen, die haar jeugdige levenslust aantasten, kunnen direct verholpen worden, nu *Sedantine* er is, het nieuwe verrassende medische middel, waarover duizenden vrouwen al opgetogen zijn, geen gewoon pijnstillend middel, maar een, dat de oorzaak van de pijnen wegneemt. Help Uw dochter haar frisse fleurigheid te behouden door *Sedantine* te geven.

Nieuwe krachten

Eetlust binnen 8 dagen, gewicht binnen 1 maand. Als Uw kind, verslapt door de groei, zich „op” voelt, vermagert of bloedarmoedig wordt, dan is het tijd om het een versterkingskuur te laten doen, als door bijvoeding en verhoogde ademhaling, door het bij elke maaltijd versterkend ijzer te geven, dat in pinkpillen in zo pittig geneeskragtige vorm is geconcentreerd, dat 4 weken voldoende zijn, om meer dan 500.000 rode bloedlichaampjes terug te winnen. Aldus wordt het bloed, als na een kuur met krachtvoedsel en buitenlucht, zodanig verrijkt, dat het heel wat meer profijt trekt van de versterkende bestanddelen der spijsen en van de levenwekkende zuurstof uit de lucht, zodat de levenskracht toeneemt in alle cellen van het organisme. De eetlust komt vanaf de eerste week terug; iedere dag nemen de krachten toe; het gewicht vermeerdert in de 3 of 4 eerste weken met 1 tot 1½ kg. Het kind groeit beter en krijgt zijn gezonde kleur terug. Pinkpillen in iedere apotheek en drogisterij.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: Peperstraat 26, Purmerend.

Opricht 1 Januari 1881

Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij: Dr C. J. Brenkman, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr M. D. K. S. van Lier, Oud-Vice-President van de Rechtbank te Amsterdam, vice-voorzitter; Dr H. H. Funke, Arts te Amsterdam, secretaris; Mr G. van Itallie, Rechter te Dordrecht, penningmeester; F. C. Reijers, Apotheker te Purmerend, redacteur; mej. E. H. Hengeveld, Arts te Zwolle; Mr P. Frima, Directeur Rijksschool voor Politie-ambtenaren te Hilversum; Mr J. Moolenburgh, Kantonrechter te Middelburg; G. E. Windemuller, Arts te Vaassen; Dr N. A. Roozendaal, Pharmaceutisch Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenhage; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam; H. J. A. Ter Wee, Apotheker te Amsterdam.

Lidmaatschap der Vereniging f 5,—
Adres voor het opgeven van leden en
abonné's: F. C. REIJERS te Purmerend.
Postgiro der Ver. 32237 te Amsterdam —
Gem. Giro K 1672

N.V. DE DELFTSE DRUKPERS
Uitgever

Abonnement per jaar franco per post bij
vooruitbetaling f 5,—
Administratie Maandblad:
Verwersdijk 6—8, Delft
Telefoon 1360 Postgiro 13250

Ongewenste „tandheeskundige” practijken

Wij lezen in „De Ziekenfondsgids”
no. 12. Dec. 1949, het volgende:

In het begin van November kon men in de bladen lezen, dat studenten in Utrecht en later in Gouda tussendebeide waren gekomen op het spreekuur van een „inrichting”, die zich bezig houdt met het vervaardigen van „Amerikaanse Plasticgebitten”. Hele verhalen vulden de kolommen van de couranten en het slot was meestal, dat de redactie van het blad of de schrijver van het stuk aandrang op een onderzoek in deze, om uit te maken of men hier met zwendel, dan wel met bonafide tandheeskunde te maken had.

We laten de inhoud van deze artikelen voor rekening van de desbetreffende couranten en zouden hierop niet nader teruggekomen zijn, indien ons oog niet gevallen was op de volgende advertentie in het „Zeister Nieuwsblad” van Dinsdag 1 November j.l., welke advertentie kennelijk bedoeld is voor de in een van de courantenartikelen bedoelde inlichtingnavond.

Deze advertentie is een toonbeeld van misleidende reclame, die in een land als Amerika, waarmee men in deze advertentie schernt, zeker niet geduld zou worden, als zijnde in strijd met „truth in advertising”. Immers is zonder meer duidelijk, dat een gratis spreekuur ook toegankelijk is voor ziekenfondspatiënten. Waarom worden deze dan toch nog apart genoemd? Omdat deze mensen zo'n groot contingent van onze bevolking uitmaken en..... omdat deze mensen, als zij apart genoemd worden, verwachten, dat voor hen speciaal een regeling is getroffen met de ziekenfondsen.

De administrateurs van de fondsen in de grote steden zullen waarschijnlijk wel kunnen vertellen, hoe dikwijls patiënten op hun kantoor komen om te informeren naar een „regeling”, die er zou zijn met dergelijke instituten. Deze regeling is er niet! De patiënt van het ziekenfonds kan geen enkel deel van de kosten van zijn prothese, gemaakt op een dergelijke inrichting, van zijn ziekenfonds terug verwachten.

Officiëel

De penningmeester verzoekt de leden de over het jaar 1950 verschuldigde contributie ad f 5,— wel te willen overschrijven of storten op postgirorekening 32237 ten name der Vereniging te Amsterdam, dan wel op gironummer K 1672 der gemeente-giro te Amsterdam ten name der Vereniging.

Over op 1 Februari 1950 verschuldigde contributies zal per postkwitantie, verhoogd met inningskosten, worden beschikt.

Zie vooral ook pagina 3. rechts onder

Volgens de zegsman in het bovengehaalde courantenartikel berekent een dergelijke inrichting aan ziekenfondspatiënten f 45,— minder voor de prothese dan aan particulieren. Deze verklaring voor rekening van de spreker latend, lijkt het mij wel zeker, dat de patiënt meer dan f 45,— moet betalen, het bedrag, dat hij, indien langer dan een half jaar verzekerd, aan zijn tandarts moet betalen voor een prothese.

Maar dan krijgt hij ook een echt „Amerikaans plastic kunstgebit”. En bij zijn tandarts? Alle kunstgebitten, die heden ten dage in Nederland worden vervaardigd, zijn van plastic (kunsthars). Deze gebitten zijn alle van hetzelfde materiaal gemaakt, dat inderdaad uitstekend voldoet. Deze kunsthars komt niet uit Amerika, omdat ons land geen dollars heeft voor import van iets, dat men in ons land ook maakt. Bovendien is de in de Nieuwe Wereld gebruikte plastic geen haar beter dan de bij ons gebruikelijke, die in licentie wordt vervaardigd. Dus een „Echt Amerikaans plastic kunstgebit” is een heel normale prothese, zoals ieder ziekenfondslid van zijn eigen tandarts ook krijgt. Het „vederlichte”

UTRECHT

Woensdag 2 November 's avonds van 7—9 uur
in Café „RICHE”, Vreeburg 21.

Op de hierboven genoemde uren houden wij, ook voor Ziekenfondsleden een gratis inlichtingen-spreekuur betreffende het plaatsen van een

AMERIKAANS PLASTIC KUNSTGEBIT

direct na het pijnloos trekken in Evipanslaap.

Behandeling door arts en tandarts.

Rotterdamse Inrichting voor Tandheeskunde
CLAES DE VRIESELAAN 21
ROTTERDAM — TELEFOON 37519

van al deze gebitten is gelijk of de tandarts het maakt of een „instituut”.

Dan het trekken in Evipanslaap. Dit is het verwijderen van de tanden en kiezen onder een kortdurende narcose. Voor velen een verleidelijke gedachte, echter niet zonder bezwaren. Zelf meermalen onder narcose trekkend in het ziekenhuis met de hulp van de narcotiseur-chirurg hier ter plaatse, ken ik de moeilijkheden. Een van de voorname dingen hierbij is de veel sterkere bloeding tijdens het werk, wat een overzicht van het arbeidsterrein zeer bemoeilijkt, zodat men zeer moet oppassen geen kleine restanten en wortels over het hoofd te zien. Bovendien is het bijkomen uit de slaap niet altijd even aangenaam. Een goed onderzoek van hart en longen voor het toedienen van de narcose is tevens noodzakelijk; of dit in een druk „bedrijf” mogelijk is en geschiedt, is niet zeker.

Men mag niet veronderstellen, dat de kosten voor een dergelijke behandeling in de prijs van het gebit zonder meer begrepen is. Immers deelde iemand uit Eindhoven mij eens mede, dat hij, toen hij in Amsterdam in een dergelijk instituut terecht kwam om af te spreken, bij de afspraak reeds f 25,— moet betalen (zie advertentie hierboven: gratis inlichtingen-spreekuur) en bij het trekken van drie kiezen opnieuw f 25,—. Vier dagen later kwam hij bij mij met een flinke koorts en wonden in de mond, waar stukken kaak door heen staken en gescheurd vlees zwaar ontstoken was. Waarschijnlijk had de narcose wat kort geduurd en had men zich wat moeten haasten! Maar dit was dan ook in Amsterdam gebeurd!

Ik kan mij dus niet voorstellen, dat de onkosten voor een dergelijke behandeling aangepast zijn aan de mogelijkheden van de fondspatiënt, zodat men wel terdege van te voren mag bedenken, welke financiële consequentie's een behandeling door dit soort van instellingen met zich mee brengt „ook voor ziekenfondsleden”.

Dan het plaatsen van een gebit dadelijk na het trekken. Inderdaad is dit mogelijk; men kan op de wonden, indien deze volkomen zuiver en gaaf zijn, direct een prothese plaatsen, indien men deze wonden daarna dagelijks verzorgt of laat verzorgen door de tandarts. Althans gedurende de eerste dagen. Maar men moet er, alle reclame ten spijt, onherroepelijk mee rekenen, dat de kaak door het wegvallen van de wortels, vrij aanzienlijk van vorm verandert. De praktijk toont aan dat deze vormverandering vrij aanzienlijk is in zeer vele gevallen, zoals menigeen, die een gebit heeft, kan getuigen. Dan zal de prothese opnieuw aan deze gewijzigde vorm aangepast moeten worden of er zal een nieuwe prothese gemaakt

Psychometrist f 300 boete

(Van onze correspondent).

Rotterdam, 30 Nov. — Tot drie geldboeten van honderd gulden, subs. twintig dagen hechtenis, heeft de Rotterdamse kantonrechter Dinsdagmorgen de 35-jarige psychometrist-magnetiseur H. L. B. uit Numansdorp veroordeeld.

De verdachte verklaarde helderzinnede te zijn en het zijn roeping te achten de lijdende mensheid te helpen. Onder de personen, die hij heeft behandeld, bevond zich ook de burgemeester van Numansdorp.

Getuige: Dr Tenhaeff.

De verdediger, mr W. Noordijk, had als getuige à décharge voorgebracht dr W. H. C. Tenhaeff, privaet-docent in de parapsychologie aan de Rijks Universiteit te Utrecht, die herinnerde aan de wet op de Geneeskunst van 1865, waarin het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst strafbaar werd gesteld.

Naar de mening van getuige niet alleen om het uitoefenen van een onbevoegde praktijk tegen te gaan, doch tegelijk om de artsen te beschermen. Nu zijn wij echter tachtig jaar verder,

dienen te worden. Men doet dus verstandig bij een instituut, als het in dit artikel bedoelde, van te voren te informeren of een dergelijke verandering onder de „garantie” valt of dat men opnieuw kosten moet maken. Het is immers zonder meer duidelijk dat, indien de methode van „klaar terwijl U wacht” algemeen bruikbaar was, ook iedere tandarts in eigen praktijk hiervan gebruik zou maken, zodat men nooit iemand zonder tanden zou zien lopen. Dat dit niet het geval is, is een bewijs, dat, uit jarenlange ervaring, gebleken is, dat een dergelijke behandeling onmogelijk eens en voor altijd „af” kan zijn. Dat de afwerking van een gebit in een haasttempo niet zo kan zijn, als wanneer hieraan voldoende tijd en aandacht wordt besteed, moet men zonder meer verwachten.

Dat de tandartsen, die een dergelijke onderneming met hun naam en bevoegdheid dekken, geen lid van de Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Tandheelkunde kunnen zijn, is een teken, dat de officiële tandheerkunde zich zeer opzettelijk van deze praktijken wil distancieren. Of dit op zichzelf een aanbeveling is voor het „instituut” moge de lezer uitmaken. Met de hier werkende artsen is hetzelfde het geval.

Resumerend kan dus „ook de ziekenfondspatiënt”, bij instellingen als hier bedoeld, voor meer geld dan gewoonlijk

aldus getuige, doch wij blijven op die wet voortborduren. Naar zijn mening kunnen personen als verdachte inderdaad patiënten genezen.

Ds O. W. C. van Willigen van der Veen, Ned. Herv. predikant te Rhoon, voorzitter der afdeling Rotterdam der „Studievereniging voor Psychical Research”, verklaarde, dat verdachte beschikt over para-normale gaven, die hij ten dienste stelt van hen, die lijdende zijn aan stoornissen van fysieke of psychische aard. Getuige achtte verdachte absoluut betrouwbaar. Hij vertelde er bij, dat verscheidene medici met hem samenwerken.

Het O.M., waargenomen door mr Van Heynsbergen, betoogde, dat hij alleen met de wet te maken heeft en dat de feiten bewijzen, dat deze wet is overtreden.

De verklaringen van de getuigen à décharge behoorden volgens hem meer thuis in de Tweede Kamer. Wij zitten nu eenmaal met de wet, aldus spreker, en een oplossing is wel denkbaar, doch of ze uitvoerbaar is, betwijfelde hij. Hij eiste drie boeten van honderd gulden, subs. 25 dagen.

De Telegraaf van 30 Nov. 1949.

een gebit krijgen van materiaal, dat hij bij zijn eigen tandarts ook krijgt, terwijl hygiëne, schoonheid, sfeer en omgeving enigszins anders zijn dan hij gewend is.

A. E. M. ALDUS

Ergerlijk

In het Algemeen Handelsblad van 10 December 1949 was een ingezonden mededeling geplaatst:

irrigeert met Superol
100 % desinfectie.

Gorgelen en mondspoelen met Superol (ortho-oxy sulfaat) kunnen wij nog begrijpen, doch irrigeren doet men alleen op aanraden van de medicus.

Trouwens, als deze behandeling noodzakelijk is, dan hebben we met een geval te maken, waarbij dokters-hulp onontbeerlijk is. Op eigen houtje een ontsteking „wegwerken” door irrigeren is strijdig met de lichamelijke en geestelijke volksgezondheid.

Deze advertentie is dan ook meer dan ergerlijk.

Venster reclame

Dicht bij mijn woning zijn een paar drogisterijen; soms kijk ik eens wat er al zo in de uitstalkasten wordt aangeboden. Meestal is het een grote verzameling van allerlei z.g. geneesmiddelen tegen welke kwalen men maar wil. Een en ander door elkaar gerangschikt met diverse toiletartikelen voor dames en heren.

Soms vraagt een heel winkelraam aandacht voor een speciaal middel, de ene keer is dat een product om de haardos te behandelen, de andere maal is het een middel om te vermageren of om de zo boosaardige griep te bestrijden.

We zijn aan deze reclame wel gewend geraakt en het moet worden gezegd: niemand kijkt er eigenlijk meer naar om.

Heel wat anders dan een winkel van een drogist is een apotheek. Weliswaar meet de drogist zich vaak een vernisje aan, waaruit zou af te leiden zijn dat hij eigenlijk ook apotheker is, maar dan kijkt men toch niet nauwkeurig genoeg.

Altijd staat er ergens te lezen dat de verantwoordelijke man in de drogisterij alleen maar „ass.” (assistent) van een apotheker is, hetgeen slechts betekent dat hij slaagde voor het examen van apothekers-assistent, maar wat ook inhoudt dat hij zelfstandig geen recepten mag afleveren.

Met de mededeling „ass.” is voldaan aan wat wet en strikte waarheid eisen; doch eigenlijk betekent deze vermelding van „apotheker-ass.” in het geheel niets, en met name niet in verband met een drogisterij. Deze kan zeer behoorlijk door iemand anders worden gedreven, wat dan ook talloze malen geschiedt. Af en toe is dan de „apoth.-ass.” veranderd in een winkelbediende van de drogist.

In mijn buurt zijn ook een paar apothekers en het komt wel eens voor dat ik een oog werp in hun uitstalkasten; want een Amsterdamse apotheek is meestal daarmee toegerust. Niet op bescheiden wijze, een kleine rustige uitstalling van enkele handverkoopartikelen, maar met een groot echt winkelraam waarachter men van alles het publiek aanbiedt.

Vandaag was een der apotheekvensters geheel gewijd aan „Akkertjes”; reclamedozen, een paar cartonnen vitrineportretten met verwrongen gezichten — omdat ze zo'n pijn hadden — en daarbij opschriften met wat al door Akkertjes gecureerd wordt. In de hele étalage was niets anders te zien, dan alleen op de winkel- (pardon: apotheek) ruit de naam en kwaliteit van de daar gevestigde apotheker.

Toen werd ik nieuwsgierig en liep de hoek eens om naar de andere

Uit de Algemene Vergadering

Op de jaarvergadering, gehouden op 26 November j.l. in het American Hotel te Amsterdam, werden belangrijke dingen besproken. Het gehele Bestuur is herkozen, terwijl het Dagelijks Bestuur voorlopig is uitgebreid tot vijf personen. De samenstelling van het D. B. is dan als volgt: Dr C. J. Brenkman, voorzitter, Mr M. D. K. S. van Lier, vicevoorzitter, Dr H. H. Funke, secretaris, Mr G. van Itallie, penningmeester en F. C. Reijers, lid.

Het bleek, dat enkele wijzigingen in de Statuten en in het Huishoudelijk Reglement noodzakelijk zijn. Deze wijzigingen worden bestudeerd en de voorstellen tot wijziging zullen in het Maandblad worden gepubliceerd. Enkele ingekomen stukken kwamen ter tafel. Het bleek, dat vele onzer leden het streven onzer Vereniging metterdaad hadden gesteund, waarvoor het Bestuur dan ook zijn dank uitsprak. Het ledental is echter nog veel te klein. Er moeten meer nieuwe leden komen, vooral onder het lekenpubliek. Aan dit laatste moet ieder trouw lid zijn volle medewerking verlenen.

R.

apothek. Daar was het anders; Rennie voor de maag, een en ander voor de loslijvigheid, wat extra heerlijk voor de haargroei, alles geflankeerd door stukjes zeep en een groot aantal haarkammen. Het was een cococtum van een drogisterij en een kapperszaak!

Waar blijft de waardigheid van het ambt!?

Waar ligt nog het verschil tussen apotheker en drogist?

Het publiek kan het niet meer zien en wij, deskundigen, worden nog boos als het publiek beide beroepen over één kam scheert.

Naar mijn mening zou hier voor de Pharmaceutische Inspectie van de Volksgezondheid alle redenen zijn een onderzoek in te stellen, zoals trouwens in het algemeen een onderzoek naar de verkoop van kwakzalversartikelen in apotheken niet ten onrechte zou zijn.

B.

Ver. tegen de Kwakzalverij.
Lidmaatschap of Abonnement
kosten f 5,— per jaar
Giro 32237 t/n. der Vereniging.

Bij de Bestuurswisseling

De laatst gehouden algemene vergadering der Ver. t. d. Kwakz. heeft besloten in het Dagelijks Bestuur enkele wijzigingen aan te brengen, overeenkomstig reeds meermalen uitgesproken wens. Besloten werd dat de heer Ter Wee, die nog steeds belangrijke hulp verleende bij het beheer der gelden, van dit werk zou worden bevrijd door de benoeming van een der bestuursleden tot penningmeester; als zodanig treedt op Mr G. van Itallie te Dordrecht. De officiële toestand was in de laatste tijd zo, dat de heer Reijers, behalve redacteur van het Maandblad, ook nog penningmeester en secretaris was; hij zal zich voortaan uitsluitend kunnen wijden aan het redacteurschap, daar hij niet alleen als penningmeester, maar ook als secretaris aftrad, als hoedanig werd benoemd Dr H. H. Funke te Amsterdam. De heer Reijers blijft lid van het D.B. Deze betere verdeling der lasten van het D.B. kunnen niet anders dan de vereniging ten goede komen.

Op deze plaats en bij deze gelegenheid stel ik er prijs op een hartelijk woord van dank uit te spreken tot ons nu werkelijk afgetreden D.B.-lid Ter Wee, die zoveel jaren zijn kracht aan de Vereniging en haar Maandblad heeft gegeven; hij blijft gelukkig voor het Algemeen Bestuur behouden, zodat van zijn deskundige adviezen nog telkens gebruik zal kunnen worden gemaakt.

BRENKMAN.

Adreswijziging

Het adres van de secretaris is nu:
Dr H. H. FUNKE, arts, Gerrit v. d. Veenstraat 20 te AMSTERDAM Z.

Overzicht der Artikelen

63ste Jaargang 1948

	No.		No.
Aanprijzing geneesmiddelen en geneeswijzen, Dr C. J. Brenkman	3	Mijnhardtjes als tonicum	3
Aardstralen in scholen, Dr C. J. Brenkman	4	Nationaal Huldeblijk	3
Adozo	5	Natuurgeneeskunde, Reijers	6
Beschouwingen II, G. E. Windemuller	5	Onverantwoordelijk	3
Bestrijding van kwakzalverij, Reijers	2	Renoval, Dr C. J. Brenkman	1
Dunnebier (geneeskundige raad van apoth.-assistent)	3	Rheumatiek, Dr C. J. Brenkman	5
Geneesmiddelen en geneeswijzen, Aanprijzen van, Brenkman	3	Silicageen	2
Herman's natuurgeneesmiddelen centrale	2	Slaapmiddelen, Reijers	6
Klaas Ursem (fistelpot)	3	Smit's tuberculose-middelen, Brenkman	1
Kunstgebitten	6	Tandheelkunde, De kwakzalverij in de, Mijnarends	2
Leugemors, specialist voor huidziekten, Reijers	3,	Ter overweging	5
Magnetiseren opnieuw in het geding	4	Tuberculose-middel, Smit's, Brenkman	1
Magnetiseur voor het Kantongerecht	5	Van de Velde, A. H., In Memoriam	1
Marsil-vermageringsbonbons, Reijers	3,	Vitaminol D ₁ -oplossing	6
Medisch wonder, van der Wijk's	2	Vraag Uw Dokter (Marsil)	6
Meenk's Zenuwhoofdpijnpoeders	2	Vrije Verkoop van Slaapmiddelen, Reijers	6
		Zenuw-hoofdpijnpoeders „Dr Meenk”	2

64ste Jaargang 1949

	No.		No.
Aardstralen, Prof. Dr Clay	1	Marsil	8, 10
Aardstralen (Medisch Contact), F. Wibaut	1	Marsil (onbehoorlijke reclame)	3
Aardstralen	2	Mentholine	2
Acetanilide, zie „De Weg terug?”	8	Moorse kuren, F. C. Reijers	8
Actueel	8	„Natura Sanat” Dr Taverne's stichting, Dr H. H. Funke	5
Beschouwingen III G. E. Windemuller	1	Onbehoorlijke reclame (voor Marsil)	3
IV	2	Ongehoord!	9
V	3	Ongewenste tandheelkundige praktijken	11
VI	4	Pendulisten, Slingeraars of	10
VII	5	Penicilline als huismiddel	6
VIII	7	Populaire praatjes I, Dr C. J. Brenkman	1
Bloedarmoede, C. Reijers	3	II	3
Bloedarmoede II	4	Psychometrist	11
Boerke van Nuenen	3	Quo Vadis	9
Courant, Voorlichting door een —, F. C. Reijers	8	Reclame, Onbehoorlijke —	3, 10
Diaetiek en biologie, Instituut voor	5	Reclame voor een slaapmiddel, F. C. Reijers	8
Gebruik van een inwendig maandverband, Dr F. C. van Tongeren	4	Request, zie onder „Verzoekschrift”	2
Geneeskunde onbevoegd uitgeoefend	4	Rheumatiek II, Dr C. J. Brenkman	2
Gevolgen van kwakzalverspractijken	4	Sedantive, Dr C. J. Brenkman	9, 10
Historisch	9	Slaapmiddel, Verkeerde reclame voor —, F. C. Reijers	8
Inwendig maandverband, Het gebruiken van — Dr F. C. van Tongeren	6	Slingeraars of pendulisten, Dr C. J. Brenkman	10
Instituut voor de diaetiek en biologie, F. C. Reijers	4	Sphinx, De —, Dr C. J. Brenkman	10
Kwakzalverspractijken	4	Staalpraeparaten; zie Bloedarmoede	3
Kwakzalverij, Dr C. J. Brenkman	5	Staalsterke man	5
Kwakzalverij met een voedingsmiddel	9	Suikerzieken, weest gewaarschuwd	7
Kwakzalverij in de tandheelkunde	7	Tandheelkunde, de kwakzalverij in de	4, 8, 11
Kunstgebitten	8	Taverne's stichting „Natura Sanat”, F. C. Reijers	5
Leugemors en Amor	4	Uit de oude doos, G. E. Windemuller	4
Lidmaatschap onzer Vereniging, Dr C. J. Brenkman	8	Vensterreclame	11
Maagpatiënten, blust de brand, F. C. Reijers	6	Versterkingsmiddel	9
Maandverband Inwendig, Dr F. C. van Tongeren	10	Verzoekschrift aan de Minister van Sociale Zaken	2
Magnetiseur voor de rechter	6	Voorlichting door een courant, F. C. Reijers	8
Marktkwakzalver, F. C. Reijers	4	Waarvoor wij strijden	6
	9	Winterhanden	4
	2	Van der Wijk, F. C. Reijers	1, 9